

Univerzita Palackého v Olomouci
Právnická fakulta

Lukáš Hučala

Problematické aspekty uplatňování nároků z odpovědnosti za vady

Diplomová práce

Olomouc 2011

Já, níže podepsaný Lukáš Hučala, autor diplomové práce na téma problematické aspekty uplatňování nároků z odpovědnosti za vady, která je literárním dílem ve smyslu zákona č. 121/2000 Sb., dávám tímto jako subjekt údajů souhlas ve smyslu § 4 písm. e) zákona č. 101/2000 Sb., správci:

Univerzita Palackého v Olomouci, Křižkovského 8, Olomouc, 77200, ČR

ke zpracování osobních údajů v rozsahu: jméno a příjmení v informačním systému UP, zařazení v katalogích a informačních systémech UP, a to včetně neadresného zpřístupnění pomocí metod dálkového přístupu. Údaje mohou být takto zpřístupněny uživatelům služeb Univerzity Palackého. Realizace zpřístupnění zajišťuje ke dni podání tohoto prohlášení vnitřní složka UP, která se nazývá informační centrum Univerzity Palackého. Souhlas se poskytuje na dobu ochrany autorského díla dle zákona 121/2000 Sb.

Prohlašuji tímto, že jsem diplomovou práci na téma problematické aspekty uplatňování nároků z odpovědnosti za vady zpracoval sám pouze s využitím pramenů v práci uvedených.

V Olomouci dne 24. března 2011

Lukáš Hučala

Děkuji tímto vedoucí své diplomové práce, Mgr. Vendule Bryxové, Ph.D., za příjemnou spolupráci, odborné vedení a cenné rady, kterými mi byla při zpracování této diplomové práce nápomocna.

Obsah

1. Úvod.....	6
2. Právní odpovědnost.....	8
2.1. Pojem právní odpovědnosti.....	8
2.2. Dělení právní odpovědnosti.....	9
2.3. Prvky deliktu.....	11
2.4. Odpovědnost v občanském právu.....	13
3. Odpovědnost za vady.....	17
3.1. Pojem, vznik, předpoklady, druhy a funkce odpovědnosti za vady.....	17
3.1.1. Pojem.....	17
3.1.2. Vznik.....	19
3.1.3. Předpoklady.....	20
3.1.4. Druhy.....	21
3.1.5. Funkce.....	21
3.2. Historický vývoj právní úpravy odpovědnosti za vady.....	22
3.3. Uplatňování nároků z odpovědnosti za vady.....	24
3.4. Právní úprava odpovědnosti za vady v občanském zákoníku.....	26
3.4.1. Obecná ustanovení o odpovědnosti za vady.....	26
3.4.2. Spec. úprava odpovědnosti za vady u kupní smlouvy v obč. zákoníku.....	30
3.4.3. Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě.....	33
3.5. Změny v navrhované právní úpravě soukromoprávního kodexu.....	42
3.6. Srovnání s právní úpravou na Slovensku.....	47
4. Problematické aspekty uplatňování nároků z odpovědnosti za vady.....	49
4.1. Související problematika odpov. za vady v jiných právních předpisech.....	49
4.2. Reklamace.....	51
4.2.1. Reklamace a některá úskalí s ní spojená.....	51
4.2.2. Odmítnutí a oprávněnost reklamace.....	54
4.2.3. Náklady reklamace.....	57
4.2.4. Pojem „zboží“ ve zvláštních ustanoveních o prodeji zboží v obchodě.....	60
4.3. Odpovědnost za vady díla.....	61
4.3.1. Odpovědnost za vady díla v občanském zákoníku.....	62
4.3.2. Problémy v rozlišování charakteru smlouvy.....	64
4.3.3. Nedůsledná implementace směrnice.....	65
4.4. Odpovědnost za vady v obchodním zákoníku.....	66

4.5. Problematika doživotní záruky.....	71
4.6. Odpovědnost za vady a odpovědnost za škodu.....	73
5. Závěr.....	77
Seznam použité literatury.....	79
Shrnutí.....	82

Seznam použitých zkratek

OZ	zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ObZ	zákon 513/1992 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů
ZOS	zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů
ZOŠVV	zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, ve znění pozdějších předpisů
ČOI	Česká obchodní inspekce

1. Úvod

Žijeme ve spotřebním světě, ve kterém je uzavírání určitých druhů smluv součástí života každého z nás. Opatřováním statků uspokojujeme své životní potřeby, přičemž si většinou ani neuvědomujeme, že při této činnosti dochází k nějakému procesu kontraktace. Lidské rčení, že nikdo a nic není v životě dokonalé je možno aplikovat i na předměty těchto smluv – občas tedy dochází k vadnému plnění, což je jev zajisté nežádoucí. Právo jej řeší prostřednictvím svých ustanovení o odpovědnosti za vady, jimiž se snaží zjednat nápravu v situacích, kdy dochází k narušení smluvní „nerovnováhy“, která při vadném plnění mezi subjekty právního vztahu vzniká.

Ani právní systém však není dokonalý. Vždy se budou vyskytovat případy, které buďto nebude právní úprava pokrývat vůbec, nebo minimálně nebude zřejmé, jak dané ustanovení zákona vyložit – vznikají tak určité problematické aspekty. V oblasti odpovědnosti za vady se pak z pozice subjektu, který se domáhá zjednání nápravy narušené rovnováhy vlivem vadného plnění, jedná konkrétně o problematické aspekty uplatňování nároků z odpovědnosti za vady.

Jelikož jsem se, stejně jako každý jiný, nespočetněkrát setkal s nutností reklamovat určitý výrobek a obstrukcemi ze strany osoby povinné z odpovědnostního vztahu, bylo pro mne právě toto téma výzvou k podrobnějšímu probádání problematiky odpovědnosti za vady.

Postupně se pokusím přiblížit podstatu odpovědnosti za vady, nastínit současnou právní úpravu a problematické situace, ke kterým v praxi při uplatňování nároků z odpovědnosti za vady dochází.

Práce je systematicky rozdělena do pěti částí, které se dále dělí na kapitoly a podkapitoly. V druhé části se pokusím teoreticky vymezit právní odpovědnost jako takovou, včetně odpovědnosti občanskoprávní. Zde se mi stěžejní předlohou stala teoretická východiska prof. Knappové a její publikace „Povinnost a odpovědnost v občanském právu“.

Na druhou část navazuje třetí, pojednávající již o odpovědnosti za vady a to jednak v teoretické rovině, vycházejí zejm. z díla prof. Švestky „Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva“, tak i v podobě platné právní úpravy, kterou nalézáme v občanském zákoníku. Část pokračuje pojednáním o úpravě odpovědnosti za vady v navrhovaném soukromoprávním kodexu a komparací s právní úpravou na Slovensku.

Čtvrtá část práce je již zaměřena na vybrané problematické aspekty uplatňování nároků z odpovědnosti za vady, jež považuji za nejfrekventovanější a nejpodstatnější. Jsou

jimi sporné momenty při samotné reklamaci, dále pak záměna nejčastějších smluvních typů, při kterých dochází k vadnému plnění – kupní smlouvy a smlouvy o dílo, které mají samostatnou právní úpravu odpovědnosti za vady, dvoukolejnost právní úpravy odpovědnosti za vady v občanském a obchodním zákoníku, problematika doživotní záruky a nesprávné slučování odpovědnosti za vady s odpovědností za škodu.

Rozsah této práce neumožňuje pojmut všechny problematické aspekty jednak z důvodu jejich velkého množství, tak i proto, že samy netvoří žádný uzavřený okruh. Mohou se tedy vyvíjet a vznikat v průběhu praktického života za aplikace aktuálních právních norem.

V práci vycházím z právní úpravy a stavu judikatury k 1.3.2011, z publikovaných monografií, časopisecké literatury a internetových zdrojů. V kapitole pojednávající o Slovenské právní úpravě pak z právního stavu k 9.12.2010.

2. Právní odpovědnost

2.1. Pojem právní odpovědnosti

Pokud je řeč o pojmu „odpovědnost“, nemůžeme jej zužovat pouze na oblast práva. Kromě samotné právní odpovědnosti lze totiž rovněž nalézt například odpovědnost politickou, což je odpovědnost za výkon politické funkce, odpovědnost ústavní, jakožto směr objektivní právní (viz. dále) a politické odpovědnosti, nebo odpovědnost morální určenou svědomím či veřejným míněním.

Pro obsah této práce má však význam právě odpovědnost právní, kterou můžeme charakterizovat jako zvláštní formu právního vztahu, ve kterém dochází na základě porušení právní povinnosti ke vzniku nové právní povinnosti sankční povahy. Podle Gerlocha se v odborné literatuře rozlišují dvě koncepty právní odpovědnosti. V první se právní odpovědností rozumí povinnost strpět za porušení povinnosti následky stanovené právními normami (povinnost nést újmu – sankci jako nepříznivý následek), v rámci odpovědnostního právního poměru a podle druhé je právní odpovědnost spatřována jako uplatnění nepříznivých právních následků, stanovených právní normou, vůči tomu, kdo porušil právní povinnosti.¹

Stejně jako čl. 2, odst. 2 Listiny základních práv a svobod stanoví možnost uplatňovat státní moc jen v případech, mezích a způsobem stanovených zákonem, tak i samotnou právní odpovědnost lze uplatnit jen v případech, mezích a způsobem zákonem stanoveným. Právní odpovědnost, její rozsah a meze, stanoví pouze zákon a pouze zákon může tyto parametry měnit.

Právní odpovědnost tedy v sobě sjednocuje určité nepříznivé následky, které jsou předvídané spolu s prvkem státního donucení, přičemž donucení lze rozlišit na přímé (nucené splnění právní povinnosti – exekuce) a nepřímé (hrozba sankcí). Jako každý právní vztah vzniká i právní odpovědnost na základě určitých právních skutečností. V tomto případě jsou jimi protiprávní jednání, popřípadě protiprávní stav.

Pokud se budeme zabývat možnými následky porušení právní povinnosti, existují případy, kdy původní povinnost, která byla porušena, trvá a lze ji vynutit způsobem předem stanoveným zákonem. Dále pak ty, kdy jako následek vzniká nová povinnost, která představuje určitý nežádoucí a nepříznivý následek pro porušitele. Dalšími alternativami

¹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 2. rozšířené vydání. Dobrá Voda: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2001. s. 156

sankčního postihu mohou být například neplatnost právního úkonu (právní úkon contra legem) či zánik práva (nájem bytu).

Dle Knappové jsou občanskoprávními následky porušení právní povinnosti zejména perpetuace povinnosti primární a její opření o nový právní důvod (to znamená trvání primární povinnosti, která se „posiluje“ o další právní důvod – např. povinnost dodat věc „bezvadnou“ namísto věci vadné, jestliže nabyvatel podle práva vadné plnění odmítl a z důvodů odpovědnosti za vady setrval na splnění požadavku bezvadného), změna primární povinnosti co do její dospělosti (např. má být za neprávem odňatou věc poskytnuta náhrada v penězích), vznik nové (sekundární) povinnosti (původní trvá dál), přechod nebezpečí náhodilé zkázy, ztráty a poškození věci, neplatnost právního úkonu, ztráta práva (resp. skutečnost, že právo, které by jinak vzniklo, nevznikne), či možnost vynucení splnění povinnosti fyzickým násilím (procesní exekucí).²

Právní odpovědnost, stejně jako každý jiný právní institut, má svůj smysl a plní svou funkci. Rozlišujeme funkci reparační v podobě naturální restituce, nebo finančního odškodnění (reparace), funkci satisfakční jako zvláštní druh funkce reparační uplatňovaný např. v oblasti práva na ochranu osobnosti. V tomto spojení je hojně užíván institut zadostiučinění ve vhodné formě (omluva v tisku, popř. i přiměřená finanční náhrada).³ Podstatou další funkce, preventivní, je působit na předcházení porušování povinností, což se v určitém úhlu pohledu odráží i ve funkci represivní, s cílem způsobit újmu rušiteli (např. trestněprávní odpovědnost s trestem odnětí svobody).

2.2. Dělení právní odpovědnosti

Máme-li za úkol roztřídit právní odpovědnost na druhy, bude nejvhodnější začít u klasifikace na soukromoprávní a veřejnoprávní odpovědnost. V soukromoprávní odpovědnosti vzniká právní vztah mezi poškozeným a delikventem. Typickými příklady právní odpovědnosti jsou: odpovědnost za škodu, odpovědnost za prodlení, odpovědnost z bezdůvodného obohacení, odpovědnost za vadu věci, odpovědnost za zásah do nehmotného statku (např. čest, důstojnost). Ve veřejnoprávní oblasti jsou to pak tzv. tradiční odpovědnosti vznikající mezi subjektem a státem, nebo jiným nadřízeným subjektem: trestní, správní (odpovědnost za správní delikt) a disciplinární (odpovědnost za porušení disciplíny v rámci

² KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 224 - 232

³ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 2.rozšířené vydání. Dobrá Voda: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2001, s. 158

interních vztahů) odpovědnost. Patří zde však také netypické odpovědnosti: ústavní odpovědnost upravena normami ústavního práva a mezinárodněprávní odpovědnost vznikající mezi státy, popřípadě mezi státem a fyzickou, eventuálně právnickou osobou při porušení mezinárodních úmluv o základních právech a svobodách. Nutno podotknout, že jedním jednáním může současně vzniknout i několik druhů právní odpovědnosti.⁴

Právní teorie se vcelku sjednotila na tom, že zaviněné porušení právní povinnosti (resp. její nesplnění) se nazývá právním deliktem. Právní delikt se vyznačuje určitými specifickými znaky, kterými se odlišuje od deliktů neprávních (porušení morálních či politických povinností).⁵ Právní delikty lze rozdělit na kategorii trestných činů, správních deliktů, disciplinárních deliktů, ústavních deliktů (stíhání prezidenta republiky za velezradu), mezinárodněprávní delikty a delikty z porušení povinností upravených soukromoprávní metodou úpravy.

Pro účely další kapitoly této práce je podstatné rozlišení právní odpovědnosti na subjektivní a objektivní. Zatímco subjektivní právní odpovědnost (odpovědnost za vinu) vyžaduje ke svému vzniku prvek zavinění, objektivní právní odpovědnost (odpovědnost za výsledek) vzniká i bez zavinění subjektu. S objektivní je pak navíc spojen institut tzv. liberačních důvodů. Jedná se o důvody, jejichž existenci může odpovědný subjekt v daném případě prokázat a jež způsobují, že se své odpovědnosti zproští. Jde zkrátka o prokázání těch skutečností, které zákon připouští jako liberační důvod, což je zejména zásah vyšší moci (*vis maior*), jako neodvratitelná okolnost, již nemůže být zabráněno ani při vynaložení veškerého úsilí, které lze v daném případě po subjektu požadovat. Jinými slovy subjekt prokazuje, že by následek nastal „tak jako tak“, tedy i kdyby vyvinul veškeré úsilí k jejímu odvracení, které lze od něj rozumně požadovat. Zvláštním případem objektivní právní odpovědnosti je absolutní objektivní odpovědnost, která vylučuje i použití těchto liberačních důvodů.

Tímto však v žádném případě nejsou zdaleka vyčerpány všechny možnosti dělení právní odpovědnosti, kupříkladu Knappová ve svém díle „Povinnost a odpovědnost v občanském právu“ dále rozlišuje občanskoprávní odpovědnost na závazkovou a mimozávazkovou.⁶ Toto rozlišení nečiní přílišné problémy a pro vysvětlení bohatě postačí (vzhledem k již výše zmíněnému) označit závazkovou odpovědnost jako odpovědnost porušení smluvní povinnosti (odpovědnost za vady či za prodlení) a mimozávazkovou jako

⁴ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 2.rozšířené vydání. Dobrá Voda: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2001, s. 158-159

⁵ BOGUSZAK, Jiří, ČAPEK, Jiří. *Teorie práva*. Praha: CODEX Bohemia, 1997, s.147

⁶ KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 249

odpovědnost deliktní – za porušení jiné, než smluvní povinnosti (např. odpovědnost za škodu způsobenou na zdraví).

Ve stejné práci nalezneme rozlišení občanskoprávní odpovědnosti jako právního vztahu na odpovědnost relativní a absolutní. U relativní formy je předem znám subjekt, k němuž se vztahuje povinnost, při jejímž porušení vzniká daná občanskoprávní odpovědnost (subjekt je apriorně určen). Naproti tomu u absolutní formy odpovědnosti se subjekt stává znám až v okamžiku porušení povinnosti (subjekt je určen aposteriorně).

U absolutní odpovědnosti individuálně podmíněná hrozba vzniká v tutéž chvíli, kdy vzniká subjektivní povinnost *non leadere* (nikomu neškodit). Subjekt, k němuž se tato primární povinnost vztahuje, je však neurčitý a neurčitý je rovněž subjekt, k němuž se in eventum vztahuje odpovědnostní povinnost (sekundární povinnost, viz. dále), kterou právo subjektu primární povinnosti hrozí pro případ jejího porušení. V okamžiku porušení primární povinnosti je individualizován. Tento okamžik je zároveň okamžikem vzniku sekundární povinnosti.⁷

2.3. Prvky deliktu

Právní delikt, resp. zaviněné protiprávní jednání se skládá z řady prvků. Rozlišujeme objekt deliktu, subjekt deliktu, objektivní stránku deliktu a subjektivní stránku deliktu.

Objektem protiprávního jednání jsou ty jevy a společenské vztahy, které jsou chráněny právem a proti nimž směřuje protiprávní a společensky škodlivé chování.⁸ Dle toho, zda se jedná o útok na veřejný, nebo soukromý zájem (objekt) rozlišujeme veřejnoprávní a soukromoprávní delikty. To však nevylučuje situaci, kdy je jedním jednáním způsobeno hned několik deliktů, přičemž se může jednat i o kombinaci deliktu veřejnoprávního a soukromoprávního.

Subjektem deliktu je ten, kdo se dopustí porušení právní povinnosti a kterému současně právo přiznává způsobilost k protiprávnímu jednání. Právní teorie obvykle vyžaduje pro tyto subjekty existenci tzv. relativní svobody vůle.⁹ Některé subjekty mohou být nositeli pouze určitých druhů odpovědnosti. Kupříkladu právnická osoba nemůže být nositelem trestní odpovědnosti či odpovědnosti za přestupek (podskupina správní odpovědnosti), avšak může být subjektem soukromoprávní a správní (za jiný správní delikt). V případě fyzické osoby,

⁷ KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 252

⁸ BOGUSZAK, Jiří, ČAPEK, Jiří. *Teorie práva*. Praha: CODEX Bohemia, 1997, s.152

⁹ GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 2.rozšířené vydání. Dobrá Voda: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2001, s. 175

jako subjektu právní odpovědnosti jsou stanoveny dvě podmínky pro její právní odpovědnost – věk a psychický stav v době spáchání deliktu.

V případě věku je situace rozličná dle druhu spáchaného deliktu. Pevná věková hranice (15 let) je stanovena např. u trestní odpovědnosti, nebo odpovědnosti za přestupek, občanský zákoník stanoví plnou způsobilost k právním úkonům dovršením zletilosti a nezletilcům přiznává způsobilost k právním úkonům, které jsou svou povahou přiměřené rozumové a volní vyspělosti odpovídající jejich věku. Stejně postupně jako u nezletilého vzniká a rozvíjí se jeho způsobilost k právním úkonům, vzniká a rozvíjí se jeho deliktní způsobilost.¹⁰ V případech nesplnění podmínky věkové hranice může nést odpovědnost někdo jiný (odpovědnost za škodu způsobenou nezletilcem neschopným posoudit následky svého jednání, nebo posoudit jeho následky – odpovědnost zde nese osoba vykonávající nad ním dohled), nebo nese odpovědnost společně s delikventem jiná osoba (je-li nezletilec, či osoba ztížená duševní poruchou schopna ovládnout své jednání a posoudit jeho následky – společně s ním odpovídá osoba vykonávající nad ním dohled), popřípadě není odpovědnost vyvozena vůbec (mladší 15 let u přestupků).

Psychickým stavem v době spáchání deliktu je myšlena právě výše zmíněná schopnost rozpoznat následky svého jednání spolu se schopností své jednání ovládnout (používá se zde pojem příčetnost).

Subjektivní stránka deliktu zahrnuje znaky vnitřní, týkající se duševního života toho, kdo se dopustil deliktu (rušitele), zejména zavinění. Zavinění je vnitřní psychický stav rušitele k protiprávnímu jednání a k porušení nebo ohrožení zájmu chráněného právem. Právo buduje právní odpovědnost na principu zavinění. Tento princip je jen zřídka prolomen z velmi vážných důvodů, a to výhradně tam, kde je to dostatečně odůvodněno povahou primární povinnosti.¹¹

Rozlišujeme dva druhy zavinění: jednání úmyslné (dolus) ve formě přímého úmyslu (dolus directus), kdy rušitel ví, že ohrožuje či porušuje zájem chráněný zákonem, chce jej porušit (ohrozit) a způsobit tak škodlivý následek a dále ve formě nepřímého úmyslu (dolus eventualis), u kterého subjekt ví o tomto porušení a ohrožení objektu a je srozuměn s následkem svého počínání.

Kromě jednání úmyslného zná právní teorie také jednání nedbalostní (culpa). Zde můžeme hovořit o vědomé nedbalosti (culpa levis), pokud delikvent ví o porušení, či ohrožení

¹⁰ ELIÁŠ, Karel, ŠVESTKA, Jiří In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 87 (§ 9 občanského zákoníku)

¹¹ BOGUSZAK, Jiří, ČAPEK, Jiří. *Teorie práva*. Praha: CODEX Bohemia, 1997, s.154

zájmu, přičemž spoléhá na to, že v konečném důsledku k němu nedojde. Naproti tomu nevědomá nedbalost (*culpa lata*) se vyznačuje tím, že delikvent neví o deliktu, kterého se svým jednáním dopouští, ačkoliv to vědět měl a mohl.

Mimo zavinění tvoří subjektivní stránku deliktu motiv jako dlouhodobá pozitivní či negativní orientace delikventa spolu s pohnutkou, což je momentální podnět k danému jednání delikventa.

Prvky deliktu uzavírá tzv. objektivní stránka. Představuje ji jednání jako určitý projev vůle ve vnějším světě, které je *contra legem*. Nejedná se o pouhou myšlenku, nýbrž v něm musí být kromě vnitřní (psychické) stránky obsažena i stránka vnější (fyzická). Jednání musí způsobit určitý škodlivý negativní následek, který je dalším představitelem objektivní stránky deliktu a mezi jednáním a následkem je nutná existence určitého příčinného vztahu (kauzálního nexu). Aby byl dán, musí být dle tzv. teorie podmínky příčinou následků právě takové jednání, bez kterého by konkrétní následek zcela jistě nenastal. Není-li dán, pak je právní odpovědnost zpravidla vyloučena.

2.4. Odpovědnost v občanském právu

Dle Knappové můžeme občanskoprávní odpovědností rozumět specifický druh občanskoprávní povinnosti, jakožto míry nutnosti určitého chování, stanovené občanským právem. Společným stavebním prvkem obou výše uvedených pojmů je potřeba a zájem.¹²

Potřeba představuje objektivní stav, který se promítá do stavů subjektivních, tj. do stavu subjektivní potřeby, chtění, žádosti, zájmu. Jde o objektivní nutnost něčeho k zachování života jedince, k zachování či k dosažení určité životní úrovně jedince či společnosti v určitých materiálních podmínkách života společnosti.¹³

Zájem pak tvoří pojem skládající se z objektivní a subjektivní stránky. Objektivní stránkou zájmu je právě potřeba. Tato potřeba vstupuje do vědomí, a to jak individuálního, tak společenského a tam se odráží více, či méně přesně. Subjektivní stránka zájmu tedy počíná uvědoměním si potřeby. K tomuto vědomí potřeby, aby se stalo zájmem, však zajisté musí přistoupit určité motorické chápání, chtění, aby potřeba byla uspokojena.¹⁴

Na rozdíl od občanskoprávní povinnosti je u odpovědnosti dán kromě společenského zájmu rovněž individuální zájem, jelikož ona sama vzniká v případech, kdy byla porušena povinnost ve vztahu k určitému subjektu práva.

¹² KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 42

¹³ tamtéž s. 42 - 43

¹⁴ tamtéž s. 45

Táž potřeba, resp. týž zájem rodí v konkrétním případě jak povinnost, tak odpovědnost. V tomto vzniku povinnosti a odpovědnosti je ovšem určitá následnost. Nejprve nezbytně musí existovat (tj. vzniknout) povinnost a pak teprve může vzniknout odpovědnost.

Potřeba určitého chování a jí odpovídající zájem na něm zrodily určitou občanskoprávní povinnost. Tato povinnost se tedy stala prostředkem sloužícím k dosažení účelu, k němuž se upíná potřeba a zájem. Povinnost však nebyla splněna a potřeba nebyla uspokojena. Povinnost v tomto případě může trvat dál, nebo může zaniknout, potřeba však trvá dál neuspokojena a předpokládáme, že trvá i zájem na jejím uspokojení. Trvajícím potřebou a zájem volají tedy po prostředku efektivnějším, a tak se, nezávisle na tom, zda původní povinnost zanikla, nebo trvá, rodí další, nová povinnost, totiž odpovědnost. Odpovědnost je tedy ve vztahu k primární povinnosti povinností následnou a tudíž sekundární.¹⁵

Názorů na pojem občanskoprávní odpovědnost je však více, než bylo dosud popsáno. Knappová rozlišuje pojetí tohoto institutu do čtyřech skupin.¹⁶ První skupina, považující občanskoprávní odpovědnost za složku občanskoprávního poměru, vidí jako základ odpovědnosti sankci procesní, spočívající ve vynutitelnosti. Stejně jako Luby, považuje Knappová toto pojetí odpovědnosti jako nevyhovující, jelikož by odpovědnost v takovém případě ztratila svou hmotnou podstatu a při porušení povinnosti by se stala pouze předstupněm sankce.¹⁷

Druhou skupinu tvoří zastánci občanskoprávní odpovědnosti jako sankce civilní. Odpovědnost je jimi chápána jako právní následek porušení povinnosti a vzniká až tehdy, kdy je porušena primární povinnost. Zastánci tohoto pojetí byli např. Luby, Švestka či Eliáš. Tomuto názorovému spektru se, třebaže s určitými modifikacemi přiklání i Knappová (viz dále).

Třetím pojetím je spatřována občanskoprávní odpovědnost za hrozbu sankcí (hmotněprávní), přičemž „otcem“ tohoto, spíše minoritně přijímaného názoru, je Knapp. Vychází ze základního dilematu, zda se odpovídá za splnění povinnosti, či za její nesplnění a dochází k názoru, že se odpovídá za splnění povinnosti. Že tedy ten, kdo je povinen, odpovídá za to, že svou povinnost splní a nikoli teprve ex post za to, že ji nesplnil. Podle této koncepce

¹⁵ KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 204 - 205

¹⁶ KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 205 - 208

¹⁷ CIBULKOVÁ, Alena. *Odpovědnost za vady v občanském právu*. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Brno: Masarykova univerzita, 2009. s.11

tedy odpovědnost vzniká současně se vznikem povinnosti a trvá spolu s ní latentně až do porušení povinnosti, kdy se latentní povinnost aktivizuje.¹⁸

S touto teorií však Knappová nesouhlasí a vytýká ji, že dopadá především na smluvní odpovědnost, problém by pak nastal u delikt ní odpovědnosti, např. u mimozávazkové škody, kde by nejspíše povinnost a odpovědnost vznikala při vzniku delikt ní způsobilosti (dosažením urč. věku) a již tímto okamžikem by vznikal mezi nekonkrétním subjektem a všemi ostatními právní vztah obsahující právo a povinnost nezpůsobit škodu (právní vztah každý vůči každému).

Hrozba sankcí vzniká sice spolu s povinností, ale může být nanejvýš první „latentní“ fázi odpovědností, která existuje mimo právní vztah, není však ještě odpovědností ve vlastním slova smyslu, jelikož nemá žádnou právní relevanci: oprávněný nemůže na dlužníkovi z titulu odpovědnosti v této fázi požadovat nic, resp. o nic více nežli z titulu povinnosti. Teze, že odpovědnost vzniká spolu s povinností, směřuje možnost se skutečností.¹⁹

Čtvrtou, konečnou názorovou skupinou ohledně pojmu občanskoprávní odpovědnost jsou stoupenci pozitivistických názorů, zastupující zejména francouzskou oblast práva, kteří váží existenci odpovědnosti na existenci určité normy pozitivního práva. Podstatné pro ně tedy není vymezení pojmu odpovědnost, nýbrž to, jak se de lege lata pozná, že tuto odpovědnost subjekt má.

Jako občanskoprávní (hmotněprávní) sankci Knappová spatřuje ve své teorii všechny druhy následků porušení právní povinnosti, které byly uvedeny v kapitole 2.1. pod poznámkou č.2. Výjimku tvoří perpetuace primární povinnosti (tj. situace, kdy k primárnímu právnímu důvodu primární povinnosti přistupuje další právní důvod) a rovněž případ možnosti vynucení procesní exekucí. Důvod vyloučení perpetuace je skutečnost, že další právní důvod, jež přistupuje, primární povinnost nijak nemodifikuje a zůstává tak nezměněna. Stejný problém nalézáme u procesní exekuce.

Jako občanskoprávní odpovědnost vidí rozšíření míry nutnosti chování, k němuž došlo v důsledku porušení povinnosti. Sama je tedy určitou mírou nutnosti chování. Byť je jejím základem civilní sankce, není občanskoprávní odpovědnost pojmově totožná s jejím pojmem a tvoří její podmnožinou. Nikoli totiž každá civilní sankce je občanskoprávní odpovědností, nýbrž toliko ta, která spočívá ve vzniku sekundární povinnosti.²⁰

¹⁸ KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 212

¹⁹ KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 214

²⁰ KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003. s. 233 - 241

Obdobně jako v trestním právu, nebo ve správním právu trestním platí v právu občanském, ač v částečně modifikované podobě, zásada *nullum crimen sine lege* a *nullum poena sine lege*. Z toho vyplývá, že občanskoprávní sankce nemůže stíhat nikoho, pokud není sankce za jeho konkrétní jednání uložena zákonem a současně nemůže být odpovědný subjekt postižen druhem sankce, kterou zákon nepředpokládá.

Co se vzniku občanskoprávní odpovědnosti týče, jak už bylo dříve řečeno, předpokladem je pro něj existence určité povinnosti, která tak představuje *conditio sine qua non* (nutnou podmínku) a musí být porušena. Porušení povinnosti, tj. protiprávní úkon, je pak právním důvodem vzniku občanskoprávní odpovědnosti. V případě objektivní odpovědnosti, která představuje výjimku z pravidla, že právním důvodem je porušení povinnosti, je vznik odpovědnosti závislý výhradně na výsledku. I zde však dochází k porušení určité primární povinnosti (např. povinnost plnit řádně a včas). Právním důvodem vzniku občanskoprávní odpovědnosti není zákon, neboť odpovědnost vzniká na základě zákona, nikoli ze zákona.

Porušená povinnost navíc nemusí být vždy občanskoprávní (upravena normami práva občanského). Typickým příkladem je porušení normy práva správního či pracovního (způsobení škody). Podmínkou v těchto případech je skutečnost, že z této původní neobčanskoprávní povinnosti vznikne povinnost občanskoprávní, čili vznikne určitá majetková, popřípadě nemajetková újma, která má být narovnána.

3. Odpovědnost za vady

3.1. Pojem, vznik, předpoklady, druhy a funkce odpovědnosti za vady

3.1.1. Pojem

Odpovědnost za vady představuje poddruh občanskoprávní a rovněž majetkoprávní odpovědnosti. Podobně jak je tomu u občanskoprávní odpovědnosti obecně, i zde dochází k protiprávnímu jednání, tedy k porušení primární povinnosti. Konkrétně povinnosti poskytnout řádné, bezvadné plnění.

Dochází zde zkrátka k tomu, že k původnímu majetkoprávnímu vztahu založeného smlouvou přistupuje odpovědnostní právní vztah, čímž dojde k jeho modifikaci. Původní povinnost, tj. plnit bezvadně nadále trvá (v ojedinělých případech, kdy vznikne nenapravitelná újma, může dojít k zrušení, resp. k odstoupení od původní smlouvy a tím ke kompletnímu zániku modifikovaného majetkoprávního vztahu). Nadto zde existuje odpovědnost za vady jako odpovědnostní právní vztah. Obojí pak v rámci jednoho modifikovaného majetkoprávního vztahu.

Pro správné pochopení problematiky odpovědnosti za vady je rovněž nutné vylíčení samotného pojmu „vada“ a to zejména z důvodu, že by jsme toto objasnění jen marně hledali v některém z platných právních předpisů.

Vadu v majetkoprávním smyslu lze definovat obecně jako újmu (nedostatek), který nabyvateli vznikl tím, že zcizitel neučinil to, co podle původní majetkové právní povinnosti učinit přesně měl. Nabyvateli se tak nedostal předmět plnění jak s potřebnými vlastnostmi faktickými (technickými, materiálovými, funkčními, výkonnostními, fyzikálně-mechanickými, vzhledově-estetickými, kvantitativními atp.), tak s náležitými právními vlastnostmi.²¹

Předmět plnění musí splňovat požadavky a kritéria stanovené smluvně, zákonem, technickými normami, popřípadě disponovat takovými vlastnostmi, aby jej bylo možno užít k účelu smluvenému nebo obvyklému. V opačném případě se jedná o vadné plnění.

Vady můžeme roztrždit zejména na právní a faktické. Faktické vady, respektive vady fyzické, mohou spočívat ve špatné jakosti (vady jakostní), což představuje absenci takových vlastností předmětu, aby „za určitých předpokladů a po určitou dobu plnil spolehlivě své

²¹ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva*. Praha: Universita Karlova, 1976, s.95

funkční poslání.²² Může se jednat o případy zmetkového předmětu, kdy tyto vlastnosti nemá vůbec, nebo o sníženou jakost předmětu při nedostatku některých jakostních náležitostí.

Druhým případem fyzických vad jsou vady množstevní (kvantitativní), které vznikají v případech, kdy bylo plněno v množství menším, nebo větším, než být mělo. V tomto případě je nutno rozlišit dvě situace. Pokud bylo deklarováno dodání určitého množství, avšak ve skutečnosti dodáno množství menší, jedná se o vadu množstevní a rovněž o prodlení s chybějícím množstvím. Jestliže však zcizitel dodal menší množství, než si strany původně sjednaly, avšak nabyvatel přijal ono konkrétní menší množství, vzniká při tomto částečném plnění pouze odpovědnost za prodlení.²³

Vadami právními jsou takové nedostatky, které brání tomu, aby nabyvatel po právní stránce nabyl k poskytnutému plnění všech práv, které nabýt měl a nenabude tak co do důvodu i rozsahu takového právního postavení, jakého se mu na základě určité právní skutečnosti mělo od zcizitele dostat. Mezi tyto případy patří zcizení věci, k níž se nabyvateli nedostávalo vlastnického práva (zde by bylo rozhodující, jestli byl právní úkon vůbec platný, v případě negativní odpovědi nelze vůbec hovořit o odpovědnosti za vady a nastupuje odpovědnost za bezdůvodné obohacení). Dále pak existují situace zcizení věci, k níž je právo zcizitele omezeno absolutně působícím věcným právem, přičemž toto omezení nebylo nabyvateli sděleno (věcné břemeno, zástavní právo) a nebo má předmět plnění nedostatky z hlediska práv k nehmotným statkům (autorské právo, právo z ochranných známek).²⁴

Dělení na vady zjevné a vady skryté představuje klasifikaci dle toho, jestli mohl nabyvatel při obvyklé pozornosti, kterou lze po něm spravedlivě požadovat, nebo při zákonem (smlouvou) určeném prověření na vady přijít sám.

Pro určení konkrétních nároků z odpovědnosti za vady (viz. dále) hraje roli zejména fakt, zda se jedná o vady odstranitelné, nebo neodstranitelné, bránící či nebránící běžnému užívání a podstatné či nepodstatné. Neodstranitelnost vady může být absolutní (nelze vůbec napravit nedostatek), nebo relativní, která je dána neefektivností (nepřiměřenost nákladů na opravu) či nepřiměřeností lhůty nutné k opravě a v neposlední řadě neúměrností znehodnocení, které by trvalo i po odstranění vady. V současné právní úpravě lze nalézt i tzv. fikci neodstranitelnosti vady, o které bude pojednáno posléze.

²² ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva*. Praha: Universita Karlova, 1976, s.95

²³ V širším pojetí faktických vad rozlišujeme dále například vady týkající se nekompletnosti plnění, špatném sortimentu či nesprávném označení předmětu

²⁴ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva*. Praha: Universita Karlova, 1976, s.100-101

3.1.2. Vznik

Odpovědnost za vady jako majetkoprávní odpovědnost vzniká již samotným porušením původní majetkové právní povinnosti. K jejímu vzniku není tedy zároveň nutný akt aplikace autoritativního státního orgánu, jako je tomu při založení trestní či správní odpovědnosti.²⁵

V době před porušením primární majetkoprávní povinnosti (poskytnout bezvadné plnění) existuje majetkoprávní odpovědnost v tzv. latentní formě a to až do doby porušení, tj. do doby uskutečnění protiprávního úkonu.

Ke vzniku odpovědnosti za vady je nutná přítomnost protiprávního úkonu spočívajícího ve vadném plnění, újmy ve formě vady a příčinné souvislosti mezi nimi, přičemž není třeba zavinění ani notifikace vad ze strany nabyvatele.

V případě vadného plnění může nabyvatel vadný předmět odmítnout a nedojde tak k zániku závazku splněním, resp. solucí. Nabyvatel má právo domáhat se bezvadného předmětu, jež je předmětem smlouvy. V tomto případě může nastoupit občanskoprávní odpovědnost zcizitele z prodlení, neboť nemuselo být plněno v čas (pokud již byl závazek splatný). Ke vzniku odpovědnosti za vady však za této situace dojít nemůže.

Druhou variantou, jak se může nabyvatel zachovat je přijmout vadný předmět, avšak s tím, že v důsledku skutečnosti, že nebylo plněno řádně rovněž nedošlo k zániku závazku solucí, i když k plnění došlo. V tomto případě vznikají nabyvateli vadného plnění v tomto (již modifikovaném právním vztahu) možnosti, které nabízí český právní řád v rámci odpovědnosti za vady (viz. dále).

K zániku původního majetkoprávního vztahu v modifikované podobě, a tím zároveň k zániku právní relevance smlouvy lze hovořit až tehdy, došlo-li ke konečnému vypořádání nově modifikovaných práv a povinností (např. řádným provedením opravy, odstoupením od smlouvy). Právě tak tomu bude i v případě marného uplynutí prekluzivních lhůt, které právní řád stanoví pro úspěšné uplatnění práv z odpovědnosti za vady, kterážto se stala součástí původního majetkového právního vztahu a co do obsahu jej modifikovala.²⁶

Kromě zmíněných dvou variant mohou nastat také případy, při kterých dojde k přijetí pouze částečného plnění. Z tohoto částečného plnění může také vzniknout odpovědnost za vady a nabyvatel má právo zbylou část plnění požadovat dodatečně (není vyloučena současná odpovědnost za prodlení ohledně zbylé části plnění). Pokud zcizitel nabídne jiné plnění, než bylo předmětem smlouvy, které je nabyvatelem přijato (za absence omylu), dojde k novaci

²⁵ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva*. Praha: Universita Karlova, 1976, s.80

²⁶ tamtéž s.88

(změně) původního právního vztahu s možností vzniku odpovědnosti za vady. Jestliže by takové jiné plnění nepřijal, jednalo by se „jen“ o změnu oferty, přičemž původní právní vztah by nadále trval a v úvahu by přicházela odpovědnost za prodlení.

Bylo-li tedy namísto sjednaného plnění poskytnuto něco jiného (tzv. aluid), nejde o plnění podle smlouvy a nabyvatel není povinen jej přijmout. V tom případě nebylo splněno a nabyvatel je oprávněn uplatnit nárok na plnění, nikoliv nárok z odpovědnosti za vady.²⁷

3.1.3. Předpoklady odpovědnosti za vady

Stejně jako je tomu u ostatních druhů majetkoprávní odpovědností, není ani odpovědnost za vady výjimkou a vyžaduje ke své existenci primární povinnost, protiprávní úkon, „projevení se vady“ v určitém okamžiku a kauzální nexus mezi těmito dvěma posledními atributy. Ke vzniku odpovědnosti za vady, jak již bylo dříve uvedeno, není třeba notifikace vady, která hraje roli pouze ve vztahu k uplatnění práv ze strany nabyvatele (její neuskutečnění způsobuje jejich prekluzi). Jedná se o odpovědnost ryze objektivní, tudíž bez možnosti vyvinění – exkulpce.

Právní povinností jednoho subjektu je poskytnout druhému plnění bezvadné, přičemž právním důvodem jejího vzniku bude nejčastěji smlouva.²⁸ Dle komentáře k občanskému zákoníku, je pro vznik odpovědnosti za vady vyžadována existence platné úplatné smlouvy, neboť jen u takových smluv se uplatňuje požadavek na bezvadnost věci.²⁹ Domnívám se, že pouze v těchto situacích dochází ke skutečnému narušení rovnováhy právního vztahu vlivem vadného plnění.

Švestka však ve svém díle „Odpovědnost za vady podle čs. Socialistického práva“ připouští i smlouvy neúplatné.³⁰ Komentář v tomto případě zřejmě nezpochybňuje existenci možnost vzniku odpovědnosti za vady u smluv bez příslušného protiplnění, ale dává najevo, že se jedná jednak o ojedinělý případ (např. smlouva darovací), tak i o situaci, kdy se neuplatní obecná ustanovení občanského zákoníku (viz. dále).

Protiprávním úkonem je myšleno samotné poskytnutí objektivně vadného předmětu, jehož „vadnost“ byla zjištěna, bez nutnosti vzniku škody ve sféře nabyvatele (škody v užším

²⁷ ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 893 (§ 499 občanského zákoníku)

²⁸ Dalšími právními důvody mohou být například rozhodnutí soudu či jiného státního orgánu, nebo jiná právní skutečnost v podobě právních vad u licenční smlouvy apod.

²⁹ ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 893 (§ 499 občanského zákoníku)

³⁰ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva*. Praha: Universita Karlova, 1976, s.93

smyslu), jež je samo o sobě chováním v rozporu s právním řádem. Jde tedy o porušení povinnosti splnit závazek řádně, jak je to vyžadováno současnou právní úpravou.³¹

Samotný výskyt vady se musí uskutečnit v časovém okamžiku, jež je určen zákonem, nebo smluvně, v závislosti na tom, zda se jedná o zákonnou, nebo záruční odpovědnost (viz. dále). V případě, že se vada projeví až poté, není splněn jeden z předpokladů a odpovědnost za vady nevzniká.

Kauzální nexus, respektive příčinná souvislost, jako poslední nezbytný předpoklad vzniku a existence odpovědnosti za vady je dán, pokud má vada prokazatelně svou přímou příčinu v samotném předmětu plnění, který poskytl nabyvateli zcizitel, přičemž důkazní břemeno této skutečnosti zatěžuje nabyvatele.³²

3.1.4. Druhy

Jako u většiny právních institutů nabízí i odpovědnost za vady své dělení. V prvé řadě rozlišujeme odpovědnost dle toho, zda jí předpokládá sám zákon (zákonná odpovědnost za vady), stanoví smlouva (smluvní záruka), nebo vzniká jednostranným prohlášením zcizitele.

Jiným kritériem pro klasifikaci odpovědnosti za vady je okamžik výskytu, resp. projevení se vady. Podle toho rozlišujeme zákonnou odpovědnost za vady (v užším slova smyslu), a tzv. záruku – ta může být buďto zákonná nebo smluvní, popřípadě založena jednostranným prohlášením zcizitele.³³ Toto dělení je objasněno a konkretizováno v pozdějších kapitolách této práce.

3.1.5. Funkce

Pokud se budeme zabývat smyslem institutu odpovědnosti za vady můžeme rozlišit podobně jako u odpovědnosti obecně funkci prevenční, reparační a represivní. V případě prevence je podstatou snaha předcházet konfliktu s právem ve formě poskytnutí vadného plnění, a to prostřednictvím hrozby sankcí a naplňovat tak společenský zájem na vysoké úrovni smluvní-závazkové kázně. Děje se tak jednak stanovením povinností prostřednictvím právního řádu, tak i stanovením sankcí, respektive jejich hrozbou.

³¹ § 559 odstavec 2) zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník

³² ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva*. Praha: Universita Karlova, 1976, s.104

³³ BRYXOVÁ, Vendula. *Odpovědnost za vady prodané věci*. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s.45

Reparační (kompenzační) úloha odpovědnosti za vady spočívá v narovnání narušené rovnováhy mezi subjekty smluvního vztahu prostřednictvím zákonem stanovených sankcí, přičemž k narušení došlo poskytnutím vadného plnění. Dojde tak k odstranění majetkové újmy nabyvatele cestou uvedení v předešlý stav (stav, který měl nastat a nenastal, nebo který existoval před vznikem závazku), v penězích (sleva z ceny), nebo kombinací obou forem a k opětovnému nastolení ekonomické rovnováhy.

Otázka represe má rovněž své opodstatnění, neboť sankce za vadné plnění má bezpochyby nepříznivé majetkoprávní důsledky vůči subjektu, jež jej poskytnul, což bezesporu přesahuje preventivní charakter. Mezi tyto důsledky můžeme řadit například náklady spojené s vysláním opravářů k odstranění vad, soz do servisního střediska, náklady na nové součástky potřebné k opravě, finanční odměna servisním technikům apod.

3.2. Historický vývoj právní úpravy odpovědnosti za vady

Historie institutu odpovědnosti za vady spadá již do starověku. Rozvoj obchodu v této době s sebou nutně nesl požadavek upravit poměry mezi stranami v oblasti koupě a prodeje. Pomineme-li úpravu v zákoníku krále Chamurabiho a úpravu v řeckém, egyptském či asijském právu, nacházíme z této doby stěžejní úpravu bezesporu v římském právu (už vzhledem k jeho významu pro naše právo).

V římském právu (a nejen v něm) bylo riziko obchodu přeneseno na kupujícího. Přesněji řečeno zpočátku prodávající za žádné vady při nejrozšířenější, tzv. tržové smlouvě (*emptio – vendito*), která nahradila směnu zboží (*permutatio*) neodpovídal. Jedinou možností bylo sjednání tzv. garanční úmluvy.

Teprve postupem času došlo ke vzniku a rozvoji odpovědnosti za právní i faktické vady. V případě právních vad měl prodávající odpovídat za to, že předmět smlouvy po uskutečnění prodeje, nemohl být jinou osobou, která by si nárokovala právo k tomuto předmětu, odňat (evinkován). Proávající v tomto případě odpovídal poté, co byla držba věci kupujícímu třetí osobou odebrána na základě soudního výroku. Před tímto rozsudkem kupující spor o předmět prodeje s třetí osobou (*litis denuntiatio*) musel ohlásit prodávajícímu s výzvou, aby jej podpořil v tomto sporu. Poté měl kupující (a v případě úmyslného zamlčení právních vad bez *litis denuntiatio*) právo podat žalobu ze smlouvy tržové (*actio empti*).

V případě vad faktických prodávající neodpovídal za vady zjevné, tzn. ty, které bylo možné zjistit běžnou prohlídkou věci. V případě, že měl předmět jiné, než tyto vady, nabízelo

římské právo jednak žalobu *redhibitoria in duplum*, s výsledkem zrušení smlouvy a obnovení předešlého stavu a žalobu *quanti minoris* na snížení prodejní ceny.

Oproti dnešním teoriím odpovědnosti za vady panovalo v římském právu přesvědčení, že odpovědnost za vady jako taková, vzniká až po notifikaci vad kupujícím. Dnes již tento úkon není k jejímu vzniku vyžadován.

Obdobně jako v počátcích římského práva panovala i na území českých zemí absence odpovědnosti za vady. K obratu došlo v období 13. století, kdy se u trhovách smluv odpovědnost za vady začala vyskytovat v podobě tzv. správy převodce. Nejprve se vyvinula odpovědnost za vady právní, později i za vady faktického rázu.

V případě nemovitostí byl prodávající (podobně jako tomu bylo v římském právu) povinen bránit kupujícího ve sporu proti osobám, které si na věc činily právní nárok. V případě nezdaru prováděl nápravu v podobě vrácení kupní ceny, nebo poskytnutí náhradní nemovitosti. Pokud se navíc prokázalo, že o těchto vadách prodávající věděl a jednal tak nepoctivě, zaplatil nad to pokutu ve výši jedné třetiny prodejní ceny. U movitých věcí byla zprvu za právní vadu považována pouze skutečnost, že se jedná o věc kradenou.

V dalším vývoji byla správou kryta i odpovědnost za faktické vady. Původně však bylo i v těchto případech na kupci, aby kupoval opatrně a věc řádně před koupí prohlédl. Jinak nemohl vady s úspěchem uplatnit (u vad zřejmých platilo, že „kdo neprohledá očima, prohlédne měšcem“).³⁴

Za období Rakouska-Uherska platil od r.1811 obecný zákoník občanský (ABGB), inspirovaný kromě římského práva například také francouzským Code Civile, či Koldínovou kodifikací městského práva.

Právní úprava týkající se odpovědnosti za vady (mimořádně dosti podrobná) se v něm označovala jako „ručení ze správy“. Problematika byla upravena v obecných ustanoveních závazkového práva, konkrétně pak §922 až §935, přičemž na tato ustanovení plně (oproti dnešnímu stavu) odkazovala i úprava smlouvy tržové.

ABGB rozlišoval vady odstranitelné a neodstranitelné (s odlišnými následky za ně), podobně jako současná právní úprava i teorie. Odpovědnost dle něj (i když ne výslovně) existovala jak za vady právní, tak faktické.

Co se týkalo vad zjevných a vad zjistitelných z veřejných rejstříků, nebylo možné se při jejich výskytu domáhat práv z odpovědnosti za vady. Ovšem s výjimkou případu, kdy prodávající úmyslně vady zatajil, či výslovně kupujícího ujistil, že věc je bez vad – v takovém

³⁴ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva*. Praha: Universita Karlova, 1976, s.27

případě zůstala kupujícímu práva vyplývající z odpovědnosti za vady zachována. Obdobné pravidlo platilo i v případě převodu věci úhrnem (jak stojí a leží). Zvláštností právní úpravy obsažené v ABGB je v ustanovení §929 výslovně upravené právo kupujícího vzdát se nároků z odpovědnosti za vady.³⁵ Zákoník také stanovil prekluzivní lhůty pro uplatnění nároků z odpovědnosti za vady na 3 roky u nemovitostí, 6 měsíců u movitých věcí a 6 týdnů u dobytka.

Po 1. světové válce, v období tzv. první republiky došlo k navázání na rakouské a uherské právo recepčním zákonem 11/1918 Sb. Odpovědnost za vady tak navázala na rakouské ručení ze správy.

V roce 1950 byl vydán nový občanský zákoník (z.č. 141/1950) platný pro území celé Československé republiky, který nahradil ABGB. Zákoník byl nazýván Středním kodexem a obsahoval podrobnou úpravu institutu odpovědnosti za vady.

Odpovědnost za vady se v něm vztahovala na úplatné převody a nárok z odpovědnosti za vady musel být uplatněn ihned po prohlédnutí věci. Kromě zákonné odpovědnosti za vady již upravoval i záruku poskytnutou na základě prohlášení prodávajícího na vady, jež se vyskytnou po převzetí předmětu kupujícím. Úprava v mnohém navazovala na ABGB (vyloučení odpovědnosti za vady v určitých případech – viz výše, odpovědnost za vady faktické i právní).

Dle z.č. 150/1950 Sb. odpovědnost za vady nastupuje v případě, že předmět plnění nemá vlastnosti, které si strany dohodly, resp. jedna strana vymínila, případně nemá vlastnosti, které jsou pro daný předmět plnění obvyklé. Dále nastupuje v případě, že věc má vady právní.³⁶

V roce 1964 byl přijat nový občanskoprávní kodex (vedle hospodářského zákoníku a zákoníku mezinárodního obchodu), v němž byla vytvořena tripartice úpravy odpovědnosti za vady v podobě obecné úpravy, úpravy u smlouvy kupní a rovněž v případě prodeje zboží v obchodě. V novelizované podobě se s touto úpravou setkáváme i v dnešní době.

3.3. Uplatňování nároků z odpovědnosti za vady

Pokud dojde ke vzniku odpovědnosti za vady, který, jak již bylo dříve několikrát uvedeno, není závislý na notifikaci (oznámení) vady, vznikají nabyvateli vadného předmětu

³⁵ BRYXOVÁ, Vendula. *Odpovědnost za vady prodané věci*. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s.57-58

³⁶ Tamtéž s.60

plnění určitá práva. Tato práva společně s povinnostmi zcizitele tvoří obsah odpovědnostního právního vztahu z vadného plnění a vyžadují ke svému vzniku notifikaci (oznámení).

Teorie rozlišuje celkem tři fáze uplatňování nároků z odpovědnosti za vady – zjistit přítomnosti vady, vytknout vady zciziteli předepsaným způsobem a uplatnit vady u autoritativního orgánu.

Zjištění přítomnosti vady spočívá v bezpečném ověření stavu předmětu plnění k určitému časovému okamžiku, v zajištění potřebných důkazních prostředků o existujících vadách a tím zjištění základních předpokladů ke vzniku zcizitelovy odpovědnosti za vady.³⁷

Vytknutí vady je jednostranný právní výkon nabyvatele adresovaný zciziteli. Může být učiněn v jakékoliv formě, avšak z hlediska důkazního pro případ uplatnění nároků z odpovědnosti za vady u soudu, se doporučuje písemná forma.³⁸ Spočívá v jejich konkrétní notifikaci (reklamaci) u zcizitele se současným sdělením nabyvatele, jakých práv se na zciziteli z této odpovědnosti domáhá.

Někdy bývá takto komplexně vnímána pouze reklamace a notifikace považována za pouhé oznámení vad bez sdělení domáhaných práv. Jedná se o právní úkon časově omezený, respektive časově omezený k tomu, aby nedošlo k prekluzi (zániku) práv z odpovědnosti za vady pro nabyvatele plynoucích. Konkrétní lhůty pak stanoví zákon, popř. smlouva u záruční odpovědnosti (viz. dále).

Třetí, konečná fáze má podobu uplatnění nároku skrze návrhu (žalobu) po neúspěšné reklamaci rovněž v zákonem stanovené promlčecí lhůtě (na rozdíl od prekluzivních lhůt u vytknutí vad její nedodržení umožňuje vznést námitku promlčení u soudu), jímž lze docílit nucené realizace práv nabyvatele vadného plnění. Podstatné je zmínit skutečnost, že dle obecného ustanovení občanského zákoníku v § 508 promlčecí lhůta počíná běžet až ode dne vytknutí vady u zcizitele a trvá po dobu tří let. Domáhání se nároků soudní cestou je tudíž přímo závislé na vytknutí vady u zcizitele.

Švestka zmiňuje mezi instituty nucené realizace právní ochrany nabyvatele vadného plnění i námitku uplatněnou proti návrhu zcizitele proti nabyvateli na zaplacení ceny za poskytnutý vadný předmět plnění. I zde zmiňuje jako předpoklad předchozí oznámení vady a uplatnění námitky v promlčecí lhůtě.³⁹

³⁷ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva*. Praha: Universita Karlova, 1976, s.240

³⁸ ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 899 (§ 504 občanského zákoníku)

³⁹ ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva*. Praha: Universita Karlova, 1976, s.242

Ohledně jednotlivých práv (a současně povinností na straně zcizitele) plnoucích z odpovědnosti za vady bude pojednáno v následujících kapitolách týkajících se právní úpravy odpovědnosti za vady v občanském zákoníku, který představuje základní právní předpis pro účely této práce a vytýčení některých záležitostí ve věci uplatňování nároků z odpovědnosti za vady bude popsáno v části pojednávající o problematických aspektech uplatňování nároků z odpovědnosti za vady.

3.4. Právní úprava odpovědnosti za vady a uplatňování nároků z nich v občanském zákoníku

Předmětem následující kapitoly bude vylíčení právní úpravy odpovědnosti za vady v platném znění zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník (dále jen OZ). OZ nabízí jednak obecnou úpravu odpovědnosti za vady, tak i speciální ustanovení u jednotlivých smluvních typů, čemuž bude odpovídat i systematické rozdělení pokračování této práce. Jelikož tato speciální ustanovení nacházíme pouze u úplatné kupní, směnné, cestovní a smlouvy o dílo a nejčastějšími případy uplatňování nároků z vadného plnění jsou právě kupní smlouva a smlouva o dílo, bude v této práci pojednáno o speciální právní úpravě těchto smluvních typů.

3.4.1. Obecná ustanovení o odpovědnosti za vady

Obecná ustanovení pojednávající o odpovědnosti za vady se nacházejí v části osmé OZ (závazkové právo), hlavně první (obecná ustanovení) a prvním oddílu této hlavy pod označením „odpovědnost za vady“. Úprava je obsažena v § 499 až § 510, navazuje však na řadu dalších ustanovení mimo toto paragrafové vymezení. Obecná úprava se užije za předpokladu, že u jednotlivých smluvních typů upravených OZ nebude speciální právní úprava a pouze v případech úplatných smluv, tedy smluvních typů s poskytnutým protiplněním.

Z neúplatných závazkových vztahů výslovně upravených občanským zákoníkem pouze právní úprava darovací smlouvy obsahuje zvláštní ustanovení o odpovědnosti za vady (ustan. § 629 OZ zakládá právo obdarovaného vrátit dar v případě, že nebude upozorněn na vady, jež věc, která je předmětem daru, má, a o nichž dárce ví). Toto ustanovení není ve vztahu speciality k obecné úpravě odpovědnosti za vady, která je výslovně upravena pouze pro případy přenechání věci jinému za úplatu.⁴⁰

⁴⁰ BRYXOVÁ, Vendula. *Odpovědnost za vady prodané věci*. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s.74 (pozn. pod čarou)

V OZ stanovená odpovědnost za vady nemůže být účastníky vyloučena ani omezena, a to ani dohodou. Kromě odpovědnosti zákonné (viz. dále) mohou účastníci sjednat odpovědnost v rozsahu širším než v zákoně stanoveném (smluvní). V rozsahu přesahujícím odpovědnost stanovenou zákonem může zcizitel založit odpovědnost za vady i jednostranným písemným prohlášením.⁴¹

Existující dluh musí být splněn řádně a včas⁴², v opačném případě vzniká odpovědnost za vady jako nový, modifikovaný závazek (viz. dříve). OZ stanoví, že kdo přenechá jinému věc za úplatu, odpovídá za to, že věc v době plnění má vlastnosti výslovně vymíněné nebo obvyklé, že je ji možno použít podle povahy a účelu smlouvy nebo podle toho, co účastníci ujednali, a že věc nemá právní vady.⁴³ Jedná se o odpovědnost za vady, které existovaly již v době plnění (mohou se však projevit až v nějaké době po něm) a případ tzv. zákonné odpovědnosti za vady.

Tyto vady je nutno vytknout v zákonem stanovené prekluzivní lhůtě, jinak zanikají nároky z odpovědnosti za vady. OZ v § 504 stanoví dvojí lhůtu, přičemž obě začínají běžet od okamžiku, kdy si měl možnost věc prohlédnout. Tento okamžik je posuzován objektivně, tudíž nehraje roli, kdy k prohlídce skutečně došlo, ale kdy mohla být bez problémů uskutečněna.

První z těchto lhůt „bez zbytečného odkladu“ má povahu pořádkovou a nejsou jejím nedodržením způsobeny žádné právní následky. Nedodržení druhé, šestiměsíční, způsobuje zánik práva jako nabyvatele nároku z odpovědnosti za vady a současně také nemožnost uplatnit nárok u soudu v obecné promlčecí lhůtě (běžící od vytknutí vady). Z judikatury vyplývá, že vytknutí vady nemusí časově předcházet podání návrhu na zahájení soudního řízení. Šestiměsíční lhůta je dodržena, jestliže žalovanému je v této lhůtě doručen návrh na zahájení řízení obsahující vytknutí vad prodané věci.⁴⁴

Jakmile nabyvatel zjistí vadnost předmětu plnění, je povinen věc uschovat po přiměřenou dobu, kterou určí zcizitel k přezkoumání vady. Po tuto dobu nabyvatel opatruje věc před poškozením. V případě rychle se kazícího zboží (potraviny) jej po vytknutí vady může dokonce prodat.⁴⁵

Kromě zákonné odpovědnosti „zná“ OZ i případ tzv. záruční odpovědnosti upravené obecně v ustanovení § 502 OZ. Jejím podstatou je skutečnost, že vady neexistují už v době

⁴¹ ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLÍČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 893 (§ 499 občanského zákoníku)

⁴² § 559 odstavec 2) OZ

⁴³ § 499 OZ

⁴⁴ R 9/1987

⁴⁵ § 506 odstavec 1) a 2) OZ

plnění, nýbrž se vyskytnou v určité době po soluci (splnění) v tzv. záruční době. Tato záruka (garance), může být založena jednak zákonem, vládním nařízením, či vyhláškou (jedná se pak o zákonnou záruční odpovědnost), nebo smluvním ujednáním (smluvní záruční odpovědnost), popřípadě jednostranným prohlášením zcizitele a trvá po dobu v nich stanovené. V této době je tedy nutno vytknout vadu (nejpozději posledním dnem), jinak práva nabyvatele z odpovědnosti za vady zanikají. Jedná se o hmotněprávní lhůtu, tudíž nestačí, že je úkon učiněn např. odesláním z pošty, ale musí být v dané době přímo doručen druhé straně.

Nadto je zákonem umožněno, aby i v případě zákonné záruční odpovědnosti (zákonné záruky), bylo mezi zcizitelem a nabyvatelem dohodnuto (či jednostranně prohlášeno zcizitelem) něco jiného, avšak pod podmínkou, že bude rozšiřovat oprávnění nabyvatele (co do délky, nebo práv). Příkladem může být dnes velmi častý případ tzv. doživotních záruk.

V případech smluvní záruky, ani jednostranného záručního prohlášení není vyžadována písemná forma, avšak u rozšíření zákonné záruky (viz. předchozí odstavec) se vyžaduje vydání písemného potvrzení ve formě záručního listu, který může následně sloužit jako důkaz v případném soudním sporu.

Obecná ustanovení OZ však upravují i dva případy, kdy nabyvatel nemůže uplatňovat nároky z odpovědnosti za vady, přestože byly splněny ostatní předpoklady pro vznik odpovědnosti za vady. Prvním z nich je existence zjevných vad spolu s vadami, které lze zjistit z příslušné evidence nemovitostí (katastr nemovitostí – polohové určení nemovitostí, evidence práv k nemovitostem a jiné údaje o nemovitostech)⁴⁶. Zjevné vady jsou ty, které jsou zjistitelné běžnou prohlídkou, přičemž podstatné není to, zda k ní fakticky došlo, ale skutečnost, že při běžné prohlídce vada mohla být objevena.⁴⁷ Zákonodárce zde zřejmě zamýšlel zakotvit zásadu „*bdělým náleží práva*“. V případě, že by však zcizitel nabyvatele výslovně ujistil, že věc je bez vad, výše uvedená výjimka z odpovědnosti za vady by se neuplatnila.

Pokud dochází k převodu věci jak stojí a leží, tzn. určeny úhrnně, bez rozlišení věcí určených individuálně či druhově a bez ohledu na jejich jakost, množství a váhu, s nimiž se nakládá jako s celkem a jsou vymezeny např. uvedením místa, kde se nacházejí⁴⁸, zcizitel neodpovídá za její vady, ledaže věc nemá vlastnost, o níž zcizitel prohlásil, že ji má, nebo

⁴⁶ § 500 odstavec 1) OZ, toto ustanovení navíc v druhém odstavci vylučuje odpovědnost nabyvatele za dluhy váznoucí na předmětu plnění, odpovídá za ně zcizitel

⁴⁷ Je zde myšlen subjekt průměrných, běžných znalostí, nikoliv profesionál v oblasti.

⁴⁸ ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLÍČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 897 (§ 501 občanského zákoníku)

kteřou si nabyvatel výslovně vymínil.⁴⁹ Pokud by odpovídal za deklarované či vymínné vlastnosti, uplatnila by se však pouze tzv. zákonná odpovědnost (viz. výše).

OZ v ustanovení § 503 líčí situaci existence právní vady, kdy si třetí osoba činí nárok na předmět plnění. Nabyvatel je povinen bez zbytečného odkladu oznámit tuto skutečnost zciziteli. Pokud tak neučiní, neztrácí sice svůj nárok z odpovědnosti za tuto právní vadu, ale zcizitel může uplatnit proti nabyvateli všechny námitky, které mohl nabyvatel (po tom, co by mu byly sděleny zcizitelem) uplatnit proti třetí osobě, kdyby mu bylo nárokování třetí osoby bez zbytečného odkladu sděleno.

Jak již bylo dříve naznačeno, vznikají nabyvateli vadného plnění určitá práva, která může nárokovat v závislosti konkrétním případě. Především hraje roli odstranitelnost vady (viz. dříve) a možnost či nemožnost užívat předmět dohodnutým způsobem, nebo řádně. Všechna níže uvedená práva platí, pokud speciální úprava u jednotlivých smluv nestanoví jinak, nebo pokud se zcizitel s nabyvatelem nedohodnou jinak při sjednávání závazku.⁵⁰

Tedy, pokud je vada odstranitelná, má nabyvatel možnost domáhat se jejího odstranění, doplnění (u množstevní vady), nebo na přiměřenou slevu z kupní ceny.

V případě neodstranitelnosti vady a současné nemožnosti užívat věc dohodnutým způsobem, nebo řádně lze požadovat zrušení celé smlouvy, popřípadě slevu z ceny. Sleva z ceny je pak jediným nárokem uplatnitelným u neodstranitelné vady s možností užití předmětu dohodnutým způsobem či řádně.

Je-li nabyvatelem spotřebitel, považuje se podle § 19 zákona č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele (dále jen ZOS) za vadu neodstranitelnou vada, která není odstraněna do 30 dnů ode dne uplatnění reklamace v případě, kdy není dohodnuta lhůta delší.⁵¹

Na uplatnění odpovědnosti za vady se váží ještě dva významné aspekty. Prvním z nich je v § 509 OZ uvedené právo nabyvatele vadného plnění požadovat náklady vzniklé v souvislosti s uplatněním práva, a to do jednoho měsíce od uplynutí doby k vytknutí vady, tzn. ještě měsíc po výše uvedené šestiměsíční lhůtě, nebo zákonem, smlouvou či prohlášením stanovené záruční doby. Po uplynutí této lhůty se právo, obdobně jako u vytknutí samotné vady, prekluduje. I zde pak běží obecná promlčecí lhůta od uplatnění nákladů k podání žaloby pro úspěšné vymožení tohoto práva soudní, či jinou alternativní cestou.

⁴⁹ § 501 OZ

⁵⁰ § 507 odstavec 2) tamtéž

⁵¹ ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 901 (§ 507 občanského zákoníku)

Druhým aspektem je možnost současné existence odpovědnosti za vady a odpovědnosti za škodu způsobenou vadným plněním, respektive možnost souběhu nároků z těchto odlišných druhů odpovědnosti. Tato problematika spolu s otázkou náhrady nákladů vzniklých při uplatnění práv z vad plnění je blíže objasněna ve čtvrté části této práce.

3.4.2. Speciální úprava odpovědnosti za vady u kupní smlouvy v občanském zákoníku

Zásada *lex specialis derogat legi generali* (speciální úprava předchází úpravě obecné) se, jak již bylo výš naznačeno, uplatní u právní úpravy odpovědnosti za vady (a nejen u ní) jednotlivých smluvních typů a ponechává tak některá obecná ustanovení, jež upravovala předcházející kapitola, nepoužita. Naproti tomu obecná ustanovení „vyplňují“ mezery, které jsou způsobeny absencí speciální úpravy.

Samotná úprava odpovědnosti za vady u kupní smlouvy se nachází v ustanoveních hlavy druhé OZ, oddílu prvním nazvaném „Obecná ustanovení o kupní smlouvě“, konkrétně pak v § 596 až §600. Tato ustanovení upravují pouze tzv. zákonnou odpovědnost za vady (viz. výše).⁵²

Oddíl čtvrtý výše zmíněné hlavy, s označením „Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě“, pak představuje důsledek implementace evropské směrnice a upravuje situaci, kdy je na straně prodávajícího osoba jednající při prodeji v rámci své podnikatelské činnosti. Zejména pak paragrafy zařazené pod názvem „Shoda s kupní smlouvou“ a „Odpovědnost za vady prodané věci“ tohoto oddílu jsou významné pro účely této práce a představují speciální úpravu jednak k obecným ustanovením o odpovědnosti za vady, tak i k úpravě odpovědnosti za vady u kupní smlouvy (viz. další kapitola).

V § 596 zákon ukládá prodávajícímu povinnost upozornit na vady předmětu koupě, o kterých ví (zatají je) nehledě na to, jaký charakter mají, tudíž jak na vady faktické, tak právní, zjevné i skryté (viz. předcházející kapitoly). Tato povinnost má pro pozdější případné uplatňování obrovský význam, neboť za vady, na něž byl kupující upozorněn nenese prodávající odpovědnost. Musí se jednat o konkrétní vylíčení dané vady⁵³, nepostačuje sdělení, že „věc je vadná“, či že „má vadu“. Uvedené vady nemůžeme označit jako vady zjevné, protože základním kritériem zde není skutečnost, zda o vadách ví každý, ale je

⁵² To však nevylučuje možnost sjednání tzv. smluvní či jednostranným úkonem stanovené záruční odpovědnosti, což umožňuje obecná úprava odpovědnosti za vady v OZ. Dále není možno opomíjet speciální ustanovení o odpovědnosti za vady prodané věci.

⁵³ R 23/1970

rozhodující, že o těchto vadách ví kupující. Zákon nerozlišuje, zda se jedná o vady faktické, nebo o vady právní.⁵⁴

Za jiné, vady, než ty, na něž kupujícího upozornil nese prodávající odpovědnost. Aby upozornění na vady mělo účinek vyloučení pozdější odpovědnosti, musí být učiněno před okamžikem samotného uzavření kupní smlouvy. Musí mu být zkrátka možnost odmítnout uzavřít kupní smlouvu pro vadnost věci, popřípadě koupit ji přes její výslovně vyličené vady.

Z judikatury vyplývá, že za vadu věci se považuje neexistence takové vlastnosti věci, která se u věci určitého druhu a stáří obecně předpokládá a v důsledku níž je možnost využití věci podstatně snížena. U ojetého vozidla nelze za tuto vadu zpravidla považovat korozi, jež odpovídá stáří vozidla a jeho obvyklé údržbě.⁵⁵ Z toho plyne, že ne na všechny vady je prodávající kupujícího povinen upozornit. Každá věc, která se běžně používá, se opotřebí. Předpokladem je, že s věcí se zachází řádně v souladu s pravidly pro užívání takové věci a každá věc běžným opotřebením utrpí. To ale nelze pokládat za vadu a nelze ani na prodávajícím požadovat, aby upozornil na to, že věc je běžně opotřebena. Hranice mezi běžným opotřebením a vadností věci je však otázkou každého konkrétního případu.⁵⁶

§ 597 OZ praví, že jestliže dodatečně vyjde najevo vada, na kterou prodávající kupujícího neupozornil, má kupující právo na přiměřenou slevu kupní ceny odpovídající povaze a rozsahu vady. Jde-li o vadu, která činí věc neupotřebitelnou, má též právo od smlouvy odstoupit.⁵⁷ Chybí zde tedy nárok ve formě opravy resp. doplnění věci, jak jej známe z obecné úpravy.

Neupotřebitelnost můžeme definovat jako neodstranitelnost vady a nemožnost věc užívat dohodnutým způsobem, nebo řádně.⁵⁸ Za neupotřebitelnou věc považujeme také vadu odstranitelnou pouze s neúměrnými náklady vzhledem k hodnotě věci. Kupující má tedy v jejím případě právo jednak požadovat přiměřenou slevu z kupní ceny, tak odstoupit od smlouvy, čímž se smlouva od počátku ruší a dle judikatury nemá prodávající právo požadovat náhradu za znehodnocení vzniklé používáním vadné věci kupujícím po jejím vrácení.⁵⁹ Pokud již není možné vrácení věci, je třeba z ní vrátit její cenu.⁶⁰

⁵⁴ POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 1, s. III Praktické příručky

⁵⁵ R 24/1990, obdobně též B 1/1992

⁵⁶ POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 1, s. III Praktické příručky

⁵⁷ § 597 odstavec 1) OZ

⁵⁸ ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 1065 (§ 597 občanského zákoníku)

⁵⁹ R 17/1976 (IV)

⁶⁰ R 1/1979

Pokud vada nečiní předmět koupě neupotřebitelným (je odstranitelná, nebo je sice neodstranitelná, ale předmět koupě lze užívat dohodnutým způsobem, nebo řádně), kupující má právo na přiměřenou slevu z kupní ceny odpovídající povaze a rozsahu vady.⁶¹

Není rozhodující, zda o takové vadě prodávající věděl, či ne. Dokonce ani skutečnost, že o vadě nemohl vědět jej nezbavuje odpovědnosti. Jde o ryze objektivní odpovědnost.

Vada může „vyplynout na povrch“ až následně, tj. po uskutečnění plnění, avšak jelikož se jedná, jak již bylo v úvodu této kapitoly naznačeno, o odpovědnost zákonnou, musí existovat již v době plnění

Nejzazší nárok z vadného plnění – jednostranně odstoupení od smlouvy, může kupující dle § 597 OZ uplatnit i tehdy, pokud byl před plněním nepravdivě ujištěn o tom, že je věc bez vady, nebo že má určité vlastnosti, zejména pak ty, které si sám před uzavřením smlouvy vymínil. To nevylučuje možnost požadovat slevu s kupní ceny. Vše závisí na nároku uplatněném vy vytknutí vady při reklamaci (viz. dříve). Oba nároky může kupující v tomto případě uplatnit bez ohledu na to, zda činí vada předmět neupotřebitelným, či nikoliv.

Upozornění na vady, ani ujištění o bezvadnosti věci, či disponování předmětu kupní smlouvy určitou vlastností, nevyžaduje písemnou formu, a to ani v případě, písemně uzavřené kupní smlouvy.⁶²

Podobně jako obecná ustanovení, obsahuje i úprava odpovědnosti za vady u kupní smlouvy prekluzivní lhůtu k vytknutí vady a uplatnění nároku. Rozlišuje však délku této lhůty v závislosti na předmětu koupě. Šestiměsíční lhůta, stejná jako u obecné úpravy, se použije i zde vyjma případů, kdy je předmětem krmivo – platí lhůta 3 týdny, nebo zvíře – 6 týdnů. Rozdílne je také definován okamžik, od kdy lhůta počíná běžet, neboť je zde stanoveno „od převzetí zboží“, což jednoznačně vylučuje možnost užití obecné úpravy, podle níž je rozhodným okamžikem „možnost prohlédnout si věc“.⁶³

Pokud by byla koupená věc nadále převedena kupujícím na další osobu nemůže nově nabývajícím uplatňovat práva vůči původnímu prodávajícímu, ale může je vymáhat jen vůči osobě, od které věc koupil.⁶⁴

Zcela rozdílná je úprava nárokování kupujícího ve věci nákladů nutných k uplatnění práv z odpovědnosti za vady. Obecná úprava v tomto ohledu „nabízí“ měsíc nad šestiměsíční

⁶¹ ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 1065 (§ 597 občanského zákoníku)

⁶² ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 1065 (§ 597 občanského zákoníku)

⁶³ § 599 stanoví rovněž pořádkovou lhůtu „bez zbytečného odkladu“, ta však podobně jako u obecné úpravy nemá při svém porušení právní následek

⁶⁴ ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 1068 (§ 599 občanského zákoníku)

lhůtu, kdežto speciální úprava kupní smlouvy vyžaduje, aby tyto náklady byly oznámeny (uplatněny) ve lhůtě pro samotné uplatnění nároků z vad věci (viz. výše).

Co se týče promlčecí lhůty pro řešení odpovědnosti za vady soudní cestou týče, platí obdobně to, co již bylo řečeno v kapitole pojednávající o úpravě obecné (3 roky od oznámení). Žalobou může kupující uplatnit pouze vady dříve vytknuté.

Obdobná situace jako v obecné úpravě odpovědnosti za vady je v případě otázky slučitelnosti existence odpovědnosti za vady s odpovědností za škodu, o čemž bude pojednáno v další části práce.

3.4.3. Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě

Pokud je prodávajícím podnikatel jednající v rámci své podnikatelské činnosti, který prodává zboží spotřebiteli, uplatní se u kupní smlouvy speciální ustanovení OZ⁶⁵ sledující ochranu spotřebitele, jež mají přednost před obecnými ustanoveními upravující kupní smlouvu. Přitom se nehledí na to, jestli si spotřebitel zakoupil zboží v obchodním domě, v pavilónu tržišť u příležitosti Flory Olomouc, nebo prostřednictvím podomního prodeje či dnes oblíbené formy internetového obchodu.

Zjednodušeně řečeno, v samotném označení čtvrtého oddílu hlavy druhé OZ „zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě“ se slovem „obchod“ nerozumí kamenný obchod, ale právě obchod ve významu provozování podnikatelské činnosti, obchodování.⁶⁶

Samotná existence ochrany spotřebitele jednak vyrovnává faktickou nerovnost mezi spotřebitelem a prodávajícím (z hlediska zdrojů nebo dostatečného přístupu k informacím) a dále chrání spotřebitele před nebezpečnými výrobky a záměrnými pokusy prodávajícího zneužívat přirozeně slabší pozici spotřebitele. Zamýšleným výsledkem této ochrany je pak zvýšení spotřebitelovy důvěry v bezpečnost a spravedlnost tržního systému.⁶⁷

Ochrana je v našem právním řádu uskutečňována prostřednictvím tzv. implementace směrnic, jejíž důležitost je spatřována mj. i s ohledem na skutečnost, že vnitřní trh ES zahrnuje oblast bez vnitřních hranic. Spotřebiteli, který by chtěl využít výhody trhu tím způsobem, že si obstará zboží v jiném členském státě a jemuž současně nové informační technologie umožňují snadnější přístup k dodavatelům v jiných členských státech, by bez

⁶⁵ § 612 OZ

⁶⁶ BRYXOVÁ, Vendula. *Odpovědnost za vady prodané věci*. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s.143

⁶⁷ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha: Linde, 2008, s.9

minimální harmonizace právních předpisů o prodeji zboží vznikaly překážky na cestě dalšího rozvoje prodeje zboží a vznikaly by také nové umělé hranice a rozdělení trhu.⁶⁸

V OZ je osoba jednající v rámci své podnikatelské činnosti definována jako tzv. dodavatel.⁶⁹ Podnikatelskou činností je pak soustavná činnost prováděná samostatně podnikatelem vlastním jménem a na vlastní zodpovědnost za účelem dosažení zisku.⁷⁰ Podnikatele definuje obchodní zákoník jako osobu zapsanou v obchodním rejstříku, popřípadě podnikající na základě živnostenského nebo jiného oprávnění podle zvl. právních předpisů, nebo osobu provozující zemědělskou výrobu a při tom zapsanou do evidence podle zvl. právních předpisů.⁷¹

Druhá strana kupní smlouvy je tzv. spotřebitel, tj. fyzická osoba, která při uzavírání a plnění smlouvy nejedná v rámci své obchodní nebo jiné podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání⁷² a teorií je často označován jako tzv. „slabší smluvní strana“ (vzhledem k neprofesionalitě či neinformovanosti), která vyžaduje patřičnou ochranu skrze právní řád. Obdobnou definici spotřebitele nabízí i ZOS v § 2.⁷³

Problematické bude zejména určení charakteru konkrétního jednání „osoby“ při uzavírání kupní smlouvy. Tedy jedná-li v rámci své podnikatelské činnosti, nebo uzavírá kupní smlouvu výhradně pro své osobní účely, tedy nikoliv v úmyslu věc dále zcizit. Odpověď často přináší množství koupeného zboží, žádost o vydání daňového dokladu pro odpočet DPH či uskutečnění velkoobchodního prodeje.

Samotná zvláštní ustanovení se nacházejí v § 612 až § 627 OZ, přičemž pro účel této práce mají význam především § 616 - § 627 OZ pojednávající o některých aspektech odpovědnosti za vady pod rubrikami shoda s kuní smlouvou a odpovědnost za vady prodané věci.

Institut shody s kupní smlouvou byl do českého právního řádu vnesen zákonem č. 136/2002 Sb. s účinností od 1.1.2003⁷⁴, čímž došlo k provedení obsahu směrnice (implementaci) Evropského parlamentu a Rady 1999/44/ES, o některých aspektech prodeje spotřebního zboží a záruk na spotřební zboží. Implementovaná směrnice tak doplnila dosavadní úpravu spotřebitelských smluv v § 51a a násl. OZ, zakotvenou zákonem č.

⁶⁸ PIPKOVÁ, Hana. Základní práva spotřebitele. K postupné implementaci směrnic ES o ochraně spotřebitele do občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2001, roč. 9, č. 7, s. 12

⁶⁹ § 52 odstavec 2) OZ – negativní vymezení pojmu

⁷⁰ § 2 odstavec 1) zákona č. 512/1991 Sb., obchodní zákoník

⁷¹ §2 odstavec 2) tamtéž

⁷² § 52 odstavec 3) OZ

⁷³ Spotřebitelem fyzická osoba, která nejedná v rámci své podnikatelské činnosti nebo v rámci samostatného výkonu svého povolání.

⁷⁴ Konkrétně byla tímto zákonem novelizována ustanovení § 616, 619, 620, 622, 623, 626 a 627 OZ

367/2000 Sb. s účinností od 1.1.2001, který uskutečnil transpozici směrnic Rady č. 85/577/EHS, č. 93/13/EHS, č.97/7/ES a směrnice Evropského parlamentu a Rady č.94/47/ES.⁷⁵

Kromě OZ je však ochrana spotřebitele zakotvena také v jiných právních předpisech, které je nutno uplatnit při prodeji zboží v obchodě. Stěžejním z nich bude zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele (v koexistenci) s jinými, o nichž bude podrobněji pojednáno v další části této práce.

Institut rozporu, resp. shody s kupní smlouvou významně přispěl do katalogu dílčích práv, která lze obecně pojmenovat jako základní práva spotřebitele. Tato ustanovení mají tradičně kogentní charakter. V rámci zákonné úpravy, která speciálně upravuje materii prodeje zboží v obchodě tak platí, že prodávající odpovídá kupujícímu za to, že prodávaná věc je ve shodě s kupní smlouvou, zejména pak za to, že je bez vad (bez ohledu na to, zda o vadách věděl, či ne). Použitím slova „zejména“ dává zákonodárce nepochybně najevo, že bezvadné plnění je pouze jedním z aspektů shody prodávaného zboží s kupní smlouvou.⁷⁶

Shoda s kupní smlouvou, upravená v § 616 – 618 OZ, představuje zákonnou odpovědnost za vady a pro to, aby byla uskutečněna se vyžaduje, aby prodávaná věc:

- a) měla jakost a užité vlastnosti
 - smlouvou požadované,
 - prodávajícím, výrobcem nebo jeho zástupcem popisované, nebo
 - na základě jimi prováděné reklamy očekávané⁷⁷, popřípadě
 - jakost a užité vlastnosti pro věc takového druhu obvyklé,
- b) odpovídala požadavkům právních předpisů,⁷⁸
- c) byla v odpovídajícím množství, míře nebo hmotnosti,
- d) odpovídala účelu, který prodávající pro použití věci uvádí nebo pro který se věc obvykle užívá.

Nemá-li věc při převzetí kupujícím některou z výše uvedených vlastností, pak není ve shodě s kupní smlouvou, resp. je s ní v rozporu a nastupují dále uvedená oprávnění kupujícího směřující primárně k odstranění tohoto rozporu.⁷⁹ Jedná se v podstatě o podrobnější úpravu

⁷⁵ Rovněž posilují postavení spotřebitele jako smluvní strany, speciální úprava je pak zaměřena na smlouvy uzavírané mimo obchodní provozovnu a prostřednictvím komunikace na dálku.

⁷⁶ POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 1, s. V Praktické příručky

⁷⁷ Neboť reklama bezpochyby působí na psychiku spotřebitele a ten je jí ovlivněn při volbě zboží očekávajíc určité proklamované vlastnosti, pokud je pak věc nemá, jde o vadu.

⁷⁸ Jedná se právní předpisy publikované ve Sbírce zákonů.

⁷⁹ FRK, Patrik. Shoda (rozpor) s kupní smlouvou podle §616 občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, roč. 17, č. 11-12, 2008, s. 72

požadavků na jakost, množství, či jiné vlastnosti, jak ji známe z obecné úpravy odpovědnosti (absence vad).

Co se jakosti týče, musí věci určené dle druhu vykazovat jakost střední, průměrnou. Podobně také ZOS v § 3 požaduje, aby měly výrobky předepsanou nebo schválenou jakost, popřípadě jakost obvyklou.

V případě rozporu s kupní smlouvou vzniká kupujícímu právo na to, aby po vytknutí rozporu (reklamací) uvedl prodávající předmět koupě do souladu s kupní smlouvou a to bezplatně a bez zbytečného odkladu. Vše za předpokladu, že při uzavírání smlouvy kupující o rozporu s kupní smlouvou nevěděl a vytýkaný rozpor nezpůsobil sám.

Prvním případem nedodržení výše uvedených předpokladů kupujícím je stav, kdy může před převzetím věci s věcí zacházet, například vykonat zkušební jízdu s automobilem. Druhým pak, kdy kupující neodborným zacházením způsobí, že věc se projevuje jako vadná. Důkazní břemeno je na straně prodávajícího.⁸⁰

Odpovědnost za vady je, stejně jako u obecné úpravy, ryze objektivní, není potřeba zkoumat, zdali se prodávající přímo podílel na vadě, nebo jestli již koupil, vyrobil, převzal nebo jinak obdržel zboží s vadami. Proávající se tudíž nemůže zprostit odpovědnosti za vady poukazem na skutečnost, že vadu způsobil někdo jiný, např. výrobce, nebo distributor.⁸¹

Způsob nápravy závisí na vůli kupujícího a dle zákona může požadovat (bez ohledu na upotřebitelnost) výměnu věci⁸², nebo opravu věci. V situaci, kdy by tyto formy nápravy nebyly možné se lze domáhat přiměřené slevy z kupní ceny, nebo jednostranně odstoupit od smlouvy.

Kupující není povinen vyčerpat oba způsoby (oprava nebo výměna) proto, aby nastalo jeho oprávnění požadovat přiměřenou slevu nebo od kupní smlouvy odstoupit. Požaduje-li výměnu věci, kterou nebude možno uskutečnit například proto, že se přestala vyrábět, pak automaticky nastupuje jeho oprávnění požadovat přiměřenou slevu nebo od smlouvy odstoupit.⁸³

Vyvratitelná domněnka (umožňující důkaz opaku ze strany prodávajícího např. odborným posouzením ze strany servisu), kterou určuje zákon, způsobuje, že pokud se daný rozpor s kupní smlouvou projeví do 6 měsíců ode dne převzetí věci, považuje se rozpor za existující již při převzetí, umožňuje-li to povaha věci (nepřipouští se např. v případě potravin

⁸⁰ POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 1, s. VI Praktické příručky

⁸¹ SOBOTKA, Michal. Povinnosti při prodeji zboží v obchodě. *Právní rádce*, 2001, roč. 9, č. 11, s. VI Přílohy

⁸² Jedná se zde o výměnu celé věci, nikoliv pouze o výměnu vadné součásti.

⁸³ FRK, Patrik. Shoda (rozpor) s kupní smlouvou podle §616 občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, roč. 17, č. 11-12, 2008, s. 73

podléhajících rychlé zkáze).⁸⁴ Díky tomu je možno požadovat opravu, nebo výměnu bez ohledu na úměrnost tohoto požadavku (viz dále).

O rozpor s povahou věci může jít v případě, kdy jde o takové zboží, že by se uvedená vada musela projevit dříve, než do uplynutí šesti měsíců. Ve sporném případě se pravděpodobně neobejdeme bez odborného posouzení.⁸⁵

Kromě výše zmíněného obsahuje rozsáhlý § 616 i stanovení povinnosti prodávajícího uvádět tzv. expirační lhůty v případě potravin datum minimální trvanlivosti a u potravin podléhajících rychlé zkáze datum použitelnosti a rovněž právo překontrolování či předvedení věci před její koupí, umožňuje-li to její povaha (zejména u věcí, které nějakým způsobem mechanicky fungují). Shodná, či jen s drobnými odchylkami definovaná práva stanoví i ZOS.

Oproti obecné úpravě odpovědnosti za vady u kupní smlouvy obsahují zvláštní ustanovení i úpravu tzv. zákonné záruční odpovědnosti, tzn. odpovědnosti za vady, které vzniknou po převzetí předmětu koupě, přičemž odpovědnost za ně není dána smluvně, ani jednostranným projevem, nýbrž přímo zákonem. Zákonná záruka se neuplatní v případech, kdy je předmětem koupě věc použitá, nebo věc rychle se kazící, dále se nevztahuje na opotřebení věci způsobené obvyklým používáním a u věcí prodávaných se slevou na vady, pro něž byla sleva poskytnuta.

V podstatě prodávající odpovídá za všechny vady vzniklé v záruční době (mimo ty, jež jsou důsledkem opotřebení způsobeného obvyklým užíváním), které znamenají rozpor s kupní smlouvou (viz výše). Zákonná záruka u spotřebního zboží trvá 24 měsíců,⁸⁶ avšak nic nebrání tomu, aby byla smluvně nebo jednostranným prohlášením prodávajícího rozšířena.

Záruční dobu stanovenou OZ pro spotřební zboží může prodloužit především zvláštní právní předpis, a to buď ohledně celé věci, nebo i jen některé její součásti. Zákon předpokládá vydání takového předpisu ohledně věci, které jsou určeny k užívání po delší dobu (automobily, televizory).⁸⁷

Samotná doba počíná běžet od převzetí věci kupujícím. V případech, kdy má koupenou věc uvést do provozu jiný podnikatel než prodávající, běží až od onoho uvedení do provozu (např. myčku nádobí zapojí instalatér). Podmínkou však je, že kupující objedná u jiného podnikatele činnost spočívající v „uvedení věci do provozu“ do 3 týdnů od převzetí

⁸⁴ § 616 odstavec 4) OZ

⁸⁵ POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 1, s. VI Praktické příručky

⁸⁶ V souladu se směrnicí 1999/44/ES byla prodloužena z původních 6 měsíců, zákon č. 136/2002 Sb. s účinností od 1.1.2003, na dřívější, šestiměsíční záruční dobu musel být navíc kupující upozorněn v záručním listu

⁸⁷ ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 1096 (§ 620 občanského zákoníku)

věci a poskytne mu k ní potřebnou součinnost.⁸⁸ V opačném případě běží záruční doba klasicky, tj. od převzetí věci.

Vydání písemného potvrzení záruky (záruční list) není nutné a už vůbec nepodmiňuje existenci záruky samotné. Pokud je však tzv. záruční list vydán, OZ v § 620 stanoví jeho náležitosti (jméno, příjmení, název nebo obchodní firmu prodávajícího, IČ, sídlo či bydliště a pokud je to potřebné, tak i záruční podmínky). Výjimku z fakultativního poskytnutí záručního listu představují situace, kdy o něj kupující požádá, nebo prodávající poskytuje záruku nad zákonný rámec. V tomto případě je prodávající povinen jej vydat s tím, že pokud to umožňuje povaha věci, postačí namísto něj vydat doklad o koupi s výše uvedenými údaji.

O druhé nuanci lze hovořit v případech, kdy prodávající rozšíří záruku nad zákonem stanovený rozsah, jak to ostatně předpokládá již obecná úprava odpovědnosti za vady v § 502 OZ. Zde je ono „rozšíření“, jak již bylo v předchozích kapitolách zmíněno, nutno potvrdit v záručním listě. Dle judikatury Nejvyššího soudu lze rozšíření práv kupujícího provést jen ve vztahu ke kupujícímu, nikoliv na jiné subjekty.⁸⁹

Určitá specifika speciální úpravy oproti obecné platí pro konkrétní nároky kupujícího. V minulosti si zde kupující vypomáhali různými reklamačními řády vyvěšenými v provozovně, které měly charakter obecně závazných předpisů. Dnes jsou pouhým jednostranným prohlášením prodávajícího. Pokud neobsahují určité výhody pro spotřebitele, jsou absolutně bez právního významu a dopadu. V žádném případě tedy nesmí zhoršovat postavení spotřebitele.⁹⁰

Vyskytne-li se odstranitelná vada (faktická či právní), je prodávající povinen ji odstranit bezplatně a řádně, tzn. tak, aby kupující mohl zboží užívat nadále jako věc bezvadnou a při opravě nedošlo k jejímu znehodnocení či užití již použité součástky. Kupující dokonce může požadovat odstranění vady určitým způsobem, bude-li to nutné k účinné opravě. Zákon vyžaduje také včasnost odstranění, jež závisí na okolnostech daného případu (náročnost odstranění), ZOS k tomu stanoví třicetidenní lhůtu, popř. delší dohodnutou⁹¹. V případě nedodržení lhůty lze vadu považovat za neodstranitelnou spolu s novými právy kupujícího z toho vyplývajícími.

Dle § 627 OZ po dobu od uplatnění práva na odstranění vady (nehledě na to, jestli lze vadu odstranit opravou či zda se opravuje pouze část věci) do doby, kdy je kupující povinen

⁸⁸ § 621 OZ

⁸⁹ Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 29.7.2004 sp. zn. 33 Odo 329/2004

⁹⁰ POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 1, s. VI Praktické příručky

⁹¹ § 19 odstavec 3) ZOS

opravenou věc převzít (bez ohledu na to, zda byla reálně odstraněna),⁹² se záruční doba staví pro věc jako celek, tudíž neběží a prodávající má povinnost vydat kupujícímu potvrzení o datu uplatnění práva, provedení opravy a době trvání opravy. Po dobu opravy navíc prodávající odpovídá za škodu, která na převzaté věci vznikne.

Odstranitelnost vady se posuzuje dle objektivního stavu vědy a techniky a nezáleží na tom, zda vada brání řádnému dohodnutému, předepsanému, předepsanému, nebo obvyklému užívání. Nic nebrání tomu, aby si kupující s prodávajícím sjednali pro určité případy tzv. domněnku neodstranitelnosti, je-li to ve prospěch spotřebitele.

Dalším právem u odstranitelných vad, kterého se kupující může domáhat je výměna věci, resp. výměna součásti věci za předpokladu, že tento požadavek není neúměrný vzhledem k povaze vady, přičemž zde není rozhodující, zda věc již byla, či nebyla použita. Neúměrnost nehrála roli v právní úpravě do 31.12.2002 a při současném znění zákona není rozhodující u vady, která se vyskytne do 6 měsíců od zakoupení. Platí, že se nelze domáhat výměny celé věci za věc novou, je-li možno dosáhnout nápravy pouze výměnou její součásti. Pokud však vada součásti věci brání v užívání celé věci jako věci bez vady, má kupující právo požadovat výměnu celé věci, nebo odstoupit od smlouvy. Od převzetí nové věci, popřípadě její součástky, se původní záruční doba přerušuje a začíná běžet nová záruční doba a to v rámci celé věci, nebo součástky, na kterou byla poskytnuta záruka.⁹³

Pokud kupující uplatní právo na odstranění vady, může prodávající jednostranně vadné zboží nebo jeho část vyměnit za zboží bezvadné. Proávající při jednání s kupujícím zboží prostě vymění.⁹⁴

Podle judikatury má kupující při výměně věci právo na takovou věc, která bude značkou, typem provedením apod. shodná s původní a případný pokles ceny v meziobdobí nezakládá nárok kupujícího na zaplacení rozdílu. Stejně rozhodnutí pak judikuje, že platí-li zákonná záruka již jen ohledně určité součástky prodané věci a na této součástce se vyskytne vada bránící řádnému užívání prodané věci, která je dostatečným důvodem pro uplatnění práva na výměnu věci nebo práva na odstoupení od smlouvy, může kupující uplatnit kterékoliv z těchto práv, i když se jeho realizace dotkne celé prodané věci včetně těch částí, za jejichž vady již prodávající neodpovídá.⁹⁵

⁹² R 22/1983 „...pro pokračování běhu stavené záruční doby není rozhodující, zda záruční oprava byla provedena řádně a včas.“

⁹³ § 627 (2)

⁹⁴ SOBOTKA, Michal. Povinnosti při prodeji zboží v obchodě. *Právní rádce*, 2001, roč. 9, č. 11, s. VII Přílohy

⁹⁵ R 22/1983

Pokud není možné dosáhnout nápravy vady opravou věci a její výměna nelze uskutečnit, může se kupující subsidiárně domáhat přiměřené slevy, nebo odstoupení od smlouvy, čímž se smlouva od počátku ruší. Odstoupením zaniká vlastnictví kupujícího k vadné věci, tudíž je povinen ji vrátit oproti kupní ceně vrácené prodávajícím.⁹⁶ Úkon nevyžaduje písemnou formu s výjimkou případu, kdy i samotná kupní (nebo jiná) smlouva je písemná. Kupující neodpovídá za případné znehodnocení věci v důsledku jejího opotřebení, ke kterému došlo běžným užíváním, pokud věc užíval v dobré víře, pokud ve zlém (užívá jej s tím, že následně využije práva na odstoupení od smlouvy), bude povinen vrátit užítky.⁹⁷ Rovněž v případě užívání věci nad obvyklý rámec a jejího následného poškození by prodávajícímu odpovídal za škodu takto způsobenou.

Dle rozhodnutí 3 Cz 22/79 může obchodní organizace (rozumějme jako obchodní společnost, nebo obecněji jako podnikatel) požadovat náhradu za znehodnocení prodané věci vzniklé jejím užíváním a opotřebením za dobu od zrušení smlouvy do vrácení věci jen proti současnému zaplacení úroků z jí držené ceny prodané věci za tutéž dobu.⁹⁸

Pokud je vada na věci neodstranitelná, tzn. není možné ji opravit, nebo za situace, kdy nebyla vada opravena včas a brání-li tato vada užívání předmětu smlouvy, jako věci bez vady,⁹⁹ může reklamující osoba nárokovat výměnu věci, nebo odstoupení od smlouvy. Lze-li věc výše uvedeným způsobem užívat, má kupující nehledě na neodstranitelnost této vady navíc právo na přiměřenou slevu z kupní ceny.

Otázkou je, zda se tedy může vyskytnout stav prodané věci, která má neodstranitelnou vadu, ale věc se může užívat jako věc bez vady. Mohlo by tomu tak být např. u vady estetického charakteru. Takový případ by však musel prakticky nastat až po uplynutí šesti měsíců od koupě, neboť do té doby platí ona domněnka, že zde neexistuje shoda s kupní smlouvou již v době prodeje. Uvedený případ bude tedy spíše výjimečný.¹⁰⁰

Stejně nároky, tedy výměnu věci, nebo odstoupení od smlouvy, nabízí OZ kupujícímu v ustanovení § 622, pokud kupující nemůže věc řádně užívat pro opětovný výskyt vady po opravě, nebo pro větší počet vad. Opětovný výskyt vady vyžaduje, aby tatáž odstranitelná vada byla již dvakrát odstraňována (nehledě na způsob) a přesto se znovu projevila. Větší počet vad předpokládá kumulaci minimálně tří odstranitelných vad v okamžiku reklamace.

⁹⁶ § 48 odstavec 2) a § 457 OZ

⁹⁷ R 17/1976 (IV)

⁹⁸ 3 Cz 22/79 In POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 1, s. VII Praktické příručky

⁹⁹ Tento stav nelze ztotožňovat s pojmem neupotřebitelnost, který byl popsán u obecné úpravy odpovědnosti za vady u kupní smlouvy.

¹⁰⁰ POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 1, s. VIII Praktické příručky

Podle judikátu R 67/1981 jde-li o větší počet odstranitelných vad, musí předpoklad spočívající v bránění řádnému užívání věci splňovat samostatně každá jednotlivá vada z tohoto většího počtu.¹⁰¹

Okolnost, zda kupující uplatní právo na výměnu věci nebo právo na odstoupení od smlouvy, závisí na jeho úvaze. Od vykonané volby však nelze ustoupit, ledaže by právo na výměnu věci zaniklo (zejména pro nemožnost plnění).¹⁰²

Novelou zákona č. 136/2002 Sb. bylo do OZ vneseno specifické ustanovení § 623, které rozvádí pojem vady věci a chrání spotřebitele v situacích, kdy má být věc podle smlouvy uvedena do provozu (či provedena montáž věci) prodávajícím (jím samým, nebo jím pověřenou osobou) a rovněž v případech, kdy uvedení do provozu uskutečňuje kupující svépomocí a řídí se při tom chybnými pokyny v návodu poskytnutým prodávajícím. Vada, která vznikne při těchto činnostech, je považována za vadu koupené věci a zakládá odpovědnost prodávajícího.

V případě věcí prodávaných se slevou pro jejich vadu (vady) je nutno splnit určité podmínky. Především se musí jednat o vady nebránící užívání k určenému účelu, dále musí být kupující na konkrétní vady upozorněn, není-li zřejmá z povahy prodeje a cena musí být nižší, obvyklá v daném místě a čase (v některých případech může být stanovená cenovými předpisy).

Jak již bylo výše uvedeno, neodpovídá prodávající za vadu (vady), pro které je věc zlevněna. Odpovídá však za ostatní vady (na něž není sleva poskytnuta). U nových věcí i za ty, jež se vyskytnou v záruční době, u věcí použitých pouze za vady existující již v době převzetí. Stejně tak odpovídá, pokud prodávající nesplní některou z uvedených podmínek pro prodej věcí s vadami. Co se nároků týče, platí vše, co bylo zmíněno výše s tou výjimkou, že místo práva na výměnu věci se nabízí právo na přiměřenou (další) slevu. Totéž platí pro nároky z odpovědnosti za vady u prodané použité věci (viz. dále).¹⁰³

Odlišný režim platí pro spotřebitelský prodej věcí použitých a věcí rychle se kazících, zde se uplatní pouze zákonná odpovědnost. Vada může vyjít najevo i po převzetí věci, musí však existovat již v době převzetí. V případě použitých věcí se musí vada vytknout ve zvláštní prekluzivní lhůtě, trvající 24 měsíců od převzetí věci, která může být po dohodě zkrácena, avšak maximálně na 12 měsíců (s nutností vyznačit tuto skutečnost v dokladu o prodeji). I zde se uplatní vyvratitelná domněnka o existenci vady již při převzetí věci, pokud se vada projeví

¹⁰¹ R 67/1981

¹⁰² ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 1099 (§ 622 občanského zákoníku)

¹⁰³ § 624 OZ

v prvních šesti měsících (viz. dříve). U rychle se kazících věcí je nutno vadu reklamovat nejpozději následující den po převzetí¹⁰⁴. V neposlední řadě je nutno zmínit, že u věcí použitých se odpovědnost nevztahuje na vady, jež odpovídají míře používání nebo opotřebení, jež měla věc při převzetí¹⁰⁵

Jednotlivá práva z odpovědnosti za vady ve prospěch kupujícího plynoucí, se uplatňují (reklamují) u prodávajícího, konkrétně pak v kterékoliv jeho organizační složce, popřípadě u jiného podnikatele, který je uveden v záruční listě a zmocněn k provedení záruční opravy. Pokud je tento jiný podnikatel uveden a působí ve stejném místě jako prodávající nebo v místě, které je pro kupujícího bližší, je kupující povinen zboží reklamovat u něj. Co se lhůty pro provedení opravy týče, platí ve znění dohodnutém mezi prodávajícím a kupujícím, popř. zákonná třicetidenní (viz. výše).¹⁰⁶ U jiného podnikatele může kupující nárokovat pouze právo na odstranění vady, ostatní práva, včetně doprovodných práv na náhradu nutných nákladů k uplatnění práv, může uplatnit výhradně u prodávajícího.

V případě, kdy kupující volbu vykoná a uplatní jen jedno z možných práv, je svým projevem vůle vázán a nemůže jednostranně volbu uplatněná práva měnit.¹⁰⁷

Speciální ustanovení odpovědnosti za vady u spotřebitelského prodeje věcí v obchodě lze uzavřít ustanovením § 627, odstavec 3, v němž se zakazují (jsou absolutně neplatná) jakákoliv ujednání mezi prodávajícím a kupujícím, která by omezovala nebo působila zánik práva kupujícího z odpovědnosti za vady prodané věci před jejich samotnou realizací ze strany kupujícího.

Pokud ovšem dojde k uplatnění práv z odpovědnosti za vady, je kupující oprávněn po dohodě s prodávajícím se těchto práv vzdát, neboť se rozhoduje o své vlastní vůli o právech, která již vznikla.¹⁰⁸

3.5. Změny v navrhované právní úpravě soukromoprávního kodexu

Navrhovaný občanský zákoník reaguje na potřebu změny v soukromém právu. Současný občanský zákoník byl přijat v roce 1964. Od té doby byl již mnohokrát upravován (novelizován). Vychází z poměrů 60. let a z tehdejších názorů na soukromé právo, což zapříčinilo jeden z největších nedostatků tohoto zákoníku – roztržitost úpravy

¹⁰⁴ § 626 odstavec 3) OZ, lhůta o délce 24 měsíců byla zavedena až k 1.1.2003, pokud došlo k převzetí před tímto datem, platí dřívější, šestiměsíční lhůta od převzetí

¹⁰⁵ § 619 odstavec 3) OZ

¹⁰⁶ § 625 OZ

¹⁰⁷ POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 1, s. VIII Praktické příručky

¹⁰⁸ POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 1, s. VIII Praktické příručky

občanskoprávních vztahů v několika různých právních předpisech. Člověk proto při řešení své záležitosti musí sledovat nejen občanský zákoník, ale také např. zákon o rodině, obchodní zákoník či další právní předpisy.¹⁰⁹

Práce na nové úpravě soukromoprávního kodexu byly započaty v dubnu roku 2001, kdy byl ministrem spravedlnosti pověřen prof. Karel Eliáš spolu s doc. Michaelou Zuklíkovou přípravou věcného záměru nového občanského zákoníku.

Tento věcný záměr, schválený vládou ČR, se stal předlohou pro přípravu tzv. paragrafového znění. První verze tohoto znění, zveřejněná 17.května roku 2005, byla díky výsledkům odborných i veřejných diskuzí nahrazena druhou verzí, prezentovanou 19.května 2007 a následně rozeslanou k připomínkovému řízení.

Řízení se uskutečnilo nejprve ve své neformální fázi, ve které ještě došlo v důsledku kooperace autorů se skupinou expertů v dané oblasti k řadě změn. Od června 2008 již proběhlo rozeslání konečného návrhu v rámci legislativního procesu. Specifikem v něm bylo zapojení veřejnosti prostřednictvím elektronické komunikace.

Do konce roku 2008 proběhl proces vypořádání připomínek (celkem 3 tisíce) obdržených v rámci připomínkového řízení a počátkem ledna 2009 byl návrh občanského zákoníku společně s návrhem zákona o obchodních korporacích a zákonem o mezinárodním právu soukromém předložen Ministerstvem spravedlnosti vládě ČR k dalšímu projednání,¹¹⁰ které následně vyústilo ke schválení opětovných změn. Další osud soukromoprávního kodexu již bude probíhat na půdě Poslanecké sněmovny ČR, Senátu ČR a v kanceláři prezidenta republiky.

Jedná se celkově o třetí pokus soukromoprávní rekonstrukce po neúspěšných snahách z let 1920 a po roce 1989, který však oproti těmto došel celkově nejdále. V návrhu je účinnost nového občanského zákoníku stanovena na 1. ledna roku 2013, tudíž můžeme jen čekat, jakou budou mít dosavadní snahy o jeho přijetí dohru.

Nový občanský zákoník se skládá z celkem pěti částí, přičemž právní úprava relevantní problematiky této práce je svěřena nejobsáhlejší – čtvrté části nazvané „Relativní majetková práva“. Právě zde se totiž nachází právní úprava Koupě, a Díla včetně ustanovení upravující odpovědnost za vady. Jelikož právě na úpravu těchto smluvních typů je zaměřena tato práce, jsou předmětem pozornosti i v této kapitole.

¹⁰⁹ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Nový občanský zákoník*. Justice.cz, [cit. 30. září 2010]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/obecne-o-zakoniku.html>>

¹¹⁰ MINISTERSTVO SPRÁVEDLNOSTI ČR. *Nový občanský zákoník*. Justice.cz, [cit. 30. září 2010]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/obecne-o-zakoniku.html>>

Ve výše uvedené části, oddíle druhém věnovaném koupi, pododdíle pojednávajícím o koupi movité věci nalézáme kapitolu nadepsanou „práva z vadného plnění“ (§2017 - §2030), na niž navazuje další - „záruka na jakost“ (§2031 - §2035). Změnu oproti současné úpravě představuje mimo jiné speciální úprava odpovědnost za vady při koupi nemovité věci v §2047. Ve zvláštních ustanoveních pátého pododdílu o prodeji zboží v obchodě se nachází odpovědnost za vady u spotřebitelského prodeje (§2079 - §2092).

Co se novinek u obecné úpravy odpovědnosti za vady při koupi movité věci týče, stojí za zmínku například §2021, stanovící výjimku z odpovědnosti prodávajícího z vadného plnění v případě, kdy byly vady při obvyklé pozornosti zjistitelné již při uzavření smlouvy (neplatí, pokud prodávající ujistil, že je věc bez vad, nebo zastřel-li vady lstivě).

Dále v nové úpravě nalézáme rozlišení situací, kdy vadné plnění je podstatným a kdy nepodstatným porušením smlouvy (jako dnešní obchodní zákoník, viz. další část). Z toho pak vyplývají příslušné nároky kupujícího z odpovědnosti za vady.

Při podstatném porušení smlouvy má kupující všechny nároky, jako v dosavadní právní úpravě (oprava, dodání nové věci, sleva, odstoupení od smlouvy), avšak s tou výjimkou, že mezi nimi může volit libovolně bez jakékoliv subsidiarity.

Pokud nárok nezvolí při oznámení vady, nebo bez zbytečného odkladu poté a stejně tak v případě, kdy vadné plnění je nepodstatným porušením smlouvy, má kupující možnost domáhat se odstranění vady, nebo přiměřené slevy z kupní ceny. Není-li vada včas odstraněna, lze od smlouvy odstoupit, nebo se domáhat přiměřené slevy.

§2026 stanoví možnost kupujícího neplatit do odstranění vady část kupní ceny, která odhadem odpovídá právu kupujícího na slevu, což dnes umožňuje pouze obchodní zákoník.

Nová úprava obsahuje obecné pravidlo, které nepřipouští právo na dodání nové věci (výměnu věci) nebo odstoupení od smlouvy, pokud nemůže být věc vrácena ve stavu, v němž jí kupující obdržel. Pravidlo však připouští taxativně vymezené výjimky (např. použil-li kupující věc ještě před objevením vady).¹¹¹

Vadu je nutno oznámit bez zbytečného odkladu poté, co ji mohl kupující při včasné prohlídce a dostatečné péči zjistit, v opačném případě soud právo z vadného plnění při námitce prodávajícího nepřizná. Pokud je vada skrytá, pak bez zbytečného odkladu poté, co ji kupující mohl při dostatečné péči zjistit, nejpozději však do dvou let od odevzdání zboží. To neplatí, pokud je vada důsledkem skutečnosti, o které prodávající věděl, nebo musel vědět. Zde námitku uplatnit nemůže. To je výrazný rozdíl oproti dosavadní úpravě, kde právo zaniká

¹¹¹ §2028 Nového OZ

bez dalšího jeho neuplatněním u prodávajícího a rovněž je k uplatnění práva stanovena kratší, šestiměsíční lhůta běžící od převzetí věci. Prohlídku je kupující povinen provést co nejdříve po přechodu nebezpečí škody na věci (k tomu dochází převzetím věci).¹¹²

Při koupi nemovitosti má kupující právo na přiměřenou slevu z kupní ceny, pokud má pozemek fakticky menší výměru, než bylo uváděno ve smlouvě. Toto právo nemá, pokud by byla výměra zapsaná ve veřejném seznamu (katastru nemovitostí), ledaže by právo na slevu i za této situace bylo ujednáno.

Oznámení vady stavby je nutno oznámit do pěti let od nabytí, jinak kupující riskuje uplatnění námitky pozdního oznámení vady u soudu ze strany prodávajícího a následné nepřiznání práva soudem. To však, podobně jako u movitostí, neplatí, pokud je vada důsledkem skutečnosti, o které prodávající v době odevzdání věci věděl, nebo musel vědět.¹¹³ V ostatním prakticky platí úprava odpovědnosti za vady u věcí movitých.

Vše výše uvedené se vztahuje k vadám existujícím již při přechodu nebezpečí škody na věci, ledaže vadu způsobil prodávající porušením své povinnosti, pak může vada vzniknout i později.¹¹⁴ Naproti tomu tzv. „záruka za jakost“ představuje závazek prodávajícího (smluvní záruka či jednostranné prohlášení s písemným potvrzením), že věc bude po určitou dobu způsobilá k použití pro obvyklý účel, nebo že si zachová obvyklé vlastnosti. Stejně účinky má i uvedení záruční doby nebo doby použitelnosti věci na obalu, nebo v reklamě. Pro oznámení vady a uplatnění práv u záruky na jakost platí obdobně úprava spotřebitelského prodeje (viz dále).¹¹⁵

Zvláštní ujednání o prodeji zboží v obchodě upravují, obdobně jako v současném OZ, odpovědnost za vady v případě spotřebitelského prodeje věcí. Prakticky se zde pod označením „jakost při převzetí“ objevuje úprava dnešní shody s kupní smlouvou.

Napříště by však byla zcela opuštěna koncepce tzv. zákonné záruky, jež je obsažena v současném platném a účinném znění občanského zákoníku (tam je předpokládána již v obecných ustanoveních a kogentně zakotvena u spotřebitelského prodeje). Tím došlo k důslednějšímu provedení ustanovení Směrnice.¹¹⁶

Kupující je dle nového OZ oprávněn uplatnit právo z vady, která se vyskytne u spotřebního zboží do dvou let, u zvířete do šesti týdnů, u krmiv do tří týdnů a u potravin do osmi dnů od převzetí. Pokud se vada projeví do šesti měsíců od převzetí, platí jako doposud

¹¹² §2030 tamtéž

¹¹³ §2047 Nového OZ

¹¹⁴ §2018 tamtéž

¹¹⁵ §2035 tamtéž

¹¹⁶ BRYXOVÁ, Vendula. *Odpovědnost za vady prodané věci*. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s.132

domněnka, že vada existovala už při převzetí¹¹⁷ Vždy se však jedná pouze o vady existující již při převzetí zboží, byť se projeví v pozdější době. Dnešní záruka tedy zůstává pouze jako „možnost“ v rámci dříve zmíněného poskytnutí záruky na jakost.

Pokud budeme hodnotit práva z odpovědnosti za vady u prodeje věci spotřebiteli, zjistíme, že došlo k vymazání rozlišení nároků podle toho, zda vada brání řádnému užívání věci jako věci bez vady nebo ne a sjednocení nároků do jednoho paragrafu. Kupující má právo na odstranění vady, dodání nové věci (není-li to nepřiměřené vzhledem k povaze vady) či výměnu součásti a není-li toto možné, může od smlouvy odstoupit (dvě posledně uvedená práva má rovněž při opakovaném výskytu vady a větším počtu vad). Nevyužije-li těchto práv, lze ze strany kupujícího nárokovat i slevu z kupní ceny. Na slevu má nárok také tehdy, kdy věc opravit respektive vyměnit nelze, nebo tak není učiněno v přiměřené době či to činí spotřebiteli značné obtíže.¹¹⁸

Odpovědnost za vady díla je upravena v §2549 - §2553 a § 2563 - § 2564 v případě staveb. Obdobně jako u kupní smlouvy zde odpadá zákonná záruční doba a je stanovena povinnost objednatele oznámit vady bez zbytečného odkladu po tom, co je zjistil, nebo při náležité pozornosti zjistit měl, nejpozději však do dvou let od předání díla pod hrozbou pozdější využití námitky prodávajícího u soudu. I zde je tedy poskytnuta 24 měsíční lhůta, ve které se může vada projevit s opětovnou možností smluvit, nebo prohlásit záruku na jakost.

Skryté vady stavby jako díla je nutné oznámit zhotoviteli podobně jako u koupě stavby bez zbytečného odkladu poté, co je mohl při dostatečné péči zjistit, nejpozději do pěti let od převzetí. Stejně platí u skryté vady projektové dokumentace a jiných obdobných plnění, přičemž tato doba lze zkrátit na některé části stavby až na dva roky. Toto zkrácení však není relevantní, je-li objednatel slabší stranou (spotřebitelská smlouva o zhotovení stavby).¹¹⁹

Nový kodex v § 2564 uzákonil s určitými výjimkami i solidární odpovědnost (spolu se zhotovitelem) poddodavatelů, autorů stavební dokumentace či osoby vykonávající stavební dozor.

Krom výše uvedeného platí v případě odpovědnosti za vady s drobnými jazykovými, gramatickými, nebo chronologickými odchylkami současná právní úprava, přičemž lze říci, že nová úprava odpovědnosti za vady v mnohém následuje dodnes platný obchodní zákoník.

Zákoník podporuje celkovou přehlednost, sjednocuje nynější roztržštěnou soukromoprávní úpravu (zejména tím, že odstraňuje dualismus úpravy jednotlivých závazků

¹¹⁷ §2079 a §2083 Nového OZ

¹¹⁸ § 2087 Nového OZ

¹¹⁹ §2563

v OZ a ObZ) a opravuje některé její nedostatky. Na druhou se některá ustanovení jeví zbytečně komplikovaně, kupříkladu úprava jednotlivých nároků z odpovědnosti za vady v §2087.

3.6. Srovnání s právní úpravou na Slovensku

Z důvodu velkého množství uzavírání kupních smluv českými občany v sousedních státech jsem pro srovnání zvolil slovenskou úpravu odpovědnosti za vady. Základní právní úprava vychází vzhledem k historickému vývoji českého a slovenského státu ze stejného zákona jako na našem území, tedy ze zákona č. 40/1964 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Přesto však ve slovenském „občianském zákonníku“ nalézáme díky postupným novelizacím určité odlišnosti, na které upozorňuje tato kapitola.

Také na Slovensku můžeme odpovědnost za vady rozdělit na obecnou odpovědnost za vady, zvláštní odpovědnost za vady u jednotlivých smluvních typů a zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě. Obecná ustanovení odpovědnosti za vady v občianském zákonníku jsou po většinu totožná, pomineme-li drobné nuance, jako je např. uvedení náležitostí záručního listu už na tomto místě (český OZ tyto náležitosti nabízí až v ustanoveních o spotřebitelském prodeji).

Co se týče slovenské úpravy odpovědnosti za vady u kupní smlouvy, nalézáme podstatný rozdíl v §599, kde je uvedena dvouletá prekluzivní lhůta k uplatnění vad u prodávajícího oproti naší šestiměsíční, resp. třítýdenní u vad krmiv a šestitýdenní u vad zvířat. Prodávající tedy na Slovensku sice stále odpovídá za vady existující při převzetí věci, kupující však tyto vady může vytknout až do uplynutí dvou let.¹²⁰

Ve zvláštních ustanoveních o podeji zboží v obchodě („spotřebitelských kupných zmluvach“) slovenský občiansky zákonník na rozdíl od našeho OZ neoperuje s pojmem „shoda s kupní smlouvou“ a „rozpor s kupní smlouvou“. Uvádí pouze povinnost, aby prodávaná věc měla jakost, míru, množství, nebo hmotnost a požadované vlastnosti a aby byla bez vad a odpovídala závazným technickým normám.¹²¹ Jedná se tedy o poněkud úžeji vymezenou shodu s kupní smlouvou, avšak nenalezneme zde oproti české úpravě práva vyplývající z porušení této povinnosti.

Také na Slovensku prodávající podnikatel odpovídá za vady existující při převzetí kupujícím spotřebitelem a dále za ty, které se vyskytnou ve dvouleté záruční lhůtě, nejde-li o

¹²⁰ § 599 zákona č. 40/1964 Sb., občiansky zákonník

¹²¹ § 616 tamtéž

použité věci a věci, které se rychle kazí.¹²² Chybí tu ale dvojí úprava volby nároků jako u nás (u odpovědnosti za rozpor s kupní smlouvou a u záruční odpovědnosti). Slovenská úprava jí nabízí jednotnou jak pro vady existující při převzetí, tak ty, které se vyskytnou v záruční době.

V otázce konkrétních nároků lze jediný rozdíl spatřit v případě neodstranitelných vad, které nebrání řádnému užívání věci, kde je možné požadovat pouze slevu z kupní ceny.¹²³ V rámci odlišností oproti českému OZ stojí za zmínku ještě výslovné uvedení možnosti poskytnout smluvní záruku i na věci použité a to i v kratší, než v zákonné dvouleté lhůtě, nejméně však na dobu 12 měsíců (česká úprava o této možnosti nehovoří).

U zhotovení věci na zakázku občiansky zákonník stanoví dvouletou zákonnou záruku, což naše právní úprava zavedla až novelou v roce 2011. Do té doby existoval vadný stav v důsledku nesprávné implementace evropské směrnice. (viz. podkapitola 4.3.3.).

Určitou rozporuplnou otázku ve slovenské právní úpravě v oblasti odpovědnosti za vady dle mého názoru představuje absence obdobného ustanovení, jakým je § 262, odstavec 4) českého ObZ (viz. kapitola 4.4.). Toto ustanovení má v české právní úpravě chránit spotřebitele tím, že se i v případech, kdy si účastníci zvolí pro úpravu jejich smlouvy ObZ, uplatní ustanovení OZ chránící spotřebitele a podnikatel se tak nemůže této důslednější ochrany vyvarovat.

Možné řešení může představovat aplikace ustanovení občianskeho zákonníku na ochranu spotřebitele¹²⁴ bez ohledu na tuto absenci a to na základě zásady subsidiarity OZ a §1 odst. 2) slovenského zákona č. 513/1991 Sb., obchodný zákonník.¹²⁵ Slovenský občianský zákonník totiž (na rozdíl od českého) v §52 odstavci 2) stanoví, že ustanovení o spotřebitelských smlouvách, stejně jako jiná ustanovení upravující právní vztahy, jejichž účastníkem je spotřebitel (tedy i §612 a násl.), se použijí vždy, je-li to ve prospěch spotřebitele.

Lze tedy konstatovat, že i přes velkou podobnost právních úprav je možno ve Slovenské právní úpravě odpovědnosti za vady nalézt určité difference oproti našemu právnímu řádu. V žádném případě se však nejedná o diametrální odlišnosti.

¹²² § 619 tamtéž

¹²³ § 622 - § 623 tamtéž

¹²⁴ § 52 a násl. a § 612 a násl. zákona č. 40/1964 Sb., občiansky zákonník

¹²⁵ „.....Ak niektoré otázky nemožno riešiť podľa týchto ustanovení, riešia sa podľa predpisov občianskeho práva...”

4. Problematické aspekty uplatňování nároků z odpovědnosti za vady

Následující kapitoly budou věnovány různým úskalím, se kterými se může kupující setkat v případě uplatňování nároků z odpovědnosti za vady, jakož i záležitostem, které mohou při tomto úkonu činit kupujícímu potíže a v neposlední řadě skutečnostem, které mu nejsou mnohdy známy a zapříčiňují tak určité „ochuzování sama sebe“ ve vztahu k vlastním právům.

4.1. Související problematika odpovědnosti za vady v jiných právních předpisech

Na počátku posledního desetiletí minulého století byl občanský zákoník v podstatě jediný právní předpis, o kterém ze s mírným zjednodušením ignorujícím technické normy a legislativní úpravy pravomocí různých kontrolních orgánů jako byla ČOI apod. říci, že se zabýval ochranou kupujícího, či širěji, spotřebitele.¹²⁶

Ke zvratu došlo přijetím ZOS, zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky, č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobků a č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků, které představují významné předpisy související s problematikou odpovědnosti za vady.

ZOS představuje úpravu obsahující normy soukromého i veřejného práva. Reguluje totiž právní vztahy mezi prodávajícím a spotřebitelem (v podstatě stanovuje četné povinnosti prodávajícího) s vazbou na plnění na území ČR, nebo podnikatelskou činnost provozovanou v ČR a navíc upravuje úkoly dozorčích orgánů veřejné správy, které vykonávají dohled nad ochranou spotřebitele.

Pro účely práce bude přínosné zmínit povinnost stanovenou v § 5, odstavec 3 a 4 zákona č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků, který stanoví povinnost výrobce uvádět na trh pouze bezpečné výrobky a zákaz distributora distribuovat takové výrobky na trh, o nichž na základě svých informací a odborných znalostí ví nebo může předpokládat, že požadavkům na bezpečnost výrobků neodpovídají.

Následující odstavce stejného paragrafu pak doplňují povinnost výrobce a distributora v případě zjištění, že výrobek, který je již dodán na trh a do oběhu je nebezpečný. Jsou nuceni

¹²⁶ SOKOL, Tomáš. Vztah občanského zákoníku k zákonu o ochraně spotřebitele. *Právní rádce*, 2001, roč. 9, č. 11, s. 5

o této skutečnosti vhodně vyrozumět spotřebitele a stáhnout tento nebezpečný výrobek z trhu a z oběhu.¹²⁷

Rovněž platí, že pokud výrobek svými vlastnostmi splňuje požadavky na bezpečnost, ale určitý způsob jeho užívání může bezpečnost spotřebitele ohrozit, je výrobce nebo distributor, který uvádí takové výrobky na trh, nebo do oběhu, povinen na toto nebezpečí upozornit v průvodní dokumentaci, pokud toto nebezpečí není zřejmé. Současně jsou povinni přesně určit části výrobku, které mohou vyvolat nebezpečí a popsat způsob jejich bezpečného užívání.¹²⁸

Z hlediska ustanovení § 616 OZ (viz. dříve) jsou výše zmíněné povinnosti uloženy distributorovi (prodávajícímu) zákonem č. 102/2001 Sb. zákonem požadovanou jakostí a zakládají práva spotřebitele jako v případě jakékoliv jiné vady. Prodávající tedy odpovídá z titulu odpovědnosti za vady podle § 619 a násl. OZ za to, že výrobek bude nejen bezvadný sám o sobě, ale že k němu bude podána potřebná informace, bez níž by mohl být nebezpečný, přičemž není nutné, aby výrobek reálně způsobil nějakou škodu.¹²⁹

Shrnu tedy, že požadavkem pro to, aby byl předmět koupě ve shodě s kupní smlouvou je nutné, aby mj. i odpovídal požadavkům právních předpisů obsažených ve Sbírce zákonů ČR, což ostatně vyplývá přímo z § 616 OZ.

Nutno poznamenat, že zákon č. 102/2001 Sb. za porušení výše uvedených povinností předpokládá uložení pokut ze strany kontrolních orgánů (inspekci). Znění zákona hovoří o zákazu distribuovat výrobky, o nichž na základě svých informací a odborných znalostí *ví nebo může předpokládat*, že požadavkům na bezpečnost neodpovídají. Důkazem opaku se distributor může zprostit povinnosti zaplatit tuto pokutu, nikoliv však odpovědnosti za vady dle OZ, která je ze své podstaty objektivní a vzniká bez ohledu na to, zda věděl, nebo mohl předpokládat nesoulad s požadavky na bezpečnost.

Další významnou povinností, kterou však tentokrát stanoví ZOS je řádně informovat o rozsahu, podmínkách a způsobu uplatnění odpovědnosti za vady výrobků a služeb, včetně podmínek uplatnění rozporu s kupní smlouvou spolu s údaji o tom, kde lze reklamaci uplatnit, a o provádění záručních oprav.¹³⁰

¹²⁷ § 5 odstavec 6) zákona č. 102/2001 Sb.

¹²⁸ § 4 odstavec 4) zákona č. 102/2001 Sb.

¹²⁹ SOKOL, Tomáš. Vztah občanského zákoníku k zákonu o ochraně spotřebitele. *Právní rádce*, 2001, roč. 9, č. 11, s. 6

¹³⁰ § 13 ZOS

Absence řádných informací sice nezakládá odpovědnost za vady, avšak může vyústit v odpovědnost za škodu prodávajícího způsobenou spotřebiteli neinformováním, nebo nesprávným informováním (zmeškání lhůty, nesprávné uplatnění nároku).

Je totiž možné, že zvolí-li kupující jiný nárok, než který je oprávněn s ohledem na povahu vady uplatňovat a následně k prosazení nároku vede soudní spor, pak bude zjevně neúspěšný. S ohledem na dobu, po kterou spor bude probíhat, se mezitím může právo na uplatnění jiného nároku z odpovědnosti za vady prekludovat. Proto prokáže-li spotřebitel, že jej prodávající neinformoval řádně o způsobu uplatnění odpovědnosti za vady, může nárokovat náhradu vzniklé škody v tříleté promlčecí lhůtě.¹³¹

Samostatná kapitola je věnována právní úpravě odpovědnosti za vady upravené v obchodním zákoníku, která obsahuje mnohé odlišnosti oproti právní úpravě v OZ.

4.2. Reklamace

4.2.1. Reklamace a některá úskalí s ní spojená

V předchozí části bylo pojednáno o uplatnění nároků z odpovědnosti za vady jako o jednostranném právním úkonu ze stran kupujícího, jímž nabyvatel vytýká existující vady předmětu plnění a současně se domáhá svých práv, resp. nároků, které mu z takto vadného plnění vyplývají. Jako každý jiný právní úkon musí i tento splňovat obecné náležitosti právního úkonu, jak je popisuje § 34 a násl. OZ.

Pojem reklamace bychom v OZ hledali bezúspěšně. ZOS je v tomhle smyslu štedřejší, avšak jeho § 13 hovoří o reklamaci jako o uplatnění odpovědnosti za vady výrobků a služeb. To není sice chybné vyjádření, ale vzhledem k výše uvedenému může působit poněkud nepřesně, neboť zde není uveden podstatný aspekt, a sice uplatnění konkrétních nároků (práv).

Reklamací je zahájeno reklamační řízení. ZOS v § 19 hovoří (podobně jako OZ v ustanovení § 625) o povinnosti prodávajícího přijmout reklamaci v kterékoliv provozovně, popřípadě v sídle či místě podnikání, pokud je to možné s ohledem na sortiment zboží. Ten může hrát roli například v případě objemného zboží (zemědělský stroj), které zajisté nebude možné přijmout např. v provozovně umístěné v centru města a uzpůsobené pouze k příjmu objednávek. Výjimku tvoří také situace, kdy je k provedení opravy určena konkrétní osoba, o

¹³¹ SOKOL, Tomáš. Vztah občanského zákoníku k zákonu o ochraně spotřebitele. *Právní rádce*, 2001, č. 11, s. 7

čemž ostatně hovoří již OZ (viz. dříve). ZOS navíc stanoví povinnost přítomnosti pracovníka pověřeného vyřizováním reklamací po celou dobu své provozní doby.¹³²

Pro reklamaci nebude činit přílišné potíže určit subjekt, u něhož jsou práva z odpovědnosti za vady uplatňována. Bude jím zkrátka kterákoliv osoba v kterékoliv provozovně podnikatele, popřípadě v sídle či místě jeho podnikání, způsobila přijímat reklamace a platí, že musí být v provozní době neustále přítomna (viz. předchozí odstavec).

Problém ale může nastat v mylné představě ohledně subjektu, který se daných nároků může domáhat. Práva ze zákonné záruky má totiž pouze osoba, jež byla stranou konkrétní spotřebitelské kupní smlouvy.¹³³ Nárok musí uplatnit sám kupující, nesvědčí-li jinému některý z právních titulů (např. postoupení pohledávky, dědění atd.).¹³⁴ Pokud dojde k následnému zcizení předmětu tohoto kontraktu (byť třeba minutu po původním převodu) na další osobu, tato „další“ osoba má nadále práva pouze ustanovení o odpovědnosti za vady z kupní smlouvy (§ 597 a násl.) uplatnitelná vůči prvnímu kupujícímu (nikoliv prodávajícímu). Ztrácí tudíž zákonnou záruku, jejíž „držitelem“ i nadále zůstává první kupující. Ten však může „další“ osobě při zcizení předmětu koupě udělit plnou moc k uplatňování nároků z odpovědnosti za vady vůči původnímu prodávajícímu.

Jiná situace by samozřejmě nastala, kdyby věc někdo koupil za osobu jako její zástupce.¹³⁵ Pokud by samotná kupní smlouva nebyla učiněna písemnou formou, postačila by i ústní plná moc. Jedná-li pak zmocněnec na základě plné moci jménem zmocnitele v mezích oprávnění zastupovat, vzniknou tím práva a povinnosti (z vlastnického práva včetně eventuálních práv z odpovědnosti za vady) přímo zmocniteli.¹³⁶

V praxi ale dle mého názoru v této souvislosti dochází k určitému obcházení zákona. Spotřebitelské zboží se totiž ve většině případů prodává vůči anonymnímu kupujícímu, tudíž i „dalšímu“ kupujícímu stačí u případné reklamace v zákonné záruční lhůtě předložit doklad o prodeji (stvrzenku), popřípadě pouze záruční list s identifikací výrobku a datem prodeje (například u mobilních telefonů – uvede se datum prodeje a identifikační číslo přístroje). Reklamovat tedy může v podstatě kterýkoliv držitel vadné věci.

Rovněž je rozporuplné, pokud prodávající v inzerci uvede, že prodá např. měsíc starou věc se „zárukou ještě 23 měsíců“. Otázkou však zůstává, zda ono prohlášení „záruka ještě 22 měsíců“, uvedené v této inzerci, nemůže být považováno za záruku poskytnutou

¹³² § 19 odstavec 2) ZOS

¹³³ R 38/1978, uplatní se i u nespotebitelské kupní smlouvy

¹³⁴ HULVA, Tomáš. Ochrana spotřebitele při prodeji zboží v obchodě. *Bulletin advokacie*. 2005, roč. 14, č. 1, s. 38.

¹³⁵ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha: Linde, 2008, s.67

¹³⁶ § 32 odstavec 2) OZ

jednostranným prohlášením dle § 501 OZ, která nevyžaduje písemnou formu ani vydání žádného potvrzení (viz. předchozí část). Za této situace by se v případě výskytu vad mohl „další“ kupující domáhat nároků z vadného plnění v této uvedené lhůtě u původního kupujícího a ten by mohl zase dále uplatnit svá práva u prodávajícího.

Další povinností, jež má prodávající skrze ZOS, je poskytnout kupujícímu potvrzení nejen o datu uplatnění práva, době trvání opravy a o samotném provedení opravy, což předpokládá již OZ (viz. dříve), ale i o způsobu vyřízení reklamace a v případě zamítnutí reklamace (viz. dále) též o důvodech tohoto úkonu.¹³⁷

ZOS ve svém § 19 stanoví také důležité lhůty pro reklamační řízení. Jednak přikazuje povinnost „ihned“ rozhodnout o reklamaci, ve složitých případech pak „do tří pracovních dnů“, přičemž se bere ohled na to, že u mnoha reklamací je nutno odborně posoudit vady u specializovaných znalců v oboru či jiných specialistů a proto se tato doba do výše uvedené lhůty nezapočítává. Rozhodnutí o reklamaci v podstatě představuje její odmítnutí (např. pokud již uběhla záruční lhůta, nebo pokud bylo zboží zakoupeno jinde), nebo přijetí (do opravy či k výměně), které následuje po posouzení vady a existence požadovaného práva z odpovědnosti za vady.

Druhá lhůta - pro vyřízení reklamace, se váže k reklamaci jako celku včetně výše uvedeného rozhodnutí o reklamaci, jež zde představuje pojem vyřízení podřazený. Lhůta tedy běží od následujícího dne po uskutečnění reklamace (nehledě na to, zda je tento den pracovní nebo nikoliv) do předání opraveného či vyměněného zboží, zamítnutí reklamace, nebo vrácení peněz ze strany prodávajícího. ZOS přikazuje prodávajícímu vyřídit reklamaci „bez zbytečného odkladu“, nejpozději však ve třicetidenní lhůtě, nedohodne-li si pro to se spotřebitelem dobu delší. Posledním dnem lhůty musí být opravené nebo nové zboží v provozovně připraveno k předání. Pokud jim však bude sobota, neděle, nebo svátek, končí lhůta až nejbližším následujícím pracovním dnem.¹³⁸ Při nedodržení lhůty pak nastávají následky, které již byly popsány v předchozí části práce.

Někdy se kupující (zejména pak spotřebitel) může při reklamaci setkat s určitými obstrukcemi ze strany prodávajícího. Příkladem může být například nezákonný požadavek na předložení záručního listu. Ten však v žádném případě není spotřebitel povinen předložit k uplatnění svých práv ze zákonné záruky. Postačí tedy, aby reklamující prodávajícímu dokázal, že zboží koupil právě u něj a že ještě neuběhla záruční lhůta, což může prokázat nejčastěji stvrzenkou o prodeji, výpisem z účtu, popřípadě i svědectvím jiné osoby.

¹³⁷ § 19 odstavec 1) ZOS

¹³⁸ § 122 odstavec 3) OZ

Jediným případem, kdy by dle mého názoru mohl prodávající požadovat předložení záručního listu, by bylo tzv. rozšíření záruky nad zákonný rámec, což ostatně předpokládá už § 502, odstavec 2) OZ (viz. dříve). V tomto případě zákon stanoví dokonce povinnost vydat záruční list a prodávající pro uplatnění tohoto „rozšíření“ (nejčastěji se jedná o prodloužení záruční doby) může vyžadovat předložení záručního listu. I za této situace však platí, že „nerozšířenou“, zákonem stanovenou záruku může kupující uplatnit i bez předložení záručního listu.

Dalším nezákonným nárokem ze strany prodávajícího je požadavek na předání zboží k reklamaci včetně originálního obalu. K tomu je vhodné uvést, že obal nebyl předmětem koupě (nebo součástí koupené věci), a není tudíž důvod, aby bylo nutné jej reklamovat společně s vadnou věcí. Obal je pouze věc určená k pojmání, ochraně, manipulaci, dodávce, popřípadě prezentaci výrobků určených spotřebiteli. Z těchto důvodů není spotřebitel povinen výše uvedené výzvy uposlechnout a prodávající, který odmítá přijmout reklamaci bez původního obalu, porušuje zákon.¹³⁹

Opět se však, obdobně jako u nutnosti předložit záruční list domnívám, že by mohl být původní obal vyžadován v rámci tzv. „rozšířené záruky“ jako podmínka pro její uplatnění, pokud by na tuto skutečnost byl kupující předem (v záručním listu) upozorněn.

Posledním z nežádoucích nároků prodávajícího při reklamaci, které si dovoluji, v této spíše obecněji zaměřené kapitole uvést, je zároveň jakýmsi omezením práva na odstoupení od smlouvy v zákonem předpokládaných situacích (viz. předchozí část). Jedná se o výzvu prodávajícího, aby si spotřebitel namísto navrácení kupní ceny, na což má právo oproti vrácení vadného předmětu koupě, vybral jiné zboží v hodnotě této kupní ceny. Platí zde, že tato „alternativa“ může být uskutečněna pouze, pokud to spotřebitel odsouhlasí. V opačném případě se odstoupením smlouva od počátku ruší a vzájemná plnění musí být navrácena.

4.2.2. Odmítnutí a oprávněnost reklamace

V běžném životě se kupující často setká s negativním rozhodnutím ze strany prodávajícího při rozhodnutí o reklamaci. Proávající jednoduše reklamaci odmítne a jelikož má povinnost tento úkon náležitě odůvodnit, uvede kupříkladu vypršení prekluzivní záruční doby, vadu nespádající do záruky, nezjištění (neprojevení se) notifikované vady, způsobení vady spotřebitelem nebo zjištění, že výrobek u prodávajícího nebyl zakoupen.

¹³⁹ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha: Linde, 2008, s.73

Problematické případy nejčastěji nastávají při nezjištění notifikované vady (často specializovaným servisem) a tvrzení prodávajícího (servisu), že vada byla způsobena spotřebitelem (zejména nevhodným užíváním).

Vada může mít charakter tzv. nepravidelně se projevující vady, které se nemusí ukázat při odborném posouzení. Doporučením v těchto situacích je, aby se spotřebitel vždy pokusil vadu prodávajícímu v prodejně předvést a trvat na tom, aby byl tento fakt (že se vada projevila) zapsán do reklamačního protokolu a současně také, aby v něm byla vada popsána co nejpodrobněji a spotřebitel se tak vyhnul vyloučení ze strany prodávajícího, že vada byla špatně popsána a servis zkoumal něco jiného.¹⁴⁰

Na odmítnutí reklamace, popřípadě její jiný nepříznivý výsledek pro kupujícího, je možné reagovat vypracováním znaleckého posudku ze strany kupujícího, který svou odbornou autoritou může přesvědčit prodávajícího o právu kupujícího a zvrátit výsledek reklamace, a který následně tvoří náklad uplatnění nároku z odpovědnosti za vady (viz. další kapitola). Přijetí reklamace však nesmí prodávající podmiňovat nutností nechat si vypracovat znalecký posudek ze strany spotřebitele, to by byl zjevně nezákonný požadavek.

Pokud ani tato aktivita nemá svůj přínos, může neshoda vyústit v soudní spor, nebo rozhodčí řízení, pokud bude nebo byla sjednána rozhodčí smlouva¹⁴¹. V praxi jsem se měl možnost setkat s komplexními případy, které se týkaly uplatňování odpovědnosti za vady, konkrétně pak o smlouvu o zhotovení rodinného domu, nebo smlouvu o opravě průmyslového stroje a dle mého názoru, podpořeného advokáty z praxe, tyto kauzy představují nepříjemnost jak pro obhájce stran samotné, tak pro rozhodující subjekty.

Jedná se totiž o odbornou problematiku převážně technického rázu, které mimo odborníky z dané oblasti nikdo nerozumí a spory jsou tak „postaveny“ zejména na znaleckých posudcích. Každá ze sporných stran má většinou jako důkaz svůj znalecký posudek hrající „v její prospěch“ a rozhodnutí nejčastěji padne opět na základě znalce, na kterém se domluví obě strany, nebo kterého jmenuje soud.

V podvědomí některých spotřebitelů panuje často mylná představa o kompetencích České obchodní inspekce. Domnívají se, že se jedná o orgán ochotný a schopný pomoci jim ve svízelných situacích, do kterých se dostanou v případech uplatňování nároků z odpovědnosti za vady.

Česká obchodní inspekce je jako orgán státní správy podřízený Ministerstvu průmyslu a obchodu zakotvena zákonem č. 64/1986 Sb., o České obchodní inspekci, ve znění

¹⁴⁰ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha: Linde, 2008, s.75

¹⁴¹ § 2 zákona č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů

pozdějších předpisů. Ten sice stanoví mj. i pravomoci orgánu kontrolovat dodržování podmínek stanovených k zabezpečení jakosti zboží nebo výrobků včetně zdravotní nezávadnosti. Kontroluje také, zda vlastnosti stanovených výrobků uvedených na trh odpovídají stanoveným technickým požadavkům a zda v souvislosti s označením stanoveného výrobku byly splněny i požadavky stanovené zvláštními právními předpisy. Dohlíží rovněž na dodržování ostatních podmínek stanovených zvláštními právními předpisy, popřípadě jinými závaznými opatřeními pro prodávání nebo dodávání výrobků a zboží na vnitřní trh, nebo poskytování služeb. Je oprávněna (mimo jiné) vyžadovat odstranění výše zmíněných zjištěných nedostatků, jejich příčin a škodlivých následků či ukládat sankční nebo jiná opatření.¹⁴²

Spotřebitel se na ni může obrátit s podnětem nebo stížností na porušování uvedených povinností (což může vyústit např. v uložení vysokých sankcí podnikateli), ale jako orgán vykonávající správní dozor není oprávněna řešit spory vznikající při konkrétní reklamaci.

Další možností pro spotřebitele je řešit spor tzv. mimosoudní (alternativní) cestou prostřednictvím tzv. mediátora, což představuje projekt Ministerstva průmyslu a obchodu fungující od 1.4.2008. Postup spočívá v tom, že se spotřebitel při nepříznivém výsledku reklamace, popřípadě při jiné neshodě s prodávajícím v oblasti spotřebitelského sporu obrátí na některé z kontaktních míst odborníků zapojených do projektu mimosoudního řešení spotřebitelských sporů, konkrétně z Hospodářské komory ČR, Sdružení obrany spotřebitelů, nebo Sdružení českých spotřebitelů.¹⁴³

Záležitost bude přiřazena konkrétní osobě, která bezplatně spotřebitele poučí i jeho právech a kontaktuje druhou stranu sporu s dotazem, zda přistupuje na formu mimosoudního vyřešení sporu nebo nikoliv. Pokud bude souhlasit, mediátor se bude snažit (rovněž zdarma) smírně vyřešit spor formou přijatelného kompromisu (smírného řešení) pro obě strany, samozřejmě v rámci zákona. Nenajde-li se společný kompromis, lze na návrh jedné ze stran a souhlasu druhé pokračovat ve sporu v rozhodčím řízení.¹⁴⁴

Pokud však druhá strana vyjádří nesouhlas s návrhem spotřebitele řešit spor smírně, nezbyvá spotřebiteli nic jiného, než podat žalobu k soudu (na opravu věci, výměnu věci, na

¹⁴² § 1 až § 3 zákona č. 64/1986 Sb., o české obchodní inspekci

¹⁴³ Kontaktní místa dostupná na <http://adr.komora.cz>, více o problematice SOVOVÁ, Eva. Odmítnutou reklamaci nevzdávejte. Lze se bránit i bez soudu a zdarma. IDNES.cz, 5.října 2010 [cit. 18. října 2010]. Dostupné na <http://finance.idnes.cz/odmitnutou-reklamaci-nevzdavejte-lze-se-branit-i-bez-soudu-a-zdarma-1pq-viteze.asp?c=A101004_081414_viteze_sov>

¹⁴⁴ zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

peněžitě plnění ve výši kupní ceny nebo slevy z kupní ceny) tedy za předpokladu, že při uzavření smlouvy nebyla sjednána rozhodčí smlouva.

Existence rozhodčí smlouvy může někdy představovat problém zvláště u jejím sjednání formou tzv. rozhodčí doložky, která bude např. uvedena v obchodních podmínkách přiložených ke kupní smlouvě¹⁴⁵, kterým většinou spotřebitelé (svou chybou) nevěnují přílišnou pozornost. Jelikož rozhodcem může být jakýkoliv občan České republiky, který je zletilý a způsobilý k právním úkonům, pokud zvláštní předpis nestanoví jinak,¹⁴⁶ na základě rozhodčí doložky se tak jako arbitr mnohdy objeví osoba nikoliv nestranná, čímž může být ovlivněn i následný rozhodčí nález.

I přesto, že o oprávněnosti reklamace nepojednává žádný právní předpis a judikatura je v tomto ohledu rovněž chudá, v mnoha případech prodávající reklamaci označí přímo za neoprávněnou. Toto je však rozporuplný argument, neboť za neoprávněnou reklamaci nemůžeme považovat situaci, kdy si zákazník není jistý tím, jestli kvůli dané vadě může věc reklamovat a to, aby tuto skutečnost věděl po něm ani objektivně nelze požadovat.

Za neoprávněnou reklamaci lze označit pouze případy, kdy kupující věděl (nebo měl a mohl vědět), že se nejedná o záruční vadu a snažil se tak zneužít své oprávnění. Toto však nekoresponduje s obsahem většiny reklamačních řádů nebo všeobecných obchodních podmínek.¹⁴⁷

Neoprávněnost reklamace totiž mnozí prodávající spojují s nesením nákladů s reklamačním řízením spojených, což ostatně dokládají i výše zmíněné reklamační řády či všeobecné obchodní podmínky. O problematice nákladů pojednává následující podkapitola.

4.2.3. Náklady reklamace

Reklamace s sebou bezesporu nese nutnost vynaložit určité finanční prostředky. Ty vznikají jak na straně prodávajícího, tak na straně kupujícího. Proávajícímu vznikají například náklady spojené s odborným posouzením, opravou, objednáním nové věci, nebo její součástí k výměně, kupujícímu pak s dopravou k prodávajícímu, cestovným, demontáží apod.

Hlavním rozdílem, krom toho, že náklady vznikají u rozdílných osob, je fakt, že právo na jejich náhradu zákon přiznává pouze kupujícímu. Lze tak hovořit o dalším nároku kupujícího z vadného plnění, který má vůči prodávajícímu. U prodávajícího mají tyto náklady jakousi represivní funkci odpovědnosti za vady (viz. předchozí část).

¹⁴⁵ § 3, odstavec 2 zákona č. 216/1994 Sb.

¹⁴⁶ § 4, odstavec 1 tamtéž

¹⁴⁷ BEZOUŠKA, Petr. Neoprávněná reklamace. *Právní rádce*, 2006, roč. 14 č. 12, s. 17

Náhrada nákladů spojených s reklamací je upravena jednak v obecných ustanoveních odpovědnosti za vady, tak i v obecných ustanoveních upravujících kupní smlouvu. Problém může na první pohled přinášet skutečnost, že úprava kupní smlouvy hovoří o nutnosti domáhat se těchto nároků u prodávajícího ve stejných lhůtách, které jsou uzákoněny pro uplatnění nároků z vadného plnění u obecné úpravy kupní smlouvy, tudíž do šesti měsíců, tří týdnů, resp. šesti týdnů. Tato úprava tvoří *lex specialis* k obecné úpravě odpovědnosti za vady umožňující uplatnit tyto náklady u prodávajícího do jednoho měsíce po uplynutí doby, ve které je třeba vytknout vady (viz. předchozí část).¹⁴⁸

Odborníci v této situaci často poukazují na vadnou implementaci směrnice, kdy zákonodárce jaksi „pozapomněl“ na zákonnou záruční odpovědnost platnou od 1.1.2003. Někteří poukazují na nutnost zajištění určitého standartu spotřebitele jako slabší smluvní strany a k tomu odpovídající potřebu užít ustanovení § 509 OZ. Popřípadě zahrnují předmětné náklady do „práv z odpovědnosti za vady věci“, které je nutné dle § 626 uplatnit do konce záruční doby.¹⁴⁹

Užitím § 598 - § 599 OZ dochází k ignoraci jednak zákonné záruční odpovědnosti kupní smlouvy, tak dle mne i záruční odpovědnosti založené smluvně, nebo jednostranným prohlášením prodávajícího.

Domnívám se však, že je nejlepší se přiklonit k názoru, kdy je v tomto případě nutné subsidiárního užití ustanovení § 509 OZ.¹⁵⁰ Nadále totiž platí, že to, co není komplexně upraveno ve speciální úpravě, doplňuje úprava obecná, což je právě výše zmíněné ustanovení § 509. To také stanoví, že ode dne uplatnění nároku na náhradu nákladů u prodávajícího počíná běžet i tříletá promlčecí lhůta pro jeho vymáhání soudní cestou.

Určitý problém lze registrovat, pokud půjde o konkrétní náklady, jejichž náhradu může kupující požadovat. Zákon hovoří o nákladech nutných, které vznikly v souvislosti s uplatněním práva z odpovědnosti za vady, což je definice, která je schopna činit potíže.

Nutnost nákladů znamená, že mohl-li spotřebitel (kupující) použít jiných prostředků a přesto využil prostředků dražších, uhradí se mu pouze nutné náklady. Např. měl-li možnost použít svého motorového vozidla a přesto použije taxislužby, nebude mu tato přeprava uznána jako nutné náklady.¹⁵¹ Stejně tak nebude zřejmě uznána náhrada nákladů na znalecký posudek

¹⁴⁸ § 509 a § 598- 599 OZ

¹⁴⁹ CARBOL, Karel. *Právo na náhradu nutných nákladů spojených s reklamací v případě spotřebitelské kupní smlouvy*. EPRAVO.CZ, [cit. 8. října 2010]. Dostupné na < <http://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-na-nahradu-nutnych-nakladu-spojenych-s-reklamaci-v-pripade-spotrebitelske-kupni-smlouvy-64236.html> >

¹⁵⁰ BRYXOVÁ, Vendula. *Odpovědnost za vady prodané věci*. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s.152-153

¹⁵¹ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha: Linde, 2008, s.77

opatřený kupujícím ještě před uplatněním nároků z vad u prodávajícího. Ty by bylo možné do nákladů zahrnout až v případě použití posudku jako dalšího prostředku při prvotním odmítnutí reklamace (samozřejmě posudku vypracovaného ještě před zahájením soudního řízení, neboť pak by se již jednalo o náklady řízení, viz. níže).

Předpokladem „souvislosti s uplatněním práva z odpovědnosti za vady“ má zákonodárce zřejmě za cíl vyčlenit náklady s nejužší vazbou na reklamaci a vyčleňuje případy, kdy by kupující kupříkladu nárokoval náklady na opravu automobilu, který se cestou k prodávajícímu pokazil, nebo, absurdně vyjádřeno, na opatření kožichu, aby mu při cestě k prodávajícímu nebyla zima.

Za nutné náklady lze bezesporu považovat náklady na přepravu věci a to jak osobní doručení, tak prostřednictvím pošty či kurýrní služby, nebo náklady na demontáž. Naproti tomu nelze uznat náklady případného soudního řízení, které mají samostatnou úpravu v zákoně č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád a ani náklady na opravu, kterou provedl kupující svépomocí nebo prostřednictvím třetí osoby na svou odpovědnost. Nesmyslné by bylo rovněž domáhat se nákladů na pořízení nové věci.

V návaznosti na kapitolu pojednávající o oprávněnosti reklamace je vhodné zmínit nežádoucí jev, který se vyskytuje v mnohých reklamačních řádech nebo obchodních podmínkách prodávajícího. Jedná se o nárokování úhrady nákladů na vyřízení reklamace, konkrétně tedy náhradu nákladů, které vznikly prodávajícímu při neoprávněné reklamaci. Za neoprávněnou reklamaci jsou často nesprávně považovány případy, kdy není vada věci zjištěna, popřípadě když se nejedná o zárukou zahrnovanou vadu.

Tyto nároky prodávajícího je nutno pojmut jako nerealizovatelné, neboť hrozba neoprávněnosti reklamace a nutnosti hradit její náklady by dle výkladu rozhodnutí Nejvyššího správního soudu 3 As 60/2005-73 ze dne 22. března 2006 mohla odrazovat spotřebitele od uplatňování nároků z odpovědnosti za vady a takové ujednání v reklamačních řádech nebo obchodních podmínkách by tudíž bylo neplatné (po novele OZ 155/2010 Sb. již absolutně) pro vylučování nebo omezování práva spotřebitele při uplatnění odpovědnosti za vady.¹⁵² Navíc by se dle soudu v případě deklarování těchto nároků v řádech či podmínkách jednalo o porušení § 13 ZOS.

Jediná situace, kdy nemohou jít náklady spojené s vyřízením reklamace k tíži prodávajícího nastane, je-li si kupující vědom (nebo měl a mohl si být vědom), že za vadu prodávající neodpovídá (např. z důvodu, že ji sám kupující způsobil) a přesto práva

¹⁵² § 56 odstavec 3), písm. b) a § 55 odstavec 2) OZ

z odpovědnosti za vady uplatňuje. V takovém případě se ani nemůže jednat o výše zmíněné omezení práva spotřebitele a v určitých případech lze dokonce uvažovat o povinnosti kupujícího k náhradě škody dle § 424 OZ za způsobení škody úmyslným jednáním proti dobrým mravům.¹⁵³

Náklady na vyřízení reklamace tedy ponese výlučně prodávající i v případech, kdy sice vada nebude v konečném důsledku zjištěna, nebo kryta zárukou, ale po zákazníkovi nelze v daném případě před uplatněním odpovědnosti za vady objektivně požadovat, aby poznal, zda vzhledem k (jím tvrzené) vyskytnuté vadě může zboží reklamovat, či nikoliv. Toto také zajisté nebude případ neoprávněné reklamace.

Je tedy jasné, že v případě odmítnutí reklamace (mnohdy nesprávně označované za neoprávněnou reklamaci) nemohou být prodávajícím požadovány náklady na vyřízení reklamace. Často (zejména v případech internetového obchodu) si však prodávající po zamítnutí reklamace účtují náklady na zpětné zaslání zboží spotřebiteli. Domnívám se, že to je možné až poté, co byla reálně nabídnuta možnost vyzvednout si zboží osobně, na níž spotřebitel nereagoval, nebo kterou odmítl.

Může se však spotřebitel domáhat nároku na náhradu nákladů (např. doprava k prodávajícímu) i v případě, kdy reklamace bude prodávajícím odmítnuta a spotřebitel se nadále nebude nároků na opravu, nebo výměnu věci domáhat? Myslím, že by touto možností docházelo k přílišnému zvýhodňování spotřebitele na úkor prodávajícího, neboť tím, že se reklamačních nároků již nadále nedomáhá, dává určitým způsobem najevo, že si je vědom buďto svého přičinění na vadě, nezahrnutí vady zárukou, nebo neexistencí vady a je také smířen s tím, že kdyby v teoretické rovině vzniknul soudní spor, jeho právo na náhradu nákladů, které by požadoval spolu s opravou či výměnou věci, by rovněž nebylo přiznáno.

4.2.4. Pojem „zboží“ ve zvláštních ustanoveních o prodeji zboží v obchodě

Jak již bylo v předchozí části popsáno, obsahuje OZ Zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě pro spotřebitelský prodej zboží. Není však jasné definováno, zda onen pojem „zboží“ zahrnuje pouze movité věci, nebo i věci nemovité, které zajisté mohou být předmětem spotřebitelského prodeje. Je tedy i při prodeji nemovitostí zajištěna zvýšená ochrana spotřebitele (záruční odpovědnost za vady, větší volba nároků a delší prekluzivní lhůta k uplatnění vad) čtvrtým oddílem hlavy druhé OZ?

¹⁵³ BEZOUŠKA, Petr. Neoprávněná reklamace. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 12, s. 17

Co se definování „zboží“ týče, bylo by možné se vzhledem k historickému významu tohoto pojmu a rovněž s přihlédnutím k jeho užívání v jiných právních předpisech, zejména obchodnímu zákoníku¹⁵⁴ domnívat, že se jedná výhradně o věci movité. Zvrat a opačný názor však přineslo rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 27. 7. 2006, sp.zn. 33 Odo 1314/2005, které se sice definováním zboží nezabývalo, ale připustilo použít v konkrétním případě zvláštní ustanovení o prodeji zboží v obchodě i na nemovité věci.

Výše zmíněné rozhodnutí řešilo možnost vztáhnout ustanovení o spotřebitelském prodeji zboží v obchodě (konkrétně možnost nárokovat i opravu vad nemovitosti, což dle obecných ustanovení o kupní smlouvě možné není) na prodej nemovitosti ze strany realitní společnosti spotřebiteli. Nejvyšší soud rozhodl v dané věci kladně, avšak jelikož samotný pojem „zboží“ nedefinoval, není odpověď na otázku významu pojmu „zboží“ doposud jednoznačně vyřešena.¹⁵⁵

Domnívám se však, že je nutné v souladu s výše uvedeným rozhodnutím vztahovat pojem „zboží“ v rámci ustanovení o spotřebitelském prodeji na jakýkoliv předmět koupě bez ohledu na jeho charakter, jsou-li smluvními stranami spotřebitel a podnikatel, neboť smyslem ochrany spotřebitele je jeho ochrana jako slabší smluvní strany bez ohledu na předmět koupě, tedy neměl by být vůči „zkušenějšímu“ podnikateli znevýhodněn pouze z toho důvodu, že předmětem prodeje není věc movitá, navíc sloužící k tak podstatné lidské potřebě, jakým je bydlení.

4.3. Odpovědnost za vady díla

Již dříve bylo predestřeno, že v práci bude vzhledem k frekvenci případu uplatňování nároků z odpovědnosti za vady v praktickém životě pojednáno vedle kupní smlouvy i o odpovědnost za vady díla. Tuto tematiku jsem však pojal za vhodné včlenit až do čtvrté části práce, neboť současně s ní vyvstává jeden z problematických aspektů uplatňování odpovědnosti za vady díla. Kapitola je rozdělena do tří podkapitol, přičemž první pojednává o právní úpravě odpovědnosti za vady díla, druhá o problematice situací při posuzování charakteru smlouvy a třetí o špatné implementaci evropské směrnice.

¹⁵⁴ § 409 odstavec 1) obchodního zákoníku zní: „Kupní smlouvou se prodávající zavazuje dodat kupujícímu movitou věc (zboží) určenou jednotlivě nebo co do množství a druhu...“

¹⁵⁵ Blíže o tomto problému BRYXOVÁ, Vendula. *Odpovědnost za vady prodané věci*. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s. 134-145

4.3.1. Odpovědnost za vady díla v občanském zákoníku

OZ ve svém § 631 charakterizuje smlouvu o dílo jako závazek, při kterém se zhotovitel zavazuje objednateli, že za sjednanou cenu provede jím zadané dílo na své nebezpečí. Zákon rozlišuje dva poddruhy této smlouvy, smlouvu o zhotovení věci na zakázku a smlouvu o opravě nebo opravě věci, přičemž každý z těchto poddruhů má i vlastní speciální úpravu odpovědnosti za vady. Rovněž nesmíme opomenout subsidiární použití obecných ustanovení odpovědnosti za vady (§ 499 a násl. OZ). Není-li v této podkapitole uvedeno jinak, přiměřeně platí to, co bylo vylíčeno u právní úpravy kupní smlouvy.

V případě zhotovení věci na zakázku je zhotovitel odpovědný jak za vady, které má dílo při převzetí objednatelem (zákonná odpovědnost), tak i za ty, které se vyskytnou po převzetí v záruční době o délce šesti měsíců od převzetí díla, resp. doby, kdy mělo být převzetí uskutečněno (zákonná záruční odpovědnost).

Po novele OZ č. 28/2011 Sb. výše uvedené lhůty neplatí pro zhotovení věcí na zakázku u spotřebitelských smluv, kde se uplatní úprava pro spotřebitelský prodej zboží v obchodě (§613 - §627). Nadto samozřejmě zůstává možnost založit rozšířenější formu záruční odpovědnosti smluvně, nebo jednostranným prohlášením zhotovitele na základě obecných ustanovení.

Za vadu díla se považuje i skutečnost, že věc nemá objednatelem vymíněné, resp. obvyklé vlastnosti, popřípadě že věc není možno použít podle povahy a účelu smlouvy. Dále pak i ty vady, jejichž příčinou je vadnost materiálu dodaného objednatelem či nevhodnost jeho pokynů, jestliže zhotovitel objednatele na tyto skutečnosti neupozornil.¹⁵⁶

Výše zmíněná šestiměsíční zákoná záruční doba neplatí u staveb, kde trvá o délce tří let (zvláštní právní předpis může určitým částem stavby přiznávat kratší záruku, minimálně však o délce 18 měsíců) a dále u věcí (nebo součástí dané věci), u nichž zvláštní právní předpis stanoví delší záruku, než 6 měsíců.¹⁵⁷

OZ rozlišuje vady díla podobně jako vady předmětu koupě na odstranitelné a neodstranitelné, stejně tak na ty, které brání tomu, aby mohla být věc užívána dohodnutým způsobem, popřípadě řádně jako věc bez vady a ty, které tomu nebrání.

U vady odstranitelné se objednatel může domáhat odstranění vady nebo slevy z ceny bez ohledu na to, zda vada brání dohodnutému, nebo řádnému užívání, přičemž u tohoto nároku platí v podstatě vše, co již bylo popsáno v souvislosti s kupní smlouvou včetně ustanovení o reklamačním řízení v ZOS. Pokud se u odstranitelné vady vyskytne po opravě

¹⁵⁶ § 645, § 646 odstavec 1), § 647, § 502 a § 499 OZ

¹⁵⁷ § 646 tamtéž

vada opětovně, nebo se vyskytne větší počet vad (viz. dříve) a objednatel nemůže věc užívat jako věc bezvadnou, lze se domáhat zrušení smlouvy (identické s obsahem odstoupení od kupní smlouvy).¹⁵⁸

Právo na zrušení smlouvy o dílo má objednatel i v případě neodstranitelné vady, kvůli níž není možno věc užívat jako bez této vady. Pokud vada užívání věci takto neomezuje, lze se domáhat přiměřené slevy z kupní ceny.¹⁵⁹

Pokud z předmětu smlouvy vyplývá právo objednatele na opravu, nebo úpravu věci, odpovídá zhotovitel za vady, které mají původ v provedení opravy či úpravy věci. Rozumí se jimi zejména nedostatek těch funkčních vzhledových či jiných vlastností věci, jichž mělo být právě jejich opravou nebo úpravou dosaženo. Zhotovitel odpovídá také za vady, jejichž příčinu je vadnost věci, která má být opravena nebo upravena, či nevhodnost pokynů objednatele, jestliže ho zhotovitel na vadnost věci nevhodnost pokynů neupozornil.

Výše uvedenou vadností věci, která má být opravena, nebo upravena se zde rozumí její stav, pro který ani po provedené opravě či úpravě nebude možno věc užívat, anebo který brání řádnému provedení opravy či úpravy.¹⁶⁰

Můžeme opět rozlišovat vady existující při převzetí a vady, které se vyskytnou až po převzetí v průběhu záruky. Zákonná záruční doba, na rozdíl od zhotovení věci na zakázku, trvá pouhé tři měsíce (s možností smluvního či jednostranného rozšíření) od převzetí opravené či upravené věci, popřípadě od ukončení díla, neprovádí-li se u zhotovitele. U stavebních prací trvá 18 měsíců. Pokud tak stanoví zvláštní právní předpis a účelem opravy či úpravy věci (nebo její součásti) je, aby věc mohla být i nadále užívána po delší dobu, může záruční doba trvat i déle. Platí zde, že zvláštním právním předpisem stanovenou delší záruční dobu mohou smluvní strany vyloučit nebo omezit, maximálně však na občanským zákoníkem určené 3 měsíce.¹⁶¹

Odstranitelná vada umožňuje požadovat její odstranění. Podobně jako u předchozího podtypu smlouvy o dílo se může objednatel v případě, kdy zhotovitelem zamýšlený způsob odstranění vady není způsobitelný výskytu vady zamezit, domáhat u soudu uložení povinnosti provést odstranění vady určitým způsobem.¹⁶² V případě, že se stejná vada i po opravě

¹⁵⁸ § 648 a § 507 tamtéž

¹⁵⁹ § 648 odstavec 2)

¹⁶⁰ ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 1151-1152 (§ 653 občanského zákoníku)

¹⁶¹ § 654 odstavec 2) OZ

¹⁶² ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 1155 (§ 655 občanského zákoníku)

vyskytne znovu, vzniká právo na zrušení smlouvy nebo slevu z ceny opravy či úpravy. Stejný nárok vzniká při neodstranitelné vadě.¹⁶³

4.3.2. Problémy v rozlišování charakteru smlouvy

Na základě předchozího textu je zřejmé, že odpovědnost za vady smlouvy o dílo se výrazně liší od odpovědnosti za vady kupní smlouvy, zejména pak v zákonných záručních lhůtách. To není nic zvláštního, vzhledem k tomu, že se jedná o jiný smluvní typ.

Problém však může nastat, když v praktickém životě v konkrétní situaci proběhne záměna smluvního typu a dojde k odlišnému užití odpovědnostní úpravy. Ta může nastat vzhledem k faktu, že u zhotovení díla na zakázku je dílem také nová věc (jako předmět koupě pomineme-li koupi použitých věcí) a rovněž k tomu, že u kupní smlouvy nemusí věc existovat již v době setkání oferty s nabídkou (jako u díla). Do novely OZ č. 28/2011 Sb. mohl prodávající této záměny účelově zneužívat pro zbavení se dvouleté záruční odpovědnosti.

Na tomto je vhodné poznamenat obecné pravidlo, že smluvní typ jako takový je určen výhradně svým obsahem, nikoliv tím, jak je označen, tudíž není u písemné smlouvy rozhodující, co je uvedeno v hlavičce, ale to, co uvádějí a co vyplývá z obsahu následující ujednání.

Teorie určuje určité rozlišující znaky, které pomáhají výše zmíněné uvedené omyly eliminovat. Tedy, zahrnuje-li smlouva dodání věci, jde o smlouvu kupní, i když věc v době uzavření smlouvy ještě neexistuje, pokud z obsahu smlouvy nevyplývá, že se dodavatel zavazuje k jejímu zhotovení. Je-li předmětem smlouvy zhotovení věci, má smlouva povahu smlouvy o dílo. Tak je tomu zejména v případě, kdy objednatel je podle smlouvy povinen předat zhotoviteli díla věci, které mají být použity k provedení díla.¹⁶⁴

Dalším rozdílem je skutečnost, že zatímco předmětem koupě je odevzdání věci bez ohledu na to, jak si ji prodávající opatří (často jde o věci sériově vyráběné a existující již v době uzavření smlouvy), u smlouvy o dílo jde o provedení podle individuálních přání či potřeby zákazníka a zadání zhotovení věci je jedním z rozhodujících hledisek při posuzování smlouvy a pro vymezení jejího předmětu.¹⁶⁵

¹⁶³ § 655 (1) OZ

¹⁶⁴ KNAPPOVÁ, Marta. a kol. *Občanské právo hmotné*. Svazek II. 4., aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI, 2005. s.209

¹⁶⁵ ŠKÁROVÁ, Marta In ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006, s. 1121

Tomančáková uvádí v hraničních případech nutnost zkoumat podíl, jakým se prodávající (zhotovitel) podílí na výrobě nebo pouze na montáži dané věci, přičemž zmiňuje, že v mnoha případech se nebude jednat o „čisté“ smlouvy o dílo, ale přinejmenším o kombinaci smlouvy o dílo a kupní smlouvy a spotřebitel tak bude mít nároky ve vztahu ke zhotovení díla a zároveň ke koupené věci.¹⁶⁶

Raban pro obchodní závazkové vztahy uvádí jako základní kritérium odlišení předmětu smlouvy. U smlouvy o dílo je jim činnost ve formě provedení, zhotovení, montáže apod. a u kupní je předmětem věc jako taková.

Pro případ plnění dosud nezhotovené věci je dle něj rozhodující, kdo dodává převážnou část materiálu. Pokud se odběratel nezavázal předat dodavateli podstatnou část věcí, jichž je k výrobě zapotřebí, jedná se o kupní smlouvu. A naopak, pokud zákazník opatřil převážnou část materiálu a předá jej ke zhotovení zboží druhé smluvní straně, pak jde o smlouvu o dílo.

Pro předchozí odstavec však uvádí výjimky. Pokud materiál sice opatřil zhotovitel, ale na výsledku převažuje podíl práce, jde o smlouvu o dílo. Dále pokud je zhotovitel povinen vedle dodávky zboží i k jeho montáži, jedná se bez ohledu na poměr hmoty a práce vždy o smlouvu o dílo. V neposlední řadě bere zřetel na moderní kritérium, jímž je hledisko výsledku tvůrčí práce (vedoucí k podstatné změně stavu), avšak jen ve vztahu ke stavbě: zhotovení, montáž, údržba, oprava nebo úprava stavby nebo její části jsou dílem pokaždé.¹⁶⁷

4.3.3. Nedůsledná implementace směrnice

Implementací směrnice 1999/44/ES byla zákonem č. 136/2002 Sb. s účinností od 1.1.2003 prodloužena zákonná záruční lhůta z původních šesti měsíců na 24 měsíců (viz dříve). Problémem však je skutečnost, že se tak stalo pouze u spotřebitelského prodeje zboží v obchodě.

U zhotovení věci na zakázku zůstala zachována šestiměsíční záruční lhůta, což může za určitých okolností představovat důvod ke vzniku problematického aspektu uplatňování odpovědnosti za vady v případě záměny smluvního typu uvedeného v předchozí kapitole.

Výše uvedená směrnice však za kupní smlouvy, z nichž vzniká odpovědnost za

¹⁶⁶ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha: Linde, 2008, s.28 - 29

¹⁶⁷ RABAN, Přemysl. In BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel, RABAN, Přemysl a kol. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky* 3.vydání. Praha: C.H. Beck, 2003. s.315

rozpor s kupní smlouvou, považuje rovněž smlouvy o dodání spotřebního zboží, které je nutno sestavit nebo vytvořit (čl. 1 odst. 4 Směrnice). Podle právního řádu ČR jsou takovými smlouvami přinejmenším smlouvy o zhotovení věci na zakázku.¹⁶⁸

Z důvodu uvedeného v předchozím odstavci by měla záruční doba 24 měsíců, jak ji známe u spotřebitelského prodeje zboží, platit i pro zhotovení věci na zakázku, čímž by došlo jednak k důsledné implementaci směrnice, tak i k vymizení případu, kdy je z pozice prodávajícího vhodnější vzhledem k odpovědnosti za vady uzavřít smlouvu o dílo místo smlouvy kupní.

Výše uvedený nedostatek však vyřešila novela občanského zákoníku č. 28/2011 Sb., která vztáhla celý oddíl pojednávající o zvláštních ustanoveních o prodeji zboží v obchodě (§613 až §627 OZ) i na spotřebitelskou smlouvu o zhotovení věci na zakázku. Jelikož však tento nedostatek v podobě nedůsledné implementace směrnice trval od roku 2003 do účinnosti výše uvedené novely (23.2.2011), pokládám za vhodné jej zmínit v této části práce.

Sjednocení lhůt nabízí také návrh nového soukromoprávního kodexu, který se tak v otázce odpovědnosti za vady díla přibližuje úpravě dnešního obchodního zákoníku. Mizí v něm také soukromoprávní dualismus závazkového práva.

4.4. Odpovědnost za vady v obchodním zákoníku

Ačkoliv je zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů (dále jen ObZ) právním předpisem upravujícím obchodní závazkové vztahy mezi podnikateli, při jejichž vzniku je zřejmé s přihlédnutím ke všem okolnostem, že se týkají jejich podnikatelské činnosti, popřípadě mezi podnikateli a státem či územní samosprávnou jednotkou při zabezpečování veřejných potřeb¹⁶⁹, je nutné alespoň stručně pojednat o úpravě odpovědnosti za vady kupní smlouvy a smlouvy o dílo v ObZ vzhledem k ustanovení § 262 ObZ.

Podle něj si totiž mohou smluvní strany dohodnout, že se jejich právní vztah bude řídit ustanovením obchodního zákoníku i v případech, že smluvními stranami budou nepodnikatelé, nebo podnikatel s nepodnikatelem a nepůjde o zabezpečování veřejných potřeb. Nutno však podotknout, že taková dohoda musí mít obligatorně písemnou formu (i za předpokladu, že konkrétní smluvní vztah bude ústní) a je možné, aby byla součástí samotné smlouvy. Podle ObZ však v žádném případě nelze uzavřít kupní smlouvu na nemovitost.

¹⁶⁸ BRYXOVÁ, Vendula. *Odpovědnost za vady prodané věci*. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Brno: Masarykova univerzita, 2009, s.162

¹⁶⁹ § 261 odstavec 1) a 2) ObZ

Pro obchodní závazkové vztahy sice v případech, kdy některé otázky nelze řešit podle obchodního zákoníku, platí, že se řeší podle OZ,¹⁷⁰ avšak v problematice odpovědnosti za vady nalézáme v ObZ u jednotlivých smluvních typů detailně propracovaná ustanovení, díky nimž bude užití OZ pro odpovědnost za vady v obchodních závazkových vztazích spíše výjimkou.

Co se odlišností obchodněprávní úpravy odpovědnosti za vady kupní smlouvy týče, můžeme zmínit kupříkladu podrobnější zmínku o právních vadách zboží, kde jsou zakomponovány i ty, které vyplývají z průmyslového, nebo jiného duševního vlastnictví (§ 433 - § 435 ObZ).

U podstatného porušení smlouvy má kupující za předpokladu včasného oznámení nároku při notifikaci vady, nebo bez zbytečného odkladu po něm (jinak má práva z nepodstatného porušení smlouvy) právo volit mezi všemi čtyřmi právy (odstranění vady, dodání náhradního zboží, sleva, odstoupení), přičemž podstatným porušením smlouvy je myšleno takové, u něhož prodávající v době uzavření smlouvy věděl, nebo bylo v té době rozumné předvídat s přihlédnutím k účelu smlouvy, že druhá strana nebude mít zájem na plnění při takovém porušení smlouvy.¹⁷¹ Uplatněný nárok nelze měnit bez souhlasu prodávajícího s výjimkou situace, kdy se ukáže neopravitelnost zboží, nebo opravitenost jen s nepřiměřenými náklady. Proávající na to upozorní reklamujícího a ten požádá bez zbytečného odkladu o dodání náhradního zboží. Rovněž pokud není v přiměřené lhůtě (navržené kupujícím) provedena zvolená oprava, má kupující právo požadovat slevu, nebo odstoupit od smlouvy.¹⁷²

V případě nepodstatného porušení má pak právo na odstranění vady (dodání chybějícího zboží), k čemuž se váže povinnost kupujícího k poskytnutí dodatečné přiměřené lhůty, nebo na slevu z kupní ceny. Po uběhnutí přiměřené lhůty k opravě může u nepodstatného porušení od smlouvy odstoupit (pouze z tohoto důvodu, nikoliv např. z důvodu odmítnutí poskytnout slevu z ceny). Pokud kupující zvolí odstranění vady zboží, může prodávající provést i dodání náhradního zboží, pokud tím nezpůsobí kupujícímu vynaložení nepřiměřených nákladů. Při dodání náhradního zboží je prodávající oprávněn požadovat na své náklady vrácení vyměňovaného zboží ve stavu, v jakém mu bylo dodáno. To neplatí, pokud tak nelze učinit pro změnu stavu zboží v důsledku řádné prohlídky za účelem zjištění vad, změna není způsobena jednáním či opomenutím kupujícího, nebo pokud před objevením

¹⁷⁰ §1 odstavec 2) ObZ

¹⁷¹ § 436 odstavec 1) tamtéž

¹⁷² § 436 odstavec 2) tamtéž

vad zboží, nebo jeho část prodal, spotřeboval či změnil obvyklým užíváním. Kupující má však povinnost vydat prodávajícímu tomu odpovídající prospěch. Povinnost vrátit zboží ve stavu, v jakém jej kupující obdržel s výše uvedenými výjimkami platí i v případě odstoupení od smlouvy, jinak nevzniknou, nebo zaniknou jeho účinky.¹⁷³

V ustanovení § 439, odstavci čtvrtém je pojednáno o významném právu kupujícího, neznámému OZ (avšak již známé navrhované soukromoprávní úpravě), podle něhož kupující není povinen platit část kupní ceny, která by odpovídala jeho nároku na slevu z kupní ceny, jestliže by vady nebyly odstraněny, což je však možné užít pouze v případech, kdy není cena za zboží placena naráz.

Podle ObZ odpovídá prodávající pouze za vady, které má zboží v okamžiku přechodu nebezpečí škody na zboží na kupujícího (převzetím zboží nebo umožněním nakládat se zbožím ze strany prodávajícího), i když se stane zjevnou (projeví) po této době. Neodpovídá však za vady, o nichž kupující v době uzavření smlouvy věděl, nebo musel vědět. Za vady vzniklé po přechodu nebezpečí odpovídá jen pokud je způsobena porušením povinností prodávajícího (vlastním protiprávním jednáním).¹⁷⁴

Co nejdříve po přechodu nebezpečí škody na zboží je kupující podle možností povinen prohlédnout zboží¹⁷⁵, což má význam zejména pro uplatnění práv z odpovědnosti za vady. Vady musí být reklamovány v reklamační lhůtě, kterou můžeme rozdělit na subjektivní a objektivní.

Počátek subjektivní reklamační lhůty se váže na okamžik, kdy (1) kupující vadu zjistil (např. i od třetí osoby), nebo (2) kdy ji měl zjistit při povinné prohlídce, popř. (3) kdy ji měl při vynaložení odborné péče zjistit později. Kupující musí reklamovat vadu zboží bez zbytečného odkladu poté, co lhůta začala běžet.¹⁷⁶

Objektivní lhůta pak platí pro vady zjištěné později, které je nutno zjistit nejpozději do dvou let od dodání zboží (u vad, na něž se vztahuje záruka na jakost platí záruční doba). Právní vady pak musí být oznámeny bez zbytečného odkladu poté, co se o nich kupující dozví.¹⁷⁷ Na rozdíl od OZ platí, že reklamace vad musí být ve lhůtě odeslána, nikoliv doručena.

Oproti OZ také nemá nedodržení reklamačních lhůt z předchozího odstavce prekluzivní účinky a kupující se může i přesto domáhat svých práv u soudu. Pokud však

¹⁷³ § 437 a § 441 tamtéž

¹⁷⁴ § 423 - § 425 ObZ

¹⁷⁵ § 427 tamtéž

¹⁷⁶ RABAN, Přemysl In BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel, RABAN, Přemysl a kol. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 3.vydání. Praha: C.H. Beck, 2003. s. 261

¹⁷⁷ § 435 odstavec 1) ObZ

prodávající v řízení namítne nedodržení zákonné lhůty pro reklamaci, soud požadované právo z vadného plnění kupujícímu nepřizná.¹⁷⁸

Existuje však situace, kdy se výše uvedené lhůty neuplatní vůbec a tím pádem nelze nikdy námitku pozdního uplatnění práva z vad zboží v řízení použít. Jedná se o případ vady, o které prodávající věděl nebo musel vědět v době uzavírání smlouvy, samozřejmě za předpokladu, že o nich tehdy kupující nevěděl a s přihlédnutím k okolnostem ani nemusel vědět. Obdobně je tomu u právních vad, pokud prodávající o uplatnění práva třetí osobou věděl v době, kdy se o něm dověděl kupující.¹⁷⁹

Kromě odpovědnosti za vady existující při převzetí zboží zná podobně jako OZ i obchodní právo záruční odpovědnost kryjící vady vzniklé po přechodu nebezpečí škody na kupujícího (nikdy se nevztahuje na vady způsobené vnějšími událostmi, nebo třetími osobami, s výjimkou těch, kteří se podíleli na splnění závazku). Záruka může rovněž vzniknout smluvně, nebo jednostranným prohlášením prodávajícího, popřípadě vyznačením na obalu zboží ve formě doby trvanlivosti, nebo použitelnosti. Zákon ji výslovně pojmenovává jako záruku na jakost a specifikuje, že jejím prostřednictvím přejímá prodávající písemně závazek, že dodané zboží bude po určitou dobu způsobilé pro použití ke smluvenému, nebo obvyklému účelu, nebo že si zachová smluvené, popřípadě obvyklé vlastnosti. Závazek pak běží od smluveného okamžiku, nebo ode dne dodání zboží.¹⁸⁰

Běh záruky na jakost se staví na dobu, po niž kupující nemůže zboží užívat pro vadnost (tj. po dobu nefunkčnosti výrobku i jeho opravy). Doba, kdy zboží vykazuje vady, jež nebrání užívání (např. vzhledové), však na běh záruční doby vliv nemá.¹⁸¹

ObZ na rozdíl od OZ nabízí k uplatnění práv z odpovědnosti za vady u soudu čtyřletou objektivní promlčecí lhůtu, která běží u zákonné odpovědnosti od předání věci a u záruky na jakost od včasného oznámení vady prodávajícímu během záruční doby.¹⁸²

Obdobná úprava, co do nároků z vad (pomineme-li nemožnost požadovat provedení náhradního díla, pokud vadný předmět nelze vzhledem k jeho povaze vrátit, nebo předat zhotoviteli¹⁸³), zákonné odpovědnosti, záruky na jakost a lhůt k oznámení vad (zde s výjimkou pětileté objektivní lhůty pro reklamaci vad staveb) se v ObZ nachází i v případě odpovědnosti za vady díla.

¹⁷⁸ § 428 odstavec 1) a (2) tamtéž

¹⁷⁹ § 428 odstavec 3) a § 435 odstavec 3) tamtéž

¹⁸⁰ § 429

¹⁸¹ RABAN, Přemysl In BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel, RABAN, Přemysl a kol. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 3.vydání. Praha: C.H. Beck, 2003. s. 265

¹⁸² § 393 odstavec 3) a § 397 ObZ

¹⁸³ § 564 tamtéž

V předchozích odstavcích bylo pojednáno o odlišnostech a specifikách úpravy odpovědnosti za vady kupní smlouvy a smlouvy o dílo v obchodním zákoníku. To má význam především pro skutečnost, že dle výše zmíněného ustanovení §262 ObZ, prvního odstavce, je možné sjednat užití obchodního zákoníku pro tyto smluvní typy i pro subjekty, pro které by se jinak uplatnila paralelní úprava z OZ. Problematický aspekt spočívá v tom, že mnozí podnikatelé se snaží „vložením“ klausule o volbě ObZ do smlouvy vyvarovat užití ustanovení chránících spotřebitele, jak je známe z OZ v §51a a násl. a zejména pak ustanovení o prodeji zboží v obchodě v §612 a násl OZ, nebo ustanovení ZOS.

To je však jejich hluboký omyl. Znemožňuje to jednak druhá věta odstavce 1) §262 ObZ, podle níž pokud dohoda o použití ObZ (viz. výše) směřuje ke zhoršení právního postavení účastníka smlouvy, který není podnikatelem, je neplatná, tak i ustanovení čtvrtého odstavce stejného paragrafu, podle kterého se vždy musí použít ve prospěch smluvní strany, která je spotřebitelem, ustanovení OZ a zvláštních právních předpisů o spotřebitelských smlouvách, adhezních smlouvách, zneužívajících klauzulí a jiná ustanovení směřující k ochraně spotřebitele.

Při uzavírání některých smluv se však může kupující (nespotřebitel) setkat s aplikací ObZ bez možnosti využít ochrany podle OZ. Je tomu tak např. v obchodních řetězcích Makro, kde kupujícími nejsou spotřebitelé (přestože nakupují věci pro svou domácnost), ale podnikatelé (prokazují se ID kartou tohoto řetězce), a proto se jejich vztah řídí ObZ.¹⁸⁴

Pokud však vezmeme v potaz nespotebitelský prodej zboží, např. inzertní prodej osobního automobilu, přičemž kupující na „sebe vezme iniciativu“ a sepíše kupní smlouvu s dohodou o volbě ObZ podle § 262 ObZ, domnívám se, že jeho postavení bude z hlediska případného uplatňování odpovědnosti za vady výhodnější, než při užití OZ.

V obou případech by se totiž za předpokladu, že si nesmluví záruku, odpovídá pouze za vady existující již při převzetí automobilu (u ObZ od přechodu nebezpečí škody, což je nejčastěji rovněž převzetí zboží). OZ však pro případ, že se tyto vady projeví až po převzetí automobilu, stanoví k jejich uplatnění šestiměsíční objektivní lhůtu od převzetí, naproti tomu ObZ dvouletou.

Samozřejmě na druhou stranu můžeme namítat, že kupující musí vykonat počáteční prohlídku automobilu s odbornou péčí a že i nadále si musí počínat s odbornou péčí pro případ výskytu „dosud neprojevených“ vad. Obojí si však může zajistit například prostřednictvím odborného automobilového servisu.

¹⁸⁴ TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha: Linde, 2008, s.27

Navíc mu do karet hraje skutečnost, že na rozdíl od šestiměsíční prekluzivní lhůty nemusí ani při překročení dvouleté lhůty uvedené v ObZ jeho soudní spor skončit neúspěšně, pokud prodávající neužije námitky pozdní notifikace vady. Na závěr lze ještě podotknout čtyřletou promlčecí lhůtu k uplatnění nároků u soudu oproti tříleté dle OZ.

U smlouvy o zhotovení věci na zakázku či úpravě a opravě věci již tato výhoda nemá přílišnou váhu, neboť OZ poskytuje záruční doby v délkách 6 měsíců, resp. 3 měsíce (viz. dříve), tedy odpovědnost i za vady, které se vyskytnou i po převzetí i pro nespotebitelské zhotovení, resp. opravu nebo úpravu.

4.5. Problematika doživotní záruky

Zákonnou záruční dobu lze prohlášením v záručním listě, poskytnout v rozsahu širším, než s jakou počítá OZ v §620 odst. 1). Onen širší rozsah není myšlen pouze z hlediska délky záruční doby, ale může se např. týkat i požadovaných nároků ze strany reklamujícího kupujícího.¹⁸⁵

Tato rozšířená záruka však s sebou nese kromě obligatorně vydávaného záručního listu se všemi zákonnými náležitostmi (identifikace prodávajícího a obsah záruky a záruční podmínky - je-li to potřebné) také povinnost, aby záruka byla vždy v souladu se záručními podmínkami danými výrobcem a s jakoukoliv související reklamou.

S rozšířením záruky souvisí problematika tzv. doživotní záruky. Ta se v dnešní době velkého konkurenčního boje stala jednou z obchodních praktik, kterou se soutěžitelé snaží zákazníka přimět ke koupi právě jimi nabízeného zboží.

Co však s sebou onen pojem doživotní záruky přináší? Právní řád ČR v tomto směru mlčí a judikatura rovněž odpověď na tuto otázku nepřináší. V zásadě lze říci, že pojem doživotní záruky lze chápat ve třech směrech – ve vztahu k osobě, ve vztahu k prodávané věci a ve vztahu k nekalosoutěžnímu jednání (§ 44 a násl.)¹⁸⁶

Pokud budeme pojem vykládat ve vztahu k osobě, naskýtá se hned několik sporných momentů. Pripustíme-li, že průměrná délka lidského života se pohybuje okolo 70-80 let, je logické, že jen málokterá věc si dokáže udržet užitné vlastnosti po tak dlouhou dobu.

Domnívám se, že pro prodejce, resp. výrobce představuje doživotní záruka zvýšené ekonomické riziko, neboť pokud se člověk skutečně dožije horní hranice průměrného věku, je velká pravděpodobnost, že se určitá vada schopná reklamace objeví a vznikne tak problém, nebo minimálně zvýšené náklady jednak s obstaráním náhradních dílů na opravu, tak

¹⁸⁵ §620, odst. 5 OZ, tuto možnost již předpokládá §502 v rámci obecné odpovědnosti za vady

¹⁸⁶ NOVÁČEK, Roman. Doživotní záruka v právu. *Právní rádce*. 1998, roč. 6, č. 10, s. 5-6.

totožného typu věci k případné výměně. Toto zvýšené riziko je však částečně redukováno jednak zvýšeným odbytem díky psychologickému efektu, tak i prostřednictvím určité spoluúčasti na opravě či výměně, kterou prodávající v případě doživotní záruky požadují v rámci záručních podmínek. Finanční spoluúčast je však uplatnitelná až po uplynutí doby pro zákonnou záruční odpovědnost stanovenou v §620, odst. 1) OZ.

V případě zcizení předmětu vyvstává otázka, zda záruka přechází na další osobu či nikoliv a pokud ano, tak k životu kterého ze smluvních stran se bude záruční doba vázat.¹⁸⁷ Dle mého názoru doživotní záruka na nabyvatele automaticky nepřechází, obdobně jako zákonná záruka a i nadále ji může uplatnit pouze zcizitel. Je tedy vázána na délku zcizitelova života, pokud ji prodávající v záručním listě sám nerozšíří i na další osoby. Vzhledem ke skutečnosti, že doživotní záruka bude poskytována jako záruka smluvní spolu se záručním listem a sama o sobě představuje podstatnou záležitost, bude s největší pravděpodobností už z logiky věci její případný přechod řešen v rámci reklamačních podmínek v záručním listě.

Pokud by se doživotní záruka vztahovala k věci samotné, byla by poskytována na tak dlouhou dobu, jaká je životnost výrobku, která by musela být přesně vymezená u každého prodeje.¹⁸⁸

Třetím možným východiskem chápání doživotní záruky je její poskytování pouze „na oko“, tedy v rámci reklamy jako určitou nadsázku. V těchto případech se může stát, že takovéto jednání naplní skutkovou podstatu nekalé soutěže, tedy půjde ze strany soutěžitele (v tomto případě prodávající) o jednání v hospodářské soutěži, nebo hospodářském styku, které je v rozporu s dobrými mravy soutěže a způsobí přivodit újmu jiným soutěžitelům, spotřebitelům či dalším zákazníkům.¹⁸⁹ Konkrétně půjde zřejmě o tzv. klamavou reklamu, jako šíření údajů o výrobcích, které je způsobí vyvolat klamnou představu a zjednat tím vlastnímu, nebo cizímu podniku prospěch na úkor jiných soutěžitelů, spotřebitelů, nebo dalších zákazníků.¹⁹⁰ Toto jednání je pak postižitelné dle §53 ObZ.

V souvislosti se „způsobí přivodit újmu“ je však vhodné zmínit, že je zde rozhodující tzv. „hledisko průměrného spotřebitele“, který má dostatek informací a je v rozumné míře pozorný a opatrný s ohledem na sociální, kulturní a jazykové faktory. V reklamě zboží či služeb běžné potřeby totiž téměř každý spotřebitel očekává určité reklamní

¹⁸⁷ tamtéž s.6

¹⁸⁸ NOVÁČEK, Roman. Doživotní záruka v právu. *Právní rádce*. 1998, roč. 6, č. 10, s. 6

¹⁸⁹ §44, odst. 1) ObZ

¹⁹⁰ §45, odst. 1) ObZ

přehánění a nadsázku, jimž neuvěří. Ne každé jednání, byť tedy naplní skutkovou podstatu nekalé soutěže bude nutně nekalosoutěžní.¹⁹¹

V praxi se tedy mohou vyskytnout tři případy aplikace pojmu doživotní záruky. Pomineme-li třetí pojetí, v praxi se bude nejčastěji vyskytovat doživotní záruka ve vztahu k osobě, ač jako nejvhodnější a nejméně problémové se jeví užití termínu ve vztahu k věci.¹⁹²

4.6. Odpovědnost za vady a odpovědnost za škodu

V souvislosti s vadným plněním může dojít kromě odpovědnosti za vady rovněž ke vzniku odpovědnosti za škodu. Již § 510 obecných ustanovení odpovědnosti za vady a stejně tak i speciální úprava kupní smlouvy v § 600 předpokládá souběh těchto dvou druhů odpovědnosti.

Předmětem této kapitoly nebude komplexní pojednání o odpovědnosti za škodu způsobenou vadným plněním, ale vzhledem k tématice čtvrté části právě problematický aspekt spočívající v nesprávné záměně nebo směšování těchto institutů, což mnohdy vyústí v předmět soudního sporu.

Úpravu odpovědnosti za škodu způsobenou vadným plněním můžeme nalézt v hlavě druhé, §420 a násl. OZ. Od 1.6.1998 se však stal účinným zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku (dále jen ZOŠVV), který se subsidiárním použitím OZ upravuje odpovědnost výrobce za škodu způsobenou na zdraví, usmrcením, nebo na jiné věci, než je vadný výrobek, který je určen a užíván převážně k jiným, než podnikatelským účelům (u škody na věci však s podmínkou, že bude na větší, než hodnota 500 EUR). Vše za předpokladu, že poškozený prokáže vadu výrobku, zniklou škodu a příčinnou souvislost mezi vadou a škodou.¹⁹³ Tento zákon uznávám za vhodné alespoň lehce nastínit.

Zákon byl přijat na základě implementace směrnice EHS 85/374 ve znění směrnice EU/1999/34 a představuje důležitý doplněk celkové veřejnoprávní ochrany spotřebitele zejména z důvodu, že občanskoprávní úprava neumožňovala v přijatelné míře přiměřené rozložení rizika pro existující zúčastněné subjekty vzhledem k možnosti vyvinění prodávajícího a předkládání četných znaleckých posudků pro prokázání této absence zavinění ze strany prodávajícího. To činilo řízení pro spotřebitele neúnosně náročným z hlediska

¹⁹¹ Rozsudek NS ČR ze dne 30.5.2006, sp. zn. 32 Odo 229/2006

¹⁹² Obdobně NOVÁČEK, Roman. Doživotní záruka v právu. *Právní rádce*. 1998, roč. 6, č. 10, s. 6

¹⁹³ § 1 a § 6a ZOŠVV

časového i finančního. Nový zákon je již založen na principu přísné mimosmluvní objektivní odpovědnosti výrobce.¹⁹⁴

Výrobce je dle uvedeného zákona myšlen:

- a) výrobce konečného výrobku, suroviny nebo součásti výrobku, jakož i osoba, která uvede na výrobku své jméno, ochrannou známku nebo jiný rozlišovací znak,
- b) každá osoba, která v rámci své obchodní činnosti doveze výrobek za účelem prodeje, nájmu nebo jiného způsobu užití; tím není dotčena odpovědnost výrobce podle písmene a),
- c) každý dodavatel výrobku za podmínky, že nemůže být určen výrobce podle písmene a), pokud ve lhůtě jednoho měsíce od uplatnění nároku na náhradu škody nesdělí poškozenému totožnost výrobce podle písmene a) nebo osobu, která mu výrobek dodala; totéž platí v případě dovozu, pokud není známa osoba, která výrobek dovezla podle písmene b), i když je výrobce podle písmene a) znám.¹⁹⁵

Vadným výrobkem, který je s to způsobit škodu se rozumí ten, který z hlediska bezpečnosti jeho užití nezaručuje vlastnosti, které lze od něj oprávněně očekávat zejména s ohledem na prezentaci výrobku, jeho předpokládaný účel nebo dobu, kdy byl uveden na trh.¹⁹⁶

Jelikož se jedná o mimosmluvní odpovědnost, nevyžaduje se existence smluvního vztahu mezi výrobcem a poškozeným spotřebitelem, popřípadě příslušníkem spotřebitelovy domácnosti, resp. kteroukoli třetí osobou, která může být také poškozenou osobou ve smyslu zákona. Poškozený má pouze povinnost prokázat protiprávnost založenou na uvedení vadného výrobku do oběhu, dále vznik škody a její rozsah spolu s příčinnou souvislostí.¹⁹⁷

I nová právní úprava však prodávajícímu umožňuje v případě tzv. liberačních důvodů zprostit se své odpovědnosti, popřípadě jen částečně.¹⁹⁸

Za zmínku stojí také skutečnost, že ZOŠVV obsahuje svou vlastní specifickou promlčecí lhůtu k uplatnění odpovědnosti za škodu o délce tři roky ode dne, kdy se poškozený dozvěděl nebo s přihlédnutím k okolnostem lze důvodně předpokládat, že se mohl dozvědět o škodě, vadě výrobku a o totožnosti výrobce, oproti subjektivní dvouleté (ode dne dozvědění

¹⁹⁴ KNAPPOVÁ, Marta, a kol. *Občanské právo hmotné*. Svazek II. 4., aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI, 2005. s. 553-556

¹⁹⁵ § 2 ZOŠVV

¹⁹⁶ § 4 tamtéž

¹⁹⁷ KNAPPOVÁ, Marta a kol. *Občanské právo hmotné*. Svazek II. 4., aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI, 2005. s. 557

¹⁹⁸ § 5 ZOŠVV

se o škodě a o tom, kdo za ni odpovídá) a objektivní tříleté (od vzniku škody) pro odpovědnost za škodu podle OZ platnou pro jiné případy vzniku škody.¹⁹⁹

Existují však i jiné situace než ty, které jsou kryty výše uvedeným zákonem, u nichž vznikne škoda v souvislosti s vadným plněním. Tak je tomu například u nespoteřbitelského prodeje či smlouvy o dílo, kde je danou záležitost nutno řešit pomocí úpravy odpovědnosti za škodu v OZ, konkrétně §420 a násl., eventuálně i §415 (povinnost předcházení škodám). Škoda ke svému vzniku vyžaduje kromě protiprávního úkonu, způsobení škody a kauzálního nexu mezi nimi i zavinění škůdce.

Mimo škody přímo způsobené vadným plněním se můžeme setkat i s jinými případy škody, např. způsobené na věci převzaté k opravě (§421 OZ), nebo způsobené úmyslným jednáním proti dobrým mravům (viz. kapitola o nákladech reklamace).

V úvodu kapitoly byl nastíněn problém zaměšování odpovědnosti za vady s odpovědností za škodu, k čemuž dochází ze strany osob domáhajících se svých práv u prodávajícího, resp. zhotovitele a následně také před soudem. Záležitost řeší tomu odpovídající judikatura.

Odpovědnost za vady a odpovědnost za škodu jsou odlišnými závazkovými právními instituty, mají jiný účel a jsou založeny na rozdílných zásadách a předpokladech vzniku odpovědnosti. Odpovědnost za vady stíhá nedostatky vlastního plnění prodávajícího a sleduje, aby se kupujícímu dostalo ze závazkového právního vztahu plnění bez jakýchkoliv vad. Smyslem odpovědnosti za škodu oproti tomu je, aby byla nahrazena majetková újma vzniklá následkem porušení právní povinnosti nebo v důsledku jiné právem uznané skutečnosti.²⁰⁰

Nároků, které vyplývají ze závazků z odpovědnosti za vady se nelze domáhat z titulu náhrady škody.²⁰¹

V souladu s předchozím odstavcem majetková újma, spočívající nikoliv ve vadnosti samotného předmětu sjednané opravy, nýbrž ve znehodnocení opravované věci v důsledku vadně provedené opravy, je škodou, jež vznikla jako následek vadného provedení díla a je odškodnitelná v rámci náhrady škody. Újma, která spočívá ve vadném provedení opravy (úpravy), tj. ve vadnosti poskytnutého plnění je napravitelná jen v rámci odpovědnosti za vady.²⁰²

Obdobné vyplývá také z rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.1.2004, sp.zn. 32 Odo 752/2002, řešící případ, kdy v důsledku vady předmětu koupě, která existovala v době

¹⁹⁹ § 9 ZOŠVV a § 106 OZ

²⁰⁰ Odůvodnění rozsudku Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.8.2005, sp.zn. 25 Cdo 1612/2004 SJ 10/2005

²⁰¹ Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.8.2005, sp.zn. 25 Cdo 1612/2004 SJ 10/2005

²⁰² Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.4.2003, sp.zn. 25 Cdo 1618/2001 SJ 6/2003, str. 426

plnění a na níž prodávající neupozornil kupujícího, došlo po převzetí předmětu koupě k jeho dalšímu poškození. Soud zde judikoval, že prodávající za tuto vadu neodpovídá z titulu odpovědnosti za vady a že v úvahu připadá za splnění předpokladů dle § 420 OZ odpovědnost za škodu.

Výše uvedená rozhodnutí Nejvyššího soudu potvrzují v úvodu kapitoly uvedenou nesprávnost směřování a záměny odpovědnosti za vady s odpovědností za škodu, čímž jako jeden z problematických aspektů uplatňování nároků z odpovědnosti za vady uzavírá sérii těch, které byly vybrány pro účely této práce.

5. Závěr

Ve své práci jsem se zabýval problematikou odpovědnosti za vady se zaměřením na její problematické aspekty. Snažil jsem se nastínit podstatu institutu odpovědnosti za vady a vylíčit současnou právní úpravu v této oblasti občanského práva.

Co se problematických aspektů týče, vybral jsem dle mého názoru ty nejpodstatnější, které mají svůj původ buďto v nedokonalostech právní úpravy, nebo v nesprávné aplikaci platných norem smluvní stranou, popřípadě v jednání *contra legem* (převážně pak ze strany podnikatelů), či mylné představě spotřebitelů.

Nedokonalosti právní úpravy spočívají zejména ve dvoukolejnosti právní úpravy, tj. dvojí, nepřehledné úpravě odpovědnosti za vady v občanském a obchodním zákoníku, která však má být odstraněna navrhovanou rekodifikací. Ta mimo jiné zcela mění podstatu odpovědnosti za vady zrušením zákonné záruční odpovědnosti.

Problematický aspekt ve formě nesprávné implementace evropské směrnice, která způsobovala slabší ochranu spotřebitele v případě smlouvy o zhotovení věci na zakázku byl vyřešen po téměř sedmi letech vadného stavu novelou občanského zákoníku v roce 2011.

Některé instituty by dle mého názoru zasloužily konkretizaci, jako je například náhrada nákladů spojených s uplatněním nároků z odpovědnosti za vady, kde je nutno výkladem stanovit jejich rozsah.

Jinde se mi jeví jako účelné samotné zákonné zakotvení nového institutu z důvodu rostoucí frekvence jeho užívání, což můžeme konstatovat u problematiky doživotních záruk. V neposlední řadě tak by bylo vhodné vyřešení problému, zda lze pojem „zboží“ vztáhnout i na nemovité věci, což je otázka doposud s konečnou platností nezodpovězená.

Nešvarům ze strany podnikatelů, jimiž se snaží určitým způsobem zkrátit práva spotřebitelů (bohužel v praxi často úspěšně), využívaje jejich neznalosti, jako je prohlašování neoprávněnosti reklamace, nebo snaha vyhnout se přísnější odpovědnosti volbou obchodního zákoníku, je velmi obtížné se vyhnout. Určité řešení nabízí větší informovanost spotřebitelů, o co už se snaží např. některé nestátní organizace, nebo prostřednictvím přísnějších veřejnoprávních postihů podnikatelů za tato nezákonná a společensky nežádoucí jednání.

Na druhou stranu se mi u některých konkrétních výrobků jeví dvouletá zákonná záruční odpovědnost jako přehnaně benevolentní. Mnohé výrobky si totiž už z logiky věci nemohou udržet určité vlastnosti po tak dlouhou dobu a vznikají tak dle mého názoru zbytečné spory o to, zda se jedná o opotřebení způsobené obvyklým užíváním, nebo jde o vadu, za kterou nese podnikatel odpovědnost. Řešení zde vidím ve stanovení životnosti

určitých konkrétních výrobku (např. u obuvi) a ponechání možnosti prodloužení záruční odpovědnosti cestou smluvní záruky.

Seznam použité literatury

Monografie:

GERLOCH, Aleš. *Teorie práva*. 2.rozšířené vydání. Dobrá Voda: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2001

BOGUSZAK, Jiří, ČAPEK, Jiří. *Teorie práva*. Praha: CODEX Bohemia, 1997

KNAPPOVÁ, Marta. *Povinnost a odpovědnost v občanském právu*. Praha: Eurolex Bohemia, 2003

ŠVESTKA, Jiří, JEHLIČKA, Oldřich, ŠKÁROVÁ, Marta, SPÁČIL, Jiří a kol. *Občanský zákoník. Komentář*. 10. vydání. Praha: C.H. Beck, 2006

CIBULKOVÁ, Alena. *Odpovědnost za vady v občanském právu*. Rigorózní práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Brno: Masarykova univerzita, 2009

ŠVESTKA, Jiří. *Odpovědnost za vady podle československého socialistického práva*. Praha: Universita Karlova, 1976

BRYXOVÁ, Vendula. *Odpovědnost za vady prodané věci*. Disertační práce. Masarykova univerzita, Právnická fakulta. Brno: Masarykova univerzita, 2009

TOMANČÁKOVÁ, Blanka. *Ochrana spotřebitele v praxi se vzory a příklady*. Praha: Linde, 2008

KNAPPOVÁ, Marta. a kol. *Občanské právo hmotné*. Svazek II. 4., aktualizované a doplněné vydání. Praha: ASPI, 2005

BEJČEK, Josef, ELIÁŠ, Karel, RABAN, Přemysl a kol. *Kurs obchodního práva: obchodní závazky*. 3.vydání. Praha: C.H. Beck, 2003

Časopisecké publikace:

POHL, Tomáš. Odpovědnost za vady plnění u kupní smlouvy podle občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 1, s. II - IX Praktické příručky

BEZOUŠKA, Petr. Neoprávněná reklamace. *Právní rádce*, 2006, roč. 14, č. 12, s. 15 - 17

SOKOL, Tomáš. Vztah občanského zákoníku k zákonu o ochraně spotřebitele. *Právní rádce*, 2001, č. 11, s. 5 - 7

PIPKOVÁ, Hana. Základní práva spotřebitele. K postupné implementaci směrnic ES o ochraně spotřebitele do občanského zákoníku. *Právní rádce*, 2001, roč. 9, č. 7, s. 9 - 13

SOBOTKA, Michal. Povinnosti při prodeji zboží v obchodě. *Právní rádce*, 2001, roč. 9, č. 11, s. VI - VIII Přílohy

FRK, Patrik. Shoda (rozpor) s kupní smlouvou podle §616 občanského zákoníku. *Bulletin advokacie*, roč. 17, č. 11-12, 2008, s. 72 - 74

NOVÁČEK, Roman. Doživotní záruka v právu. *Právní rádce*. 1998, roč. 6, č. 10, s. 5-6.

HULVA, Tomáš. Ochrana spotřebitele při prodeji zboží v obchodě. *Bulletin advokacie*. 2005, roč. 14, č. 1

Internetové zdroje:

CARBOL, Karel. *Právo na náhradu nutných nákladů spojených s reklamací v případě spotřebitelské kupní smlouvy*. EPRAVO.CZ, [cit. 8. října 2010]. Dostupné na <<http://www.epravo.cz/top/clanky/pravo-na-nahradu-nutnych-nakladu-spojonych-s-reklamaci-v-pripade-spotrebitelske-kupni-smlouvy-64236.html> >

MINISTERSTVO SPRAVEDLNOSTI ČR. *Nový občanský zákoník*. Justice.cz, [cit. 30. září 2010]. Dostupné na <<http://obcanskyzakonik.justice.cz/cz/obecne-o-zakoniku.html> >

<http://www.spotrebitele.info/mimosoudni-reseni/> [cit. 17. října 2010]

<http://adr.komora.cz> [cit. 17. října 2010]

SOVOVÁ, Eva. Odmítnutou reklamaci nevzdávejte. Lze se bránit i bez soudu a zdarma. IDNES.cz, 5. října 2010 [cit. 18. října 2010]. Dostupné na <http://finance.idnes.cz/odmitnutou-reklamaci-nevzdavejte-lze-se-branit-i-bez-soudu-a-zdarma-1pq-viteze.asp?c=A101004_081414_viteze_sov>

Právní předpisy:

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 634/1992 Sb., o ochraně spotřebitele, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 59/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou vadou výrobku, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 216/1994 Sb., o rozhodčím řízení a výkonu rozhodčích nálezů, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 64/1986 Sb., o české obchodní inspekci, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 102/2001 Sb., o obecné bezpečnosti výrobků, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občiansky zákonník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 513/1991 Sb., obchodný zákonník, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura:

Rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 22. března 2006, čj. 3 As 60/2005-73, uveřejněn pod č. 897/2006 Sb. NSS.

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 24.4.2003, sp.zn. 25 Cdo 1618/2001 SJ 6/2003

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.8.2005, sp.zn. 25 Cdo 1612/2004 SJ 10/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne ze dne 27. 7. 2006, sp.zn. 33 Odo 1314/2005

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 28.1.2004, sp.zn. 32 Odo 752/2002

Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 30.5.2006, sp. zn. 32 Odo 229/2006

Shrnutí

Ve své diplomové práci se zabývám problematikou odpovědnosti za vady, konkrétně pak problematickými aspekty uplatňování nároků z odpovědnosti za vady. Jelikož žijeme ve spotřebním světě, uspokojování potřeb prostřednictvím nejrozličnějších druhů smluv je nedílnou součástí našich životů. Bohužel, často je s těmito smlouvami spojen vznik odpovědnostního právního vztahu jako důsledku porušení povinnosti plnit řádně. Obsahem tohoto odpovědnostního vztahu jsou nová práva a povinnosti smluvních stran.

Při uplatňování práv, resp. nároků z odpovědnostního vztahu někdy dochází ke vzniku problematických situací z důvodu nedokonalosti právní úpravy, špatného výkladu právní normy, nebo neznalosti právních předpisů, které povinná strana zneužívá.

Cílem této diplomové práce je zejména objasnit teoretickou podstatu odpovědnosti za vady, přiblížit platnou právní úpravu odpovědnosti za vady a upozornit na vybrané problematické aspekty spojené s uplatňováním nároků z odpovědnosti za vady.

Práce je členěna do pěti částí, které se dále dělí na kapitoly a podkapitoly. Druhá část obecně vymezuje právní odpovědnost, třetí část navazuje na druhou a pojednává již o konkrétní odpovědnosti za vady z hlediska teoretického, historického, aktuální právní úpravy a úpravy v navrhovaném soukromoprávním kodexu. V závěru části je pak stručně nastíněno srovnání se slovenskou právní úpravou. Čtvrtá část práce se věnuje vybraným problematickým aspektům uplatňování nároků z odpovědnosti za vady.

Summary

In my work I am dealing with liability for defects, specially with problematic aspects of exercise of claims resulting from liability for defects. Because of the fact, that we live in world of consumption, necessity satisfaction through all kinds of contracts is inseparable component of our life. Unfortunately, very often are this contracts connected with rise of liability legal relationship because of breaking duty to regular perform. Content of this liability legal relationship are rights and duties.

Sometimes, during the exercising of claims resulting from liability for defects rise some problematic situation because of legal arrangement imperfection, wrong legal interpretation, or ignorance of legal regulation.

The aim of this work is to clear up theory of liability for defects, legal regulations of liability for defects and show representative problematic aspects connected with exercise of claims resulting from liability for defects.

Work is consist of five parts, which are divided to chapters and underchapters. Second part is dealing with legal liability, third with liability for defects from the historical, theoretical and actual legal regulations and regulations in proposal of new civil kodex point of view. In the close of work is outlined comparison with Slovak legal regulations. Fourth part is dealing with representative problematic aspects of exercise of claims resulting from liability for defects.